

ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ไทย – เกาหลีใต้ – อาเซียนบวกสาม

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ ฐานดี

ปี 2555

เอกสารบรรยายในการประชุมทางวิชาการระดับชาติเกาหลีศึกษา ครั้งที่ 2

จัดโดย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และคณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ณ. ห้องประชุมพวงแสด คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2555

ไทย – เกาหลีใต้ - อาเซียนบวกสาม

ตอนที่ 1

เสียงกระหึ่มของเพลงอาร์ดังทั่วฟ้าเมืองไทยในช่วงหลังสงครามเกาหลี (ค.ศ. 1950-1953) เป็นการนำเรื่องราวความรักระหว่างหนุ่มทหารไทยกับสาวเกาหลีที่ต้องพลัดพรากจากกันภายหลังการสิ้นสุดภารกิจของฝ่ายชายที่ต้องกลับบ้านเกิดทั้งความเศร้าสร้อยเหงาหงอยให้แก่หญิงสาวชาวโสมที่รำพึงรำพันถึงความรักระหว่างรบและความกล้าหาญชาญชัยของคนรักจากดินแดนอันไกลโพ้นที่มาร่วมต่อสู้ปกป้องมาตุภูมิของเธอด้วยใจอันหาญกล้าจากเนื้อความของเพลงดังกล่าวทำให้คนไทยได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับเกาหลีมานานกว่า 60 ปีแล้ว แต่ภาพที่นำมาเสนอในช่วงนั้นก็คือเกาหลีเป็นประเทศที่ยากจนยิ่ง อันเป็นผลมาจากสงครามที่ล้างผลาญคนเชื้อชาติเดียวกันและสภาพบ้านเมืองมีแต่ซากปรักหักพัง ผู้คนอดอยากไร้ที่พักพิง และต้องทนทุกข์เวทนาด้วยฝีมือมนุษย์

ต่อมาเมื่อเกาหลีใต้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนในปี ค.ศ. 1988 คนไทยและทั่วโลกได้รับรู้ถึงความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของเกาหลียุคใหม่ที่ก้าวสู่การเป็นสังคมอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพสูงยิ่ง ภาพของความทันสมัยของบ้านเมือง ผู้คนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาก มีสินค้าคุณภาพที่ผลิตขึ้นได้หลากหลายชนิดและมีภูมิทัศน์สวยงามสะอาดสะอ้าน ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนการมองเกาหลีใหม่ที่แตกต่างจากเมื่อ 40 ปีก่อน และยิ่งเกาหลีได้พัฒนาก้าวหน้าต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งสู่คริสต์ศตวรรษที่ 21 อีกทั้งได้เผยแพร่ความเจริญรุ่งเรืองผ่านทางกระแสเกาหลี (Korean wave) เช่น ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เพลง และเกมส์คอมพิวเตอร์ตั้งแต่ ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา ผู้คนทั่วโลกต่างตื่นในความสำเร็จของเกาหลี จึงพากันเดินทางไปท่องเที่ยวในเมืองโสม – ดินแดนสงบยามเช้า (Land of the Morning Calm) และเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตขึ้น ได้แก่ รถยนต์ ตู้เย็น โทรศัพท์มือถือ เครื่องจักร เครื่องสำอาง เป็นอาทิ ในขณะที่เดียวกัน ชาวเอเชียต่างจับจ้องทุกอย่างก้าวและเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมเกาหลีมากขึ้น เลียนแบบสไตล์การแต่งตัว และการร้องรำทำเพลงแบบเกาหลีกลายเป็นมาตรฐานพฤติกรรมของวัยรุ่น รวมทั้งการคลั่งไคล้นักแสดง นักร้อง รวมไปถึงอาหารเกาหลีที่แทรกซึมไปในทุกหย่อมหญ้าของโลกซีกตะวันออกไกล และกำลังแผ่กระจายไปยังยุโรปและอเมริกามากขึ้นเรื่อยๆ

ความสำเร็จในการพัฒนาของเกาหลีใต้ เป็นผลมาจากความพยายามและความตั้งใจพลิกแผ่นดินที่ไร้ทรพยากรธรรมชาติให้เจริญรุ่งเรืองด้วยฝีมือของมนุษย์ ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงในแง่ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาธิการต่างประเทศพอสังเขป

ภาษาและไทยศึกษา

สถาบันการศึกษาของเกาหลีให้ความสนใจในการศึกษาภาษา และสังคมวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ ที่จะเป็นตลาดหลักของสินค้าเกาหลีมานานตั้งแต่ยุคต้นของการประกาศใช้แผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 1 (ค.ศ. 1962-1966) แล้ว โดยได้เปิดสอนวิชาภาษาไทยใน ค.ศ. 1966 ที่มหาวิทยาลัยฮันกุก (Hankuk University of Foreign Studies) อาจารย์และนักศึกษาต่างเดินทางมาทำการศึกษาวิจัยเรื่องราวของไทยทุกด้านพร้อมๆ กับเรียนภาษาไทยทั้งทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนและไวยากรณ์ไทยจนบางคนสามารถสื่อสารได้เทียบเคียงกับคนไทย และนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ส่วนความรู้ด้านไทยศึกษานั้น ได้สั่งสมในตัวของคุณอาจารย์ที่เขียนหนังสือ บทความทางวิชาการและงานวิจัยเป็นจำนวนมากตลอดชีวิตการทำงานด้วยการเดินทางมาอาศัยอยู่ร่วมกับครอบครัวคนไทย โดยเข้ามาเก็บข้อมูลเป็นระยะๆ (บางรายเดินทางเข้ามาในประเทศไทยแทบทุกปี) เพื่อตรวจสอบและศึกษาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยอย่างต่อเนื่องตลอดมา

อนึ่ง ได้มีการสร้างความสัมพันธ์ทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยฮันกุกกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีเป็นแห่งแรก เพื่อแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาระหว่างกัน (ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นฝ่ายเกาหลีที่มายังเมืองไทย) และได้ขยายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างๆ อีกหลายแห่งในกาลต่อมา จนครอบคลุมไปทั่วทุกภาคของประเทศไทยในปัจจุบัน อาจารย์ชาวเกาหลีท่านหนึ่งได้กล่าวว่า

การที่เราจะเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมของชาติ/สังคมหนึ่งนั้น เราต้องทุ่มเทศึกษาอย่างจริงจังในทุกๆ มิติของสังคม เสมือนหนึ่งการเข้าถึงกันบึ้งของหัวใจของคน สังคม และวัฒนธรรมของพวกเขาให้ได้ อันจะทำให้เราสามารถเข้าใจถึงแก่นแท้ทั้งเบื้องหน้า เบื้องหลัง และความลุ่มลึกของสังคมนั้นๆ อย่างแท้จริง จึงจะสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่า การจัดการศึกษาด้านภาษาและวัฒนธรรมของสถาบันการศึกษาของเกาหลีได้เริ่มจากอุดมการณ์ของชาติที่ต้องการเตรียมบุคลากร เพื่อตอบสนองความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งเริ่มประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1962 เป็นต้นมา จุดมุ่งหมายหลักก็คือจัดการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมของประเทศที่มีประชากร 10 ล้านคนขึ้นไป นั่นหมายถึงสังคมเหล่านั้นมีประชากรจำนวนมากพอที่จะเลือกบริโภคสินค้าและบริการของเกาหลี ดังนั้น การเรียนการสอนจึงได้รับการวางแผนและจัดสรรงบประมาณอย่างเป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ที่สำคัญก็คือ มีการใช้ทรัพยากรไม่มากนักแต่ให้ได้รับผลคุ้มค่าที่สุด ดังจะเห็นได้จากการบรรจุอาจารย์ประจำเพียงไม่กี่ตำแหน่งในแต่ละภาควิชา ในช่วงแรกที่เปิดสาขาวิชา

ทุกคนต้องทำงานกันอย่างหนักเพื่อสอนทั้งภาษาควบคู่ไปกับเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และการเมืองของประเทศเป้าหมาย รวมทั้งสร้างอุปกรณ์การศึกษาขึ้นมามากมายด้วยทรัพยากรคนและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

ภาษาและเกาหลีศึกษา

ในกรณีของไทยเราก็ได้ให้ความสนใจด้านภาษาและเกาหลีศึกษามาช้านานเช่นกัน โดยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีที่เปิดสอนภาษาเกาหลีเป็นวิชาเลือกเสรีเป็นแห่งแรกในปี ค.ศ. 1986 (พ.ศ. 2529) และต่อมาเปิดสอนเป็นวิชาเอกในปี ค.ศ. 2002 ในขณะที่มหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และตามภูมิภาคต่างๆ ได้ทยอยเปิดสอนเป็นวิชาเอก และ/หรือเป็นวิชาเลือกเสรีไม่น้อยกว่า 11 แห่ง และกำลังจะเปิดสอนเพิ่มขึ้นอีกหลายสถาบัน รวมทั้งมีการเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาหลายแห่งได้เปิดสอนภาษาเกาหลีเช่นกัน สถาบันการศึกษาเหล่านี้ได้เห็นสัญญาณความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษาในประเทศเกาหลี ส่วนบุคลากรส่วนใหญ่ได้รับทุนขององค์กรเกาหลีให้ไปศึกษาภาษาและเกาหลีศึกษาที่แดนเมืองโซม อึ้ง อาจารย์และนักศึกษาต่างสร้างผลงานทางวิชาการ จัดการสัมมนา โดยเน้นการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเกาหลี และส่วนใหญ่จะเขียนตำราการสอนภาษาเกาหลีแก่นักศึกษาไทยในระดับเบื้องต้นและระดับกลางเป็นหลัก ส่วนหนังสือความรู้เกี่ยวกับเกาหลีศึกษาในมิติต่างๆ มีอยู่อย่างจำกัด แต่ก็มีความพยายามเพิ่มจำนวนและคุณภาพเรื่อยๆ

ผลผลิตและการนำไปใช้

จะเห็นได้ว่า สถาบันการศึกษาทั้งของไทยและเกาหลีมีความคล้ายคลึงกันในการจัดหลักสูตรด้านภาษาและวัฒนธรรม (กิจการต่างประเทศ) มาช้านาน และต่างก็บรรลุเป้าหมายทั้งในด้านการผลิตบุคลากรตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร แต่ที่ต่างกันก็คือเนื้อหาเชิงคุณภาพและการนำไปปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศ ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ของผลผลิต (บัณฑิต) ที่นำไปใช้ในชีวิตจริง ดังจะเห็นได้จากศิษย์เก่าที่เรียนในภาควิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยฮันุกุก และมหาวิทยาลัยปูซาน (Pusan University of Foreign Studies ในประเทศเกาหลีมีเพียง 2 แห่งที่เปิดสอนวิชาภาษาไทย แต่ไม่มีโรงเรียนมัธยมใดที่เปิดสอน) ได้ใช้ความรู้มาประกอบอาชีพในเมืองไทยนับร้อยคน ตลอดจนเป็นมัคคุเทศก์นำชาวเกาหลีมาท่องเที่ยวในไทยและเอเชียอาคเนย์ (ให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นใช้ชื่อเป็นผู้นำทางตามกฎหมาย แต่มัคคุเทศก์ชาวเกาหลีเป็นผู้ทำงานจริง) อีกทั้งได้อบรมสั่งสอนพนักงานบริษัทชั้นนำที่เข้ามาลงทุนในเมืองสยาม

ในทางตรงกันข้าม บัณฑิตไทยส่วนใหญ่ที่จบวิชาภาษาเกาหลีได้ออกไปรับจ้างเป็นพนักงานของบริษัทของคนเกาหลีในประเทศไทย บางคนก็ไปเป็นมัคคุเทศก์บริการแก่

นักท่องเที่ยวชาวเกาหลีนั้น มีหลายคนถูกเลิกจ้างเพราะลูกทัวร์ต้องการมัคคุเทศก์ที่มีทักษะในภาษาเกาหลีที่ดี และบางคนก็แต่งงานกับชาวเกาหลีที่เข้ามาประกอบอาชีพนำสินค้าจากเมืองโสมเข้ามาขายในเมืองไทย

จะเห็นได้ว่า ผลลัพธ์ที่ออกมา นั้น คุณลักษณะของบัณฑิตเกาหลีจะปรากฏเด่นชัดออกมาในเชิงรุก ส่วนของไทยเป็นแบบตั้งรับ นำไปสู่การขาดดุลการค้าที่เพิ่มขึ้นจำนวนมหาศาลเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงการเรียนการสอนในเชิงรุกให้นักศึกษาไทยมากยิ่งขึ้น โดยนำผลประโยชน์ของชาติเข้ามาสอดแทรกให้นักเรียนนักศึกษาของไทยได้ตระหนักถึงประเด็นนี้ อีกทั้งต้องทบทวนทักษะการใช้ภาษาเกาหลีให้เป็นเลิศและการศึกษาหาความรู้รอบด้านเพื่อนำไปสู่การออกไปลงทุนและค้าขายกับเกาหลี

มิติใหม่

ปัจจุบัน เส้นแบ่งดินแดนของประเทศต่างๆ ได้ลดความสำคัญลงมาก และความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมระหว่างประเทศ ทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคีได้เพิ่มความสำคัญมากยิ่งขึ้น ทำให้เราต้องมองภาพที่กว้างจากเกาหลี-ไทย เป็นประชาคมอาเซียน อาเซียนบวกสาม อาเซียนบวกหก และการลงนามเขตการค้าเสรี (FTA) ระหว่างเกาหลีใต้-อาเซียน จีน-อาเซียน เป็นอาทิหนึ่ง มีความพยายามสร้างกลุ่มนักวิชาการในด้านภาษาและสังคมวัฒนธรรมไทย-เกาหลี และสมาคมไทย-เกาหลีอยู่แล้ว จะทำให้การขยายขอบเขตของการศึกษาให้กว้างขวางออกไปสามารถกระทำได้โดยไม่ยากนัก และกระทำได้อย่างรวดเร็วด้วย

ปัจจุบัน ภาพของการศึกษาและธุรกิจการค้าในเชิงพหุภาคีจากบทเรียนของญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวันและสิงคโปร์ที่เป็นอยู่นั้น เราสามารถนำมาเป็นตัวอย่างปรับใช้ศึกษาหาความรู้เพื่อสร้างมิติใหม่ในวงการการศึกษาเพื่อให้บรรลุผลดังเช่น ไทยไปลงทุนในเวียดนามเพื่อส่งออกต่อไปยังเกาหลี จีน และญี่ปุ่น หรือไทยนำเข้าสินค้าจากลาว เขมร และพม่า เพื่อส่งออกต่อไปยังเกาหลีใต้ ซึ่งในกรณีหลังนี้ ฮองกงเป็นตัวอย่งที่ดีที่มีการส่งออกถึงร้อยละ 80 ของสินค้านำเข้า (re-export) ทั้งหมด ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาในขอบเขตของ *บริเวณศึกษา* (area studies) โดยแยกโลกออกเป็นภูมิภาคต่างๆ เช่น เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ (จีน เกาหลี ญี่ปุ่น มองโกเลีย ไต้หวัน) เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน ติมอร์เลสเต ปาปัวนิวกินี) เอเชียใต้ (อินเดีย ปากีสถาน ศรีลังกา บังคลาเทศ) นอกจากนี้ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาคก็มีความจำเป็นเช่นกัน เช่น อาเซียนบวกสาม อาเซียนบวกหก เอเปค เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้ มหาวิทยาลัยและสถานศึกษาทั้งในเอเชีย ยุโรป และอเมริกา ต่างให้ความสนใจเป็นพิเศษและได้ผลิตบัณฑิตที่มองโลกเป็นภูมิภาคและภาพความสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาค

ผู้เขียนขอเสนอว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการเรียนการสอนภาษาและเกาหลีศึกษาในประเทศไทยควรมุ่งเน้นในความเป็นเลิศในการสอนและวิจัยในภาระหน้าที่อย่างเต็มที่ในการผลิตบุคลากรที่เชี่ยวชาญภาษา และสภาพเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมืองและกฎหมาย (การค้าการลงทุน) ของเกาหลีให้่องแท้ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการลงทุนและทำกิจการการค้ากับประเทศเกาหลีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน มีความจำเป็นที่จะต้องมองภาพในบริบทภูมิภาคหรือบริเวณศึกษา รวมทั้งความสัมพันธ์ทั้งภายในภูมิภาคและระหว่างภูมิภาค อันจักก่อให้เกิดประโยชน์ในการมองเป็นภาพรวมและการเชื่อมโยงระหว่างกันในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21 นี้ดังที่ได้วิเคราะห์เป็นตัวอย่างในตอนที่ 2 ต่อไปนี้

ตอนที่ 2

เป็นที่ประจักษ์กันทั่วไปแล้วว่า ปัจจุบันมีความพยายามที่จะนำประเทศในเอเชียตะวันออก (East Asia) มารวมกันเป็นภูมิภาคที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทุกมิติ โดยเรียกว่า ประชาคมเอเชียตะวันออก (East Asia Community) ประชาคมนี้จะเป็นการรวมเอาประเทศที่เป็นสมาชิกของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of the Southeast Asian Nations: ASEAN) หรืออาเซียน จำนวน 10 ประเทศกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ (Northeast Asia) 3 ประเทศ ได้แก่ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นเข้าด้วยกัน (แม้ว่าญี่ปุ่นต้องการจะขยายจำนวนสมาชิก ด้วยการรวมอินเดีย ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เข้าร่วมด้วย) อันจักทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือกระชับแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นในสหัสวรรษใหม่นี้

นำสู่เรื่อง

เหตุการณ์สำคัญยิ่งของยุคปัจจุบันก็คือ การปฏิวัติทางเทคโนโลยีการสื่อสาร (information technology - IT) ทำให้โลกเข้าสู่ยุคโลกภิวัตน์หรือโลกไร้พรมแดนในมิติใหม่ กล่าวคือ โลกได้ผ่านยุคอาณานิคมและยุคอาณานิคมสมัยใหม่ที่มหาอำนาจตะวันตกและญี่ปุ่นได้ใช้อำนาจทางทหารและเทคโนโลยีเข้ายึดครองดินแดนด้อยพัฒนาทั่วทุกภูมิภาคของโลก และต่อมาเมื่อได้มอบอธิปไตยให้เป็นประเทศอิสระแล้ว มหาอำนาจตะวันตกยังคงใช้อิทธิพลเหนือชาติที่เกิดขึ้นใหม่ด้วยกลไกของการทำธุรกรรมผ่านทางบริษัทข้ามชาติ (multinational corporation-MNC) ก่อให้เกิดการพึ่งพา(dependency) ของ “รัฐบริวาร” (periphery) ต่อ “รัฐศูนย์กลาง” (core) เรื่อยมาจนถึงตอนปลายของคริสต์ศตวรรษที่ 20

ภายหลังที่มีการพัฒนาคอมพิวเตอร์และการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารข้ามพรมแดนสามารถทำได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพขึ้นนับตั้งแต่ตอนปลายทศวรรษ 1970 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ความรู้ไม่ได้ถูกผูกขาดไว้ในโลกตะวันตกและญี่ปุ่นเท่านั้น แต่คนทั่วโลกสามารถเข้าถึงข่าวสารและความรู้ในด้านต่างๆ ได้ง่ายเพียงปลายนิ้วสัมผัส ในขณะที่เดียวกัน โลกตะวันตกได้ก้าวสู่ยุค Post-modernism หรือยุคหลังอุตสาหกรรม (Post-industrialization) ก่อให้เกิดอุดมการณ์ที่เน้นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ (harmony to nature) แทนอุดมการณ์เก่าที่เน้นการเอาชนะหรือการเป็นนายธรรมชาติ (master over nature) ดังเช่นยุค Modernism ในอดีต ทำให้ชาวตะวันตก ต่างหันความสนใจไปดูแลชีวิตความเป็นอยู่ที่สอดคล้องและกลมกลืนกับธรรมชาติ อีกทั้งได้ใช้จ่ายเงินทอง (และเงินงบประมาณของรัฐ) จำนวนมากมายมหาศาลไปกับการดูแลธรรมชาติและความสะดวกสบายในการดำเนินชีวิต ทำให้หนี้สาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดวิกฤตทางสหรัฐอเมริกาในตอนปลายของทศวรรษที่ 2000 ซึ่งเป็นที่ทราบกันในกรณีนี้เรียกกันว่า Hamburger Crisis เมื่อปี ค.ศ. 2008 และเกิดปัญหาหนี้สาธารณะเพิ่มพูนขึ้นจนไม่อาจควบคุมได้ในยุโรปปัจจุบัน (ค.ศ. 2011) นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญที่ควรนำมาวิเคราะห์ด้วยก็คือ จำนวนประชากรและขนาดของประเทศ โดยประเทศที่พัฒนาแล้ว (developed countries) มีจำนวนประชากรในวัยทำงานลดลง และมีประชากรสูงวัยมากขึ้น อีกทั้งได้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไปมากมายแล้ว และไม่อาจหาทรัพยากรราคาถูกมาใช้ได้โดยง่าย เพราะประเทศกำลังพัฒนาต่างปกป้องและใช้ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศของตนเอง

ในช่วงแรกของบทนี้ จะกล่าวถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศหลักของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้เห็นภาพรวมพอสังเขป จากนั้น จะวิเคราะห์ตัวแปรของความสัมพันธ์ของคน สังคมและวัฒนธรรมเป็นลำดับต่อไป

ความรู้รุ่งโรจน์ของจีนในยุคใหม่

ในยุคแรกที่จีนเปลี่ยนการปกครองเป็นคอมมิวนิสต์ในปี ค.ศ. 1949 เหมา เจ๋อตุงและคณะรัฐบาลซึ่งเป็นผู้นำรุ่นที่หนึ่งได้นำประเทศไปสู่ความเท่าเทียมกันด้วยการยึดปัจจัยการผลิตมาเป็นของรัฐและยึดทรัพย์สินของชนร่ำรวยและชนชั้นกลางมาแบ่งปันให้คนในสังคมทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในยุคนั้น สังคมจีนเป็นสังคมเกษตรกรรม ผู้นำให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท ยกกระตือรือร้นของชาวนาชาวล่า และใช้อุดมการณ์ของลัทธิคอมมิวนิสต์ในการบริหารประเทศอย่างจริงจัง ในการเกลี้ยความเจริญจากเมืองไปสู่ชนบทนั้น ได้พยายามทำให้เมืองและชนบทมีความแตกต่างกันน้อยที่สุด ทำให้ประชาชนทั่วประเทศมีส่วนร่วมในการทำงานทั้งที่เป็นแรงงานและแรงสมอง ลดความแตกต่างระหว่างผู้ใช้แรงงานกับผู้ใช้แรงสมองให้น้อยลงส่งเสริมและผลักดัน “ระบบความรับผิดชอบ” และเน้นให้คนทำงานรู้สึกสำนึกถึงส่วนได้ส่วนเสียในการทำงาน

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นแกนอำนาจสูงสุดของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นผู้กำหนดแนวนโยบายการบริหารประเทศของรัฐบาล และเป็นผู้กำหนดแนวคิดอุดมการณ์ให้แก่สังคมส่วนรวม ประชาชนในประเทศจึงถูกชักจูงให้เข้าใจในเรื่องสำคัญๆ ตามการอธิบายของพรรค มีการอบรมสั่งสอนให้เชื่อในพรรค เชื่อผู้นำพรรค เชื่อแนวนโยบายของพรรค มีการใช้สื่อมวลชนแขนงต่างๆ ที่พรรคควบคุมอยู่อย่างหนาแน่นเป็นเครื่องมือโฆษณาประชาสัมพันธ์ในสิ่งที่ติดต่อพรรค ต่อการปฏิบัติตามแนวทางนโยบายของพรรค โดยไม่พูด (หรือพูดแต่น้อย) ในเรื่องข้อบกพร่อง วิธีการดังกล่าวดำเนินมาอย่างต่อเนื่องหลายสิบปี จนทำให้ประชาชนชาวจีนเกิดความเคยชิน ว่าอะไรก็ว่าตามกันไป กลายเป็นคนคิดอะไรง่าย ๆ ไม่ลึกซึ้ง ซึ่งผิดไปจากปรัชญาเก่าแก่ของจีนที่ได้ชื่อว่ามีคุณลัทธิขงจื๊อ

ประวัติศาสตร์ของจีนตั้งแต่พรรคคอมมิวนิสต์เข้าบริหารประเทศ นั้น ปรากฏว่า ในด้านหนึ่งสามารถนำประชาชนพัฒนาประเทศไปตามระบบสังคมนิยม สร้างสรรค์เศรษฐกิจแบบสังคมนิยมจนเจริญรุดหน้าไปในอัตราที่เร็วพอสมควร มีรากฐานด้านอุตสาหกรรมเป็นปีกแผ่น และมีเกษตรกรรมที่พอจะเลี้ยงตัวเองได้ ตลอดจนมีวิทยาศาสตร์และวิทยาการด้านการป้องกันประเทศค่อนข้างก้าวหน้า ทั้งระเบิดนิวเคลียร์และเครื่องบินรบ และมีเกียรติภูมิทางสากล แต่อีกด้านหนึ่งนั้น ประชาชนเกือบทั้งประเทศกลับมีชีวิตอยู่อย่างยากจน มีรายได้ต่อหัวต่ำ ระดับการศึกษาไม่สูง ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างประเทศอย่างถูกต้อง ประสิทธิภาพการทำงานต่ำ เทคโนโลยีในการผลิตล้าหลัง และที่สำคัญคือเป็นเครื่องมือในการรณรงค์ทางการเมือง ประชาชนจีนถูกปลุกระดมขึ้นมา ร่วมกันสร้างสรรค์สังคมนิยมอย่างคึกคักในช่วงต้น คือ ระยะแห่งการดำเนินโครงการห้าปีครั้งแรก แต่ต่อมาเมื่อก้าวเข้าสู่ระยะก้าวกระโดดใหญ่ที่มุ่งจะให้จีนเป็นสังคมคอมมิวนิสต์อย่างรวดเร็ว และเริ่มมีการรณรงค์ทางการเมือง จึงมีการจำกัดอำนาจของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ จนกระทั่งพัฒนามาเป็น “การปฏิวัติวัฒนธรรมแห่งชนชั้นกรรมาชีพ” ในปี ค.ศ. 1966 ประชาชนก็ถูกแบ่งออกเป็นสองฝ่ายตามการแตกแยกของคนระดับผู้นำในพรรค มวลชนถูกปลุกระดมขึ้นมาเกือบทั้งประเทศ มีการต่อสู้กันอย่างรุนแรงระหว่างกลุ่มมวลชนที่อยู่คนละฝ่ายความคิด แม้ในที่สุดเหมา เจ๋อตุงซึ่งนำการปฏิวัติวัฒนธรรมจะเป็นฝ่ายคุมสถานการณ์ได้ แต่การปฏิวัติดังกล่าวก็ก่อให้เกิดการแตกแยกกันอย่างรุนแรงในบรรดาเหล่าผู้นำด้วยตนเอง

มาตรการสำคัญ 6 ประการที่จะต้องยึดปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในช่วงประวัติศาสตร์ดังกล่าว ก็คือ (1) รวมศูนย์กำลังเข้าสู่การพัฒนาสร้างสรรค์ ความทันสมัย พัฒนาพลังการผลิต (2) ยึดยึดปฏิรูปในทุกๆ ด้าน (3) ยึดยึดปิดประเทศ (4) พัฒนาเศรษฐกิจจีนค้าอย่างมีแผน (5) สร้างสรรค์ประชาธิปไตยทางการเมือง และ (6) สร้างสรรค์อารยธรรมทางจิตใจ

แนวทางใหญ่ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในช่วงประวัติศาสตร์ดังกล่าว คือ นำพาและสร้างความสามัคคีระหว่างประชาชนและชนชาติต่างๆ (ชนกลุ่มน้อย) ให้ดำเนินการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการดำเนินการทั้งปวง ด้วยการยึดมั่นหลักการพื้นฐานสี่

ประการ คือ เดินตามหนทางสังคมนิยม ดำเนินการเผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพ นำโดยพรรคคอมมิวนิสต์จีน และยึดมั่นในลัทธิมาร์กซ์-เลนินและแนวความคิดเหมา เจ๋อตง พร้อมกันนั้นได้ยื่นหยัดการปฏิรูปปิดประเทศ ฟังตนเอง ริเริ่มสร้างสรรค์บุกเบิกการงานอย่างทรหดอดทน และต่อสู้ฟันฝ่า เพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาเพื่อให้จีนกลายเป็นประเทศสังคมนิยมสมัยใหม่ที่เจริญรุ่งเรืองเข้มแข็ง เป็นประชาธิปไตย และมีอารยธรรมก้าวหน้า รวมทั้งการพัฒนาพลังการผลิต นี่คืองานที่เป็นใจกลางของการดำเนินการทุกสิ่งทุกอย่าง

ภายหลังการออกแถลงการณ์ของเหมา เจ๋อตง ผู้นำรุ่นที่สอง ได้แก่ เต็ง เสี่ยวผิงที่ยึดอำนาจในพรรคและเริ่มนโยบายปฏิรูปในปี ค.ศ. 1978-1979 ด้วยการประกาศวาทะสำคัญ เช่น “ความยากจนไม่ใช่สังคมนิยม” “ความเท่าเทียมกันแบบยากจนเท่าๆ กัน ไม่อาจเรียกว่าเป็นสังคมนิยมที่จะก้าวไปสู่สังคมคอมมิวนิสต์ที่อุดมสมบูรณ์ได้” และ “ไม่ว่าแมวจะสีดำหรือสีขาว ขอให้จับหนูได้ก็เป็นพอ” เต็ง เสี่ยวผิงจึงดำเนินการปฏิรูปประเทศตามนโยบายสี่ทันสมัย กล่าวคือ การพัฒนาจีนให้เป็นสังคมทันสมัยสี่ด้าน ได้แก่ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การทหาร และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือที่เรียกกันว่า “สังคมนิยมแบบจีน”

การปฏิรูปขยายไปถึงการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศ โดยในปี ค.ศ. 1979 จีนได้เปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้น 4 แห่ง คือ เซินเจิ้น จูไห่ ซานโถวหรือซัวเถา และเฉียนเหมิน อนุญาตให้นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้าไปลงทุน ตั้งโรงงานและกิจการทางการค้าหลากหลายประเภท ต่อมา ใน ค.ศ. 1984 ได้เปิดอีก 14 หัวเมืองชายฝั่งตั้งแต่เหนือจรดใต้โดยให้มีบทบาทคล้ายกับเขตเศรษฐกิจพิเศษรุ่นแรก อีกหนึ่งปีต่อมาได้เปิดเขตสามเหลี่ยมปากแม่น้ำแยงซีเกียง ปากแม่น้ำจูเจียง และดินดอนสามเหลี่ยมทางตอนใต้ของมณฑลฟูเจี้ยน (ฮกเกี้ยน) ขึ้นเป็นเขตเศรษฐกิจเปิดหนึ่ง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 7 (ค.ศ. 1986-1990) เน้นการเปิดประเทศให้เงินทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามา และเพิ่มการส่งออก รวมทั้งปรับโครงสร้างสินค้าส่งออกจากสินค้าขั้นปฐมเป็นสินค้าสำเร็จรูป⁽²⁾

สังคมและเศรษฐกิจของจีนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วภายหลังการปฏิรูป นำไปสู่การเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มต่างๆ เหตุการณ์ที่เลวร้ายที่สุดก็คือ การนองเลือดที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ปี ค.ศ. 1989 ซึ่งเกิดจากการปราบปรามนักศึกษาและประชาชนจนมีผู้เสียชีวิตหลายพันคน และทหารเสียชีวิตหลายร้อยคน มีการจับกุมนักศึกษามากมาย ที่เหลือก็หนีหัวซุกหัวซุนไปทั่ว ในขณะที่เศรษฐกิจได้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงราวร้อยละ 9.38 ต่อปี ตลอดทศวรรษ 1980-1990 (และในระดับสูงสุดในช่วงปลายทศวรรษ 1990 จนถึงปี ค.ศ. 2011)

กลุ่มผู้นำรุ่นที่สามภายใต้การนำของนายเจียง เจ๋อหมิน (ค.ศ. 1992-2002) ได้ผลักดันประเทศให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศสังคมนิยม ที่มีความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจต่อไปตามนโยบาย “สามตัวแทน” (Three representatives) หมายความว่า พรรคคอมมิวนิสต์ต้องเป็นตัวแทนของ

พลังการผลิตที่ก้าวหน้า (advanced productive force) เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมที่ก้าวหน้า (advanced culture) และเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ของมวลชนจีน (interests of the majority of the people) แนวคิดสามตัวแทนนี้เปิดโอกาสให้พรรคคอมมิวนิสต์รับนักธุรกิจภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และพนักงานระดับสูงของบริษัทเข้ามาเป็นสมาชิกพรรค ทำให้ฐานของพรรคกว้างยิ่งขึ้น ในขณะที่นายกรัฐมนตรีจู หลงจี ผู้ที่ได้รับฉายาว่า “ซาร์แห่งเศรษฐกิจ” ได้สานต่อการปฏิรูปทางเศรษฐกิจของเติ้ง เสี่ยวผิง

กลุ่มผู้นำรุ่นที่สี่ ที่มีนายหู จินเทา เป็นประธานาธิบดีในระหว่างปี ค.ศ. 2002-2012 ได้เน้นการนำวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพัฒนา (Scientific outlook on development) อนึ่ง ผู้นำในกลุ่มนี้ได้ดำเนินการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 10 และฉบับที่ 11 (ค.ศ. 2001-2010) โดยกระจายการลงทุนและรายได้ไปยังภาคตะวันตกให้เจริญทัดเทียมกับภาคตะวันออก เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ ทางรถไฟ ถนนเชื่อมมณฑล และเขื่อนชลประทาน⁽³⁾ ทำให้ในช่วงต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 21 ประเทศจีนมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ได้รับเลือกให้เป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ฤดูร้อน ปี 2008 กลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของเอเชีย และแซงหน้าญี่ปุ่นขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับที่ 2 ของโลกในปี 2011⁽⁴⁾

เกาหลีใต้: กระแสเกาหลีเจ็ดจ่า

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 เกาหลีใต้มีเป้าหมายการพัฒนาที่จะให้ประเทศเป็นสังคมอุตสาหกรรม โดยประธานาธิบดีปัก จุงฮี ผู้ซึ่งประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่หนึ่ง (ค.ศ. 1962-1966) ได้ปรับใช้นโยบาย “การมองไปสู่ภายนอก” (Outward-Looking Policy) ที่เน้นการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากเพื่อการส่งออก มีการใช้ลัทธิชาตินิยมปลุกระดมมวลชนให้เร่งรัดการพัฒนาและจงใจให้ขยันขันแข็งในการทำงาน โดยรัฐผลักดันให้คนทำงานหนักสามารถเลื่อนขั้นทางสังคมได้อย่างรวดเร็ว รัฐและราษฎรร่วมกันหาตลาดขายสินค้าในต่างประเทศ และสร้างภาพพจน์เกาหลีใต้ให้เป็นที่ชื่นชอบแก่คนทั่วโลก เป็นต้น การพัฒนาของประเทศได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเรื่อยมานับเป็นเวลากว่า 40 ปี โดยไม่เปลี่ยนเป้าหมายและนโยบาย จะมีก็เพียงแต่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนักและเคมีภัณฑ์ในทศวรรษที่ 1970 และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีทางการสื่อสารในตอนปลายทศวรรษที่ 1980 ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็คือ มุ่งมั่นที่จะให้เมืองโซมซานเป็นประเทศชั้นนำของโลกให้ได้นั่นเอง

ด้วยเจตนาธรมณ์อันแน่วแน่ ประกอบกับการมีเป้าหมายที่ชัดเจน สภาพทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐเกาหลีใต้ทะยานขึ้นแบบก้าวกระโดด จากการเป็นประเทศที่ยากจนข้นแค้นอันเป็นผลมาจากการดูตึงเอาทรัพยากรและความมั่งคั่งโดยผู้ปกครองอาณานิคมชาวญี่ปุ่นในช่วง ค.ศ. 1910 – 1945 และการพังพินาศอย่างสิ้นเชิงในช่วงสงครามเกาหลี ค.ศ. 1950 – 1953 กลายมาเป็นสังคมที่มีศักยภาพโดดเด่น เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในทศวรรษที่ 1980 ผู้คนต่างลึงโลด

ใจที่ประเทศของตนก้าวล้ำนำหน้าสมกับความมานะพากเพียร ขยันทำงานแบบหามรุ่งหามค่ำ จนได้รับเกียรติให้จัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ในปี ค.ศ. 1986 และกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนใน ค.ศ. 1988 อีกทั้งได้รับการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศพัฒนา OECD – Organization for Economic Cooperation and Development ในปี ค.ศ. 1996 และเศรษฐกิจมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 11 ของโลก ตลอดจนเป็นที่คาดหมายกันว่า ในศตวรรษที่ 21 เกาหลีใต้จะกลายเป็นชาติชั้นนำในหมู่ประชาคมโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ไม่น้อยหน้ากว่าญี่ปุ่นที่เป็นศัตรูคู่แค้นอีกต่อไป

แต่ความภาคภูมิใจดังกล่าวข้างต้นได้สะดุดลงโดยทันทีเมื่อเกิดวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1997 จึงต้องไปขอกู้เงินฉุกเฉินจากองค์การการเงินระหว่างประเทศ (IMF) เป็นจำนวน 20 พันล้านเหรียญสหรัฐอเมริกาเพื่อใช้เป็นเงินทุนสำรองของประเทศ และต้องกู้เพิ่มต่อไปอีกจนมียอดเงินกู้รวมถึง 57 พันล้านเหรียญ ความโกลาหลจึงเกิดขึ้นทั่วไป รัฐบาลของนายคิม เดจุง (ค.ศ. 1998 – 2002) ได้พยายามแก้ไขปัญหาคณะทั้งเหตุการณ์ร้ายได้บรรเทาเบาบางลง อีกทั้งได้เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาส ผลักดันโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรม อุตสาหกรรมไอที และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีทางชีวภาพ ตามนโยบาย “Dynamic Korea 21”

เมื่อโรห์ มูเฮียนเป็นตัวแทนของพรรคเข้าชิงชัยในการเลือกตั้งเป็นผู้นำเกาหลีใต้ต่อจากนายคิม เดจุง เขาคนนี้เป็นผู้ที่เปลี่ยนแนวการพัฒนาของประเทศที่เคยใช้กันมาเกือบครึ่งศตวรรษ โดยเน้นการพัฒนาที่ยึดความเป็นธรรมทางสังคม (social equity) มากกว่าการเน้นเฉพาะความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น

จากรายได้ต่อหัวของคนเกาหลีใต้เท่ากับ 10,013 เหรียญ รัฐบาลของนายโรห์ประกาศว่าจะเพิ่มเป็นสองหมื่นเหรียญให้ได้ภายใน 2-3 ปี ในขณะเดียวกันได้เพิ่มงบประมาณด้านการวิจัยพลังงาน/สิ่งแวดล้อมพัฒนาราว 12.5 พันล้านเหรียญในอุตสาหกรรมหลักพื้นฐานสี่ประเภท คือ ไอที เทคโนโลยีชีวภาพ พลังงาน/สิ่งแวดล้อม และเครื่องบิน และได้เน้นอุตสาหกรรมสำหรับอนาคตอีก 10 ประเภท เช่น หุ่นยนต์ รถยนต์ยุคอนาคต โทรศัพท์มือถือยุคใหม่ เป็นต้น โดยใช้เงินลงทุนราว 87 พันล้านเหรียญ

การส่งออกได้เพิ่มขึ้น โดยตลาดจีนกลายเป็นตลาดใหญ่ที่สุดของเกาหลีแซงหน้าตลาดสหรัฐฯ ทำให้อัตราการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 81.1 และในปี 2005 ผลผลิตมีอัตราเพิ่มร้อยละ 7.4 ซึ่งถือว่าสูงที่สุดในรอบ 78 เดือนทีเดียว

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2007 ประชาชนได้เลือกนายลี มยองบัก ผู้ซึ่งเคยเป็นผู้บริหาร (CEO) ที่ประสบความสำเร็จของบริษัทชั้นนำ เป็นประธานาธิบดี นายลีได้นำนโยบายอนุรักษ์นิยมกลับมาใช้ดังที่ได้ประกาศตอนที่เขารณรงค์หาเสียงที่เรียกว่า Global Korea โดยพรรค Grand National Party ได้ประกาศใช้นโยบายหาเสียงโดยยึดแนวอนุรักษ์นิยมตามนโยบาย 747 กล่าวคือ หากได้รับเลือก จะทำให้ประเทศมีอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 7 ต่อปี เพิ่มรายได้

ต่อหัวเป็น 40,000 เหรียญต่อคนต่อปี และจะยกระดับเกาหลีใต้ให้เป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นลำดับที่ 7 ของโลก อนึ่ง นายลี มยองบักได้เสนอโครงการขนาดใหญ่ด้วยการขุดคลองเพื่อการสัญจรทางน้ำระหว่างเมืองปูซาน – กรุงโซล (คลองข้ามประเทศ) อันจะก่อให้เกิดการฟื้นตัวและความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ ดังนั้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว นายลีได้นำเอาสปิริต “เราทำได้” (Can-do spirit) กลับมาเน้นใช้อย่างจริงจังอีกครั้งภายหลังที่ประเทศเกาหลีใต้ได้ใช้เป็นแรงจูงใจจนได้รับความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษที่ 1960 – 1970 – 1980 มาแล้ว อย่างไรก็ตาม เขาก็ยังคงเน้นเป้าหมายที่ควบคู่กันระหว่างความเจริญเติบโตกับการลดช่องว่างของรายได้ที่แยกคนในสังคมออกเป็นกลุ่มคนรวยและกลุ่มคนยากจน (growth and reducing social polarization)

นโยบายหลักของเขามีดังต่อไปนี้ (1) ลดภาษีนิติบุคคล (corporate tax) จากร้อยละ 25 เป็น 10 (2) สร้างเมืองวิทยาศาสตร์ทางการค้า (3) ลดขนาดของรัฐบาลกลาง โดยตัดจำนวนข้าราชการลง 60,000 ตำแหน่งแต่เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐบาลเพื่อส่งเสริมและให้บริการภาคเอกชนและประชาชนอย่างทั่วถึง (4) ขยายชนชั้นกลางด้วยการเน้นให้คนสร้างธุรกิจส่วนตัวและส่งเสริมให้เกิดธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางให้มากขึ้น และ (5) เร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจให้เกาหลีใต้ตามทันญี่ปุ่นภายใน 10 ปีข้างหน้าเป็นต้นดังนั้น การที่จะให้เป้าหมายเหล่านี้บรรลุผล รัฐบาลของเขาได้สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรกับภาคธุรกิจเอกชน (business-friendly environment)

นายลีได้ดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่ได้ให้คำมั่นสัญญากับประชาชนในตอนหาเสียงเรื่อยมาตลอดช่วงเวลาของการดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศ 5 ปีท่ามกลางความผันแปรและวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่เรียกว่า Hamburger Crisis (ค.ศ. 2008-2010) ผลสัมฤทธิ์ที่ได้รับดังปรากฏในปีสุดท้ายของการเป็นประธานาธิบดี (ค.ศ. 2012) ของเขาก็คือ เกาหลีใต้มีอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยเพียงปีละ 4-4.5 เปอร์เซ็นต์ ประชากรมีรายได้ต่อหัวราว 20,000 เหรียญสหรัฐฯ ต่อปี และขนาดเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในลำดับที่ 13 ของโลก ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายของนโยบายหาเสียงของเขา⁽⁵⁾ แม้จะไม่ตกต่ำลงไป แต่ก็ไม่ได้ขึ้นดังที่คาดหวังไว้

สถานการณ์ของญี่ปุ่น: อาทิตย์อัสดง

ญี่ปุ่นเปิดคริสต์ศตวรรษใหม่ด้วยสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่ไม่ค่อยสดใสนัก ทั้งนี้เป็นเพราะมีปัญหา รุมเร้าตลอดช่วงตอนปลายของคริสต์ศตวรรษที่ 20 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในทุกภาคส่วน แต่เนื่องจากเป็นชนชาติที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เข้มแข็ง มีประวัติศาสตร์และอารยธรรมสูงเด่นมานานนับพันปี ทำให้รากเหง้าวัฒนธรรมที่เก่าแก่ยังปรากฏให้เห็นในแทบทุกส่วนของการดำรงชีวิต แม้จะเปลี่ยนไปบ้างตามกระแสโลกาภิวัตน์และปัญหาที่เกิดขึ้นรอบข้างก็ตาม

ญี่ปุ่นมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ในขณะที่เดียวกัน ก็ได้รับความสำเร็จในการพัฒนาจนกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 2 ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกาในตอนปลายของทศวรรษ 1960 อย่างไรก็ตาม เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาการชะงักงันทางเศรษฐกิจเนื่องจากหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL-Non-Performing Loans) ของสถาบันทางการเงินต่างๆ มีเป็นจำนวนมากมหาศาล ดังที่ศาสตราจารย์อะคิโอะ คุโรดะแห่งคณะรัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเมจิได้วิเคราะห์ภาพรวมของเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นโดยย่อไว้ดังนี้

ก. จากผลของการที่เศรษฐกิจฟองสบู่แตก ทำให้สินเชื่อที่ปล่อยกู้ให้แก่ธุรกิจก่อสร้างและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์กลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

ข. ผลพวงที่เกิดขึ้นภายหลังเศรษฐกิจฟองสบู่แตก จากการตกต่ำลงอย่างมากของราคาสินทรัพย์ในช่วงทศวรรษที่ 1990 ทำให้สถาบันการเงินประสบความยุ่งยากในการจัดการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่มีจำนวนมากมหาศาลต่อเนื่องมาจนถึงยุคใหม่นี้

ค. ผลการดำเนินนโยบายการเงินการคลังของรัฐบาลญี่ปุ่นและธนาคารแห่งประเทศไทยอยู่ในขอบเขตที่จำกัดเนื่องจากการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ทำได้ล่าช้า ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ตนเองได้กีดเซาระบบการเงินของญี่ปุ่นในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง

ง. นโยบายแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของรัฐบาลญี่ปุ่นและธนาคารแห่งประเทศไทย มีดังนี้ (1) จัดตั้งบริษัทจัดการหนี้เพื่อที่อยู่อาศัย ออกกฎหมายสร้างความมั่นคงให้กับระบบการเงิน จัดตั้งทบวงกำกับดูแลทางการเงิน (ต่อมาได้ปรับปรุงให้เปลี่ยนเป็นทบวงการบริการทางการเงิน) และจัดตั้งคณะกรรมการปรับโครงสร้างการเงิน (2) ได้อัดฉีดเงินทุนของรัฐเข้าสู่ระบบการเงินในช่วงทศวรรษ 1990 จำนวน 25 ล้านล้านเยน

จ. สถานการณ์ของปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (1) ธนาคารแห่งประเทศไทยแจ้งว่าในช่วง 9 ปี ตั้งแต่ปี 1991 ได้มีการจัดการกับหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้แล้วประมาณ 62.5 ล้านเยน (2) ปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ยังคงมีจำนวนมากมหาศาลโดย “หนี้ที่เป็นปัญหา” ของธนาคารทั่วประเทศ ณ ปลายเดือนกันยายน 2000 มียอดถึง 64 ล้านล้านเยน คิดเป็นร้อยละ 12 ของยอดรวมสินเชื่อทั้งหมด (3) รวบรวมร้อยละ 80 ของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ เป็นหนี้ในภาคธุรกิจ อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจบริการ ธุรกิจค้าส่งค้าปลีก และธุรกิจก่อสร้าง

ฉ. ต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จากต้นตอ และอย่างรวดเร็วเพื่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจญี่ปุ่นใหม่ ด้วยความพยายามร่วมกันของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนด้วยมาตรการ ดังนี้ (1) สถาบันการเงินต้องตัดหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ออกจากบัญชีสมดุล (Balance Sheets) (โดยการขายหนี้หรือจัดการกับทรัพย์สินค้ำประกัน) และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ต้องปรับปรุงโครงสร้างในภาคธุรกิจ (2) ต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งในการสร้างผลกำไรโดยปรับปรุงการบริหารของสถาบันการเงินให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (3) ทางภาคต้องพิชิตปัญหาเงินฝืด

(deflation) โดยผ่อนคลายนโยบายทางการเงิน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นที่เป็นอยู่ เป็นผลมาจากปัจจัยหลากหลายและรัฐได้พยายามเข้าไปแก้ไขปัญหาด้วยมาตรการต่างๆ ดังมีรายละเอียดดังนี้

(1) ผลกระทบภายหลังเศรษฐกิจฟองสบู่ในยุคเศรษฐกิจฟองสบู่ในทศวรรษที่ 1980 สถาบันการเงินของญี่ปุ่นได้ขยายการให้สินเชื่ออย่างเต็มที่ โดยสามารถซื้อที่ดินและหุ้นที่ราคาพุ่งสูงขึ้นเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกัน แต่พอถึงปี 1989 ธนาคารแห่งประเทศไทยญี่ปุ่นได้ปรับเปลี่ยนเป็นการใช้นโยบายเข้มงวดทางการเงินขึ้น และในปี 1990 กระทรวงการคลังญี่ปุ่นได้กำหนดมาตรการจำกัดสินเชื่อเกี่ยวกับที่ดิน ซึ่งนำไปสู่การแตกสลายของเศรษฐกิจฟองสบู่ในธุรกิจที่ดินและตลาดหุ้นในตอนต้นทศวรรษที่ 1990 ผลเสียที่เกิดขึ้นตามมาคือ สินเชื่อจำนวนไม่น้อยที่ปล่อยกู้ในช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ได้กลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ โดยเฉพาะในภาคธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และธุรกิจที่ให้กู้แก่ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

หลังจากนั้น ตลอดทศวรรษ 1990 ราคาสินทรัพย์ เช่น ราคาที่ดิน และราคาหุ้น ได้มีแนวโน้มลดต่ำลง เป็นเหตุให้สถาบันการเงินส่วนใหญ่ของญี่ปุ่นประสบกับความยุ่งยากในการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้จำนวนมากศาลปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ กลายเป็นผลกระทบที่ยืดเยื้อต่อเศรษฐกิจญี่ปุ่นจากการแตกสลายของฟองสบู่เรื่อยมา

(2) หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายการเงินการคลังของรัฐบาลและธนาคารแห่งประเทศไทยญี่ปุ่นเศรษฐกิจญี่ปุ่นในตอนต้นทศวรรษ 1990 อยู่ในภาวะขาขึ้นเล็กน้อย 2 ครั้ง ครั้งแรกเริ่มตั้งแต่ฤดูใบไม้ร่วงปี 1990 และครั้งที่ 2 เริ่มในฤดูใบไม้ผลิปี 1993 แต่ก็ไม่สามารถที่จะฟื้นตัวได้อย่างจริงจังจนหลุดพ้นจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น ดังนั้น อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจแท้จริงของญี่ปุ่นในช่วงทศวรรษ 1990 มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับในช่วงทศวรรษที่ 1980 ในขณะเดียวกัน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 1993 (เมษายน 1993-มีนาคม 1994) GDP deflator ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดราคาสินค้าทั่วไปในเศรษฐกิจมหภาค มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตลอดมา ยกเว้นเฉพาะในปี 1997 มีสถิติดัชนีราคาสินค้าเพิ่มขึ้นโดยอัตโนมัติ เนื่องจากมีการขึ้นอัตราภาษีบริโภคจากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 5

รัฐบาลญี่ปุ่นและธนาคารแห่งประเทศไทย มีได้หนึ่งนอสนใจกับความรุนแรงเกินความคาดหมายในปัญหาการถดถอยทางเศรษฐกิจภายหลังเศรษฐกิจฟองสบู่แตก และปัญหาเงินฝืดที่เกิดขึ้นต่อเนื่องอย่างไม่เคยมีมาก่อน ในส่วนของนโยบายการคลัง รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจขนาดใหญ่ ด้วยการออกมาตรการผ่อนคลายนโยบายการเงินโดยประกาศลดอัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Official Discount Rate) ลง 9 ครั้ง จากร้อยละ 6.0 เมื่อต้นปี 1991 ลงเหลือร้อยละ 0.5 ในเดือนกันยายน 1995 และลงไปไกลถึงขั้นการใช้ “นโยบายอัตราดอกเบี้ยร้อยละ

ศูนย์” ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 1999 ถึงเดือนสิงหาคม 2000 ซึ่งส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยข้ามคืน (Overnight Call Rate) อยู่ในระดับร้อยละ 0

อย่างไรก็ตาม ภายใต้ภาวะที่ขาดการ “ปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ” ที่เป็นพื้นฐาน การเพิ่มการใช้จ่ายของรัฐบาลเพื่อใช้ในกิจการสาธารณะในรูปแบบเดิม เป็นเพียงการก่อให้เกิดอัตราดอกเบี้ยโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นในวงจำกัด และเพราะการขาดความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่ทับถมเป็นปริมาณมหาศาลของสถาบันการเงิน ทำให้การลดอัตราดอกเบี้ยของธนาคารแห่งประเทศไทยอย่างกล้าหาญ มีผลเพียงยับยั้งเงินฝืดให้อยู่ในวงจำกัดเท่านั้น

(3) ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ปรากฏขึ้นพร้อมๆ กับภาวะเงินฝืดเมื่อย้อนกลับไปพิจารณาถึงปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของสถาบันการเงินญี่ปุ่นในช่วงทศวรรษ 1990 โดยสังเขปแล้ว จะเห็นถึงลักษณะพิเศษว่า ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้นี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องยาวนาน แล้วกัดเซาะระบบการเงินของญี่ปุ่นโดยรวมเป็นลำดับ แม้มิได้เกิดขึ้นทันทีภายหลังเศรษฐกิจฟองสบู่แตก กล่าวคือ ปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ที่เกิดขึ้นในรูปแบบแอมแปงก่อนการแตกของฟองสบู่ ดังนั้น การเลื่อนการแก้ไขปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งปรากฏขึ้นมาตามการขยายตัวของภาวะเงินฝืดออกไปทุกครั้งที่นั้น ส่งผลให้เกิดการลิดรอนความเข้มแข็งในการบริหารของสถาบันการเงินในประเทศญี่ปุ่นเป็นลำดับ นำมาซึ่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบการเงินโดยรวมในช่วงครึ่งหลังของทศวรรษที่ 1990 ทั้งๆ ที่ตระหนักกันโดยทั่วไปว่า สถาบันการเงินของญี่ปุ่นมีความเข้มแข็งดังหินผาในช่วงครึ่งหลังของทศวรรษที่ 1980

เมื่อพิจารณาอุสสาวการณ์ในช่วงนี้อ่างละเอียด จะพบว่าการล่มสลายของสถาบันการเงินในญี่ปุ่นที่เกิดจากปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ นั้น เริ่มเกิดขึ้นจากการล้มของธนาคารโตโยไซโก ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1992 ติดตามมาด้วยการล้มของธนาคารโตโยชินคินในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน เมื่อเวลาผ่านไป ความรุนแรงและจำนวนสถาบันที่ล้มก็เพิ่มมากขึ้นในปี 1995 สถาบันการเงินหลายแห่งล้มลง ดังเช่น ในเดือนมีนาคม 1995 สหกรณ์ออมทรัพย์โตเกียวเคียวเคียววะ และสหกรณ์ออมทรัพย์อันเซน และในเดือนสิงหาคมปีเดียวกัน ธนาคารเฮียวโกะและสหกรณ์คิซุ ก็ทยอยล้มตามลำดับ ต่อมาในเดือนกรกฎาคม 1996 บริษัทสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย (ที่เรียกกันทั่วไปในภาษาญี่ปุ่นว่า “จูเซน”) 7 แห่งล้ม ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ และในเดือนพฤศจิกายน 1997 จากการล้มของธนาคารฮอกไกโดทาคู โซคุ ซึ่งเป็นหนึ่งในธนาคารใหญ่ในเมืองหลักที่มีสาขาทั่วประเทศ และบริษัทหลักทรัพย์ยะมะอิชิซึ่งเป็นหนึ่งใน 4 บริษัทหลักทรัพย์ยักษ์ใหญ่ของญี่ปุ่น ส่งผลให้ระบบการเงินญี่ปุ่นโดยรวมตกเข้าสู่ภาวะวิกฤตอย่างรุนแรง ยิ่งไปกว่านั้น 2 ใน 3 ของธนาคารเพื่อสินเชื่อระยะยาวของญี่ปุ่นก็มีหนี้สูงเกินสินทรัพย์และต้องตกอยู่ในความดูแลของรัฐเป็นการชั่วคราว ได้แก่ ธนาคารสินเชื่อระยะยาว

ญี่ปุ่น ในเดือนพฤศจิกายน 1998 และธนาคารสินเชื่อนิปปอน ในเดือนธันวาคม 1999 จึงส่งผลกระทบต่อให้วิกฤตการเงินของญี่ปุ่นยืดเยื้อมากขึ้น

(4) ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมานานนับ 10 ปี และยังไม่มียุติที่คาดว่าจะฟื้นตัวในปี ค.ศ. 2002 อีกทั้งจะยังคงสภาพนี้ต่อไปอีกหลายปี ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมในวงกว้าง ในที่นี้จะขอกล่าวบางประเด็น ดังนี้

ก. ค่าเงินเยน ค่าเงินเยนได้ตกลงเป็น 130 เยนต่อหนึ่งเหรียญสหรัฐ นับตั้งแต่ตอนปลายของปี ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา นับว่าเป็นการตกต่ำของค่าเงินเยนเป็นครั้งแรกหลังจากที่เคยอยู่ในระดับเดียวกันนี้มาก่อนในปี ค.ศ. 1998 นักวิชาการและนักธุรกิจต่างยอมรับอัตราแลกเปลี่ยนนี้ และคาดหวังว่าจะทำให้ราคาสินค้าของญี่ปุ่นถูกลง และสามารถแข่งขันกับสินค้าจากประเทศอื่นได้ นายมาซาฮิโร ชิโอกาวา รัฐมนตรีกระทรวงการคลังได้กล่าวในตอนปลายเดือนธันวาคม ค.ศ. 2001 ว่า “ค่าของเงินเยนที่เป็นอยู่ในเวลานี้เป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงสถานะของเศรษฐกิจญี่ปุ่นในปัจจุบันที่ตกต่ำลงมาก” อย่างไรก็ตาม เขาก็ไม่ยอมเห็นค่าเงินลดต่ำลงมากกว่านี้ เพราะจะเป็นสัญญาณอันตรายที่จะเกิดผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจของญี่ปุ่นและต่อโลกต่อมาในวันที่ 25 มกราคม 2002 ค่าเงินเยนเท่ากับ 134.4 เยนต่อหนึ่งเหรียญ

ข. การว่างงาน อัตราการว่างงานในช่วงคาบเกี่ยวปี 2001-2002 อยู่ในระดับร้อยละ 5.5 ซึ่งถือว่าเป็นระดับว่างงานที่สูงที่สุดนับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา อัตราการว่างงานเกินร้อยละ 5 มีมาตั้งแต่ต้นปี 2001 แล้ว และได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วภายหลังการเกิดวินาศกรรมในสหรัฐ อย่างไรก็ตาม การว่างงานของญี่ปุ่นยังมีอัตราต่ำกว่าประเทศพัฒนาอื่นๆ เช่น อิตาลี (ร้อยละ 9.4 ในเดือนกรกฎาคม) ฝรั่งเศส (ร้อยละ 9 ในเดือนสิงหาคม) เยอรมัน (ร้อยละ 9.4 ในเดือนกันยายน) และแคนาดา (ร้อยละ 7.2 ในเดือนกันยายน) เป็นต้น ในขณะที่อังกฤษ เกาหลีใต้ และสหรัฐ มีอัตราการว่างงานต่ำกว่าร้อยละ 5 ในปี 2001

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการว่างงานในระดับสูงของญี่ปุ่นเป็นผลมาจาก (1) การปรับปรุงโครงสร้างของบริษัทต่างๆ ทำให้ต้องปลดคนงานออกเป็นจำนวนมาก (2) การก่อวินาศกรรมในสหรัฐ (3) การพบโรควัวบ้าในญี่ปุ่น และ (4) บรรษัทขนาดใหญ่ล้มละลาย ทำให้คนที่มียานประจำอยู่ต้องออกจากงานไปด้วย อีกทั้งการสร้างงานใหม่เพิ่มขึ้นในอัตราต่ำกว่าจำนวนผู้ตกงาน

ค. ข่าวคราวเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ตลอดทั้งปี ค.ศ. 2001 สื่อมวลชนญี่ปุ่นได้นำข้อมูลและข้อคิดเห็นมาเสนอให้แก่ประชาชนได้ทราบถึงความตกต่ำทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่อง ดังเช่น ข่าวในระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน ลงว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติติดลบร้อยละ 0.8 คือลดจาก 532, 502 ลงเหลือ 528, 254 หมื่นล้านเยน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการส่งออกลดลงร้อยละ 2.9 และในตอนปลายปีที่เกิดวินาศกรรมในสหรัฐ ก็ยิ่งส่งผลต่อการส่งออกไป

ยังตลาดสหรัฐฯ ซึ่งเป็นตลาดหลักของสินค้าญี่ปุ่นลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ภาวะเศรษฐกิจเข้าสู่ยุคมีดในกิจการธุรกิจอุตสาหกรรมแทบทุกสาขา

ข่าวเรื่องการเลิกจ้างที่บริษัทต่างๆ ปลดพนักงานออกเป็นจำนวนมากก็ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ตลอดเวลา ทั้งที่เป็นการให้ออกจากงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ในขณะเดียวกัน ข่าวการล้มละลายก็มีมาก เช่น ในเดือนตุลาคม 2001 บริษัทขนาดกลางและขนาดเล็กล้มละลายถึงร้อยละ 11.7 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้านี้ ในขณะที่บริษัทขนาดใหญ่ก็ประสบกับปัญหาเดียวกัน คือ บริษัท Teikoku Databank Ltd. ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ และห้างสรรพสินค้า Mycal Corp. ที่มีสาขาทั่วประเทศได้ประกาศล้มละลายในเดือนกันยายนศกเดียวกัน สาเหตุของการล้มละลาย คือการมีหนี้สินล้นพ้นตัวจนไม่สามารถจะคืนเงินกู้และดอกเบี้ยได้

บริษัทอิตาชิประกาศลดพนักงานด้านการสื่อสารลงถึง 14,700 คน ในขณะที่สายการบินเจแปน แอร์ไลน์ จะรวมกับสายการบินเจแปนแอร์ชีสเต็ม ซึ่งจะต้องปลดพนักงานออกราว 5,000 ตำแหน่ง

อนึ่ง คณะรัฐมนตรีได้ประกาศว่า เศรษฐกิจของญี่ปุ่นในปี 2001 อยู่ในขาลงและจะส่งผลให้การว่างงานสูงขึ้นดังนั้น เมื่อมีการสำรวจทัศนคติกลุ่มตัวอย่างกลุ่มหนึ่ง พบว่าผู้ตอบคำถามร้อยละ 65 มีความรู้สึกไม่มั่นคงในการดำรงชีวิตและในหน้าที่การงานซึ่งถือว่าเป็นอัตราสูงที่สุดนับตั้งแต่มีการสำรวจครั้งแรกในปี 1958 ที่เดียว

นอกจากนี้ได้มีการสรุปจำนวนบริษัทที่ล้มละลายจนถึงสิ้นปี 2001 ว่ามีถึง 19,441 บริษัท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 1.9 นับเป็นปีที่มีบริษัทล้มละลายจำนวนมากเป็นอันดับที่สองรองจากปี 1984 ที่มีจำนวน 20,841 บริษัท ส่วนมูลค่าหนี้สินที่สูญหายไปกับการล้มละลายในปี 2001 มีถึง 16.21 หมื่นล้านเยน คิดเป็นมูลค่ามากเป็นอันดับที่สองรองจากปี 2000 ที่มีมูลค่าราว 23.99 หมื่นล้านเยน

ในขณะที่การได้เปรียบดุลการค้ากับต่างประเทศลดลงถึงร้อยละ 38.3 เมื่อเทียบกับปี 2000 กระทรวงการคลังได้ประกาศว่า การลดลงของการได้เปรียบดุลการค้าในปี 2001 เป็นการลดลงในอัตราที่สูงที่สุดนับตั้งแต่ปี 1970 (ซึ่งในปีนั้นมีการลดลงร้อยละ 54.8) เมื่อดูรายละเอียดของการได้เปรียบดุลการค้ากับต่างประเทศที่ลดลง ก็คือ ได้เปรียบกับประเทศในเอเชียลดลง 58% (หรือมีมูลค่าเหลือเพียง 1.7 หมื่นล้านเยน) ในทางตรงกันข้าม ได้นำสินค้าจากจีนเข้าไปในญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.3 ยังผลให้เสียเปรียบดุลการค้ากับจีนมากถึง 3.26 หมื่นล้านเยน และส่งสินค้าออกไปยังอเมริกาและยุโรปลดลงร้อยละ 6.8 และ 29.1 ตามลำดับ เมื่อรวมมูลค่าแล้ว ในปี 2001 ญี่ปุ่นลดการได้เปรียบดุลการค้ากับต่างประเทศถึง 6.61 หมื่นล้านเยน

ประการสุดท้าย ผู้ว่าการธนาคารแห่งชาติญี่ปุ่น นายมาซารุ ฮายามิ ได้กล่าวว่า “เศรษฐกิจของญี่ปุ่นจะยังคงประสบกับปัญหาการชะงักอย่างรุนแรงต่อไปอีกในครึ่งแรกของปี 2002 ในขณะที่ค่าของเงินเยนจะอยู่ในระดับต่ำต่อไปอีก”

ต่อมาญี่ปุ่นได้ก้าวพ้นวิกฤตทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 1990 มาได้ ทำให้อัตราความเจริญเติบโตเป็นบวกนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 เป็นต้นมา อันเป็นสัญญาณว่า ญี่ปุ่นเริ่มฟื้นตัวและยังครอบครองความเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกอันดับที่ 2 อยู่ต่อไป พร้อมกันนี้ความนิยมในการบริโภคสินค้าญี่ปุ่น เช่น รถโตโยต้า ซันโย เป็นอาทิ เป็นไปอย่างกว้างขวาง โดยได้สร้างผลกำไรให้แก่บริษัทเหล่านี้เพิ่มสูงขึ้นทุกปี อันส่งผลให้ค่าเงินเยนสูงขึ้น ในขณะที่สินค้าตัวอื่นต้องแข่งขันกับสินค้าที่ผลิตขึ้นจากประเทศอื่น ทำให้ปี 2008 ญี่ปุ่นส่งออกได้ชะลอตัวลง และอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงเหลือเพียงร้อยละ 2.00 แต่สถาบันการศึกษาทางด้านเศรษฐกิจบางสำนักกระบุว่า อัตราความเจริญเติบโตลดต่ำกว่าศูนย์ หรือติดลบถึงร้อยละ 0.65⁽⁶⁾

การฟื้นตัวของญี่ปุ่นเป็นไปอย่างเชื่องช้าภายหลังที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจที่เรียกว่า “ทศวรรษที่หายไป” (The lost decade หรือ Japan's Great Recession) และได้โหมกระหน่ำให้เกิดปัญหาทางการเมืองที่ต้องเปลี่ยนรัฐบาลเกือบทุกปีในตอนปลายของทศวรรษ 2000 ส่งผลให้หลุดจากการเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับที่ 2 ให้แก่จีนไป เหตุการณ์อันเลวร้ายยังไม่ได้อยู่ดีเพียงแค่นั้น เพราะในวันที่ 11 มีนาคม ค.ศ. 2011 ได้เกิดแผ่นดินไหวขนาด 9.0 ริกเตอร์ นอกชายฝั่งของคาบสมุทรโอซึกะ โตโฮะกุ ก่อให้เกิดคลื่นสึนามิโถมพัดเข้าทำลายชีวิตกว่า 20,000 คนและทรัพย์สินมากกว่า 309,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้ โรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ฟูกูชิม่า ไดอิชิได้เกิดระเบิดขึ้น ส่งสารกัมมันตภาพรังสีออกไปทั่ว จึงต้องอพยพโยกย้ายประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในรัศมี 20 กิโลเมตรรอบโรงงานไฟฟ้าออกไปและพืชผัก รวมทั้งสัตว์เลี้ยงได้รับผลกระทบจากรังสีดังกล่าว จึงต้องทำลายผลผลิตทุกชนิดและไม่สามารถส่งออกได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนี้มีมูลค่ามากที่สุดเท่าที่เคยบันทึกมา⁽⁷⁾

สิงคโปร์: ชาตินที่มีขนาดเล็กที่ทรงพลัง

สิงคโปร์เป็นเมืองบนเกาะที่ตั้งอยู่ปลายสุดแหลมมลายู เป็นสถานที่พักสินค้าของพ่อค้าทั่วโลก เดิมชื่อว่า เทมาเส็ก มีกษัตริย์ปกครอง ต่อมา เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า สิงคโปร์ และตกเป็นของสุลต่านแห่งมะละกา สิงคโปร์ตกอยู่ภายใต้การยึดครองของชาติยุโรปเป็นชาติแรก คือ โปรตุเกส เมื่อปี ค.ศ. 1511 แล้วก็ถูกชาวฮอลันดาแย่งไปครอบครอง แต่ในที่สุด อังกฤษได้ยึดสิงคโปร์ไว้เป็นเมืองขึ้นในปี ค.ศ. 1819

ต่อมา เมื่อสิงคโปร์เห็นมาเลเซียได้รับเอกราชจากอังกฤษหลังสงครามโลกครั้งที่สอง สิงคโปร์จึงริบขอรวมชาติเข้ากับมลายาทันทีเพื่อจะไม่เป็นเมืองขึ้นของอังกฤษอีก แต่สิงคโปร์กลับ

ไม่พอใจมาเลเซียเพราะมีการเหยียดชนชาติอื่นที่มีเชื้อชาวมาเลย์ จึงประกาศแยกตัวตั้งเป็นเอกราช เมื่อวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1965⁽⁸⁾

สิงคโปร์เป็นนครรัฐ (city-state) ประกอบด้วยเกาะต่างๆ 63 เกาะ มีเกาะใหญ่หลักเรียกว่าสิงคโปร์ มีขนาดพื้นที่ 694 ตารางกิโลเมตร (มีการขยายพื้นที่ด้วยการถมทะเลออกไปเรื่อยๆ) จำนวนประชากรในปี ค.ศ. 2010 เท่ากับ 5,076,700 คนและมีรายได้ต่อหัวราว 43,867 เหรียญสหรัฐต่อปี ถือได้ว่า เป็นประเทศที่มีรายได้สูงเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วของโลก รวมทั้งเป็นประเทศที่มีเงินสำรองต่างประเทศ (foreign reserve) มากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก⁽⁹⁾

คนสิงคโปร์มีรายได้สูง หรือมีรายได้ต่อหัวสูงถึง 511 เหรียญสหรัฐนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 เมื่อได้รับเอกราชแล้ว ต่อมารัฐบาลส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและผลักดันให้เป็นสังคมอุตสาหกรรมเพื่อสร้างเป็นสังคมอุตสาหกรรมทันสมัย เศรษฐกิจของประเทศขึ้นอยู่กับงานบริการในฐานะที่เป็นศูนย์กลางคมนาคม นั่นคือ เป็นท่าเรือที่ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลก มีโรงงานกลั่นน้ำมันขนาดใหญ่เพื่อการส่งออก มีโรงงานอุตสาหกรรมเคมี วิศวกรรมเครื่องกล และชีววิทยา การแพทย์ รวมทั้งโรงงานผลิตสินค้าและอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ยังเป็นศูนย์กลางการเงินที่สำคัญของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง และยังเป็นประเทศที่มีนักท่องเที่ยวกว่า 10 ล้านคนเข้ามาเยี่ยมเยียน ในแต่ละปี สร้างรายได้ไม่น้อยกว่า 3 พันล้านเหรียญสหรัฐ

ชนเชื้อสายจีนมีอิทธิพลทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และครอบครองอำนาจทางเศรษฐกิจ อีกทั้งออกไปลงทุนในต่างประเทศทั้งในเอเชียอาคเนย์และเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ อนึ่ง สังคมสิงคโปร์เป็นสังคมที่คนมีการศึกษาสูง ใช้ภาษาอังกฤษในการดำรงชีวิตประจำวัน และสามารถพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับอุดมศึกษา จนได้รับการจัดอันดับให้อยู่ในระดับต้นๆ เช่น National University of Singapore (อันดับที่ 24) Nanyang Technology University (อันดับที่ 174) จากการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลกของ Times Higher Education ปี ค.ศ. 2011

ชาวสิงคโปร์โอบรับวัฒนธรรมยุโรป-อเมริกาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน ในขณะที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมจีน อินเดีย และมาเลย์ดั้งเดิมบางส่วน อนึ่ง ใน ค.ศ. 2010 มีชาวสิงคโปร์ที่เกิดในต่างประเทศ (foreign-born Singaporeans) มีจำนวนถึงร้อยละ 23 ของประชากรทั้งประเทศ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกในยุคหลังสงครามเย็น

เราอาจสรุปการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของโลก ที่ส่งผลกระทบต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

(1) การยุติสงครามเย็น ทำให้ลัทธิทางการเมืองการปกครองไม่เป็นอุปสรรคปิดกั้นการเคลื่อนไหวของคน สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง ระหว่างประเทศ (ยกเว้นเกาหลีเหนือที่

ยังคงยึดถือความเป็นสังคมนิยมมิวนิสต์และปฏิเสธความสัมพันธ์กับประเทศอื่นๆ (นอกจากประเทศที่เป็นสังคมนิยมด้วยตนเอง แม้ว่าประเทศเหล่านั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมนิยมตามแนวใหม่ก็ตาม)

(2) โลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ที่ผู้คน รวมทั้งธุรกิจการค้าและความรู้ทางเทคโนโลยีสามารถติดต่อข้ามพรมแดนได้โดยง่าย

(3) การคมนาคมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งได้มีบทบาทสำคัญทำให้ผู้คนสามารถเดินทางได้สะดวกนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองมาแล้ว พอมาถึงยุคนี้ พัฒนาการทางการคมนาคมได้ก้าวหน้าไปไกลมากยิ่งขึ้นและอัตราค่าโดยสารมีราคาถูกลง คนทั่วไปจึงสามารถเดินทางโดยเครื่องบินได้ ในขณะที่เดียวกันที่มีการก่อสร้างทางหลวงเชื่อมต่อระหว่างจีนกับอุซเบกิสถาน สร้างรถไฟที่มีความเร็วสูงในญี่ปุ่น เกาหลีใต้และจีน และมีการพัฒนาเรือเดินสมุทรที่ทันสมัย ทำให้การขนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวก อีหนึ่ง ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ยังเป็นชาติอันดับหนึ่งที่มีอุตสาหกรรมที่ใหญ่และทันสมัยที่สุดในโลก

(4) ความมั่งคั่งของโลกได้ย้ายจากคาบสมุทรแอตแลนติก (Atlantic basin) มายังคาบสมุทรแปซิฟิก (Pacific basin) ที่ประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการติดต่อค้าขายกัน ทั้งปริมาณและมูลค่ามากที่สุดนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1970 และมูลค่าทางการค้าเพิ่มสูงมากยิ่งขึ้นเมื่อจีนกลายเป็นประเทศคู่ค้าหลักของญี่ปุ่น เกาหลีใต้และประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียนแทนสหรัฐอเมริกาและยุโรปตั้งแต่ต้นทศวรรษใหม่

(5) ASEAN กลายเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในฐานะที่เป็นกลุ่มประเทศที่มีอำนาจในการต่อรองมากขึ้นเมื่อเทียบกับอดีตที่เป็นเพียงการรวมตัวอย่างหลวมๆ แทบจะไม่มีบทบาททางการเมืองระหว่างประเทศ ในยุคนี้ ทั่วโลกต่างยอมรับสถานภาพของอาเซียนว่าเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมานาน และใช้นโยบายการรวมกลุ่มที่ไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิก ก่อให้เกิดการผนึกความร่วมมือระหว่างกันและกันมากทำให้ จีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นเข้ามามีส่วนร่วมนับตั้งแต่ตอนปลายของทศวรรษ 1990 โดยเรียกว่า ASEAN plus Three และอาจจะกลายเป็น ASEAN plus Six (เพิ่มอินเดีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์) อีกทั้งมีบทบาทใน APEC มากยิ่งขึ้น⁽¹⁰⁾ และในปี 2015 จะมีการจัดตั้งเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN community) ขึ้นอันเป็นการกระชับความสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นทุกภาคส่วน

จากข้อมูลตั้งแต่ต้นของบทนี้ เราอาจนำมาใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตามปัจจัยต่างๆ ได้ดังนี้

1. การเคลื่อนย้ายคน สังคม และวัฒนธรรม

1.1 จีน

จีนอาศัยความผูกพันทางเชื้อชาติ (ภาษา วัฒนธรรม และสายเลือด) เป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์กับประเทศในอุซเบกิสถานภายหลังที่เปิดประเทศในตอนปลายทศวรรษ 1970 และ

ยกระดับการทำการค้าการลงทุนตั้งแต่ทศวรรษ 1990 อีกทั้งเพิ่มปริมาณและมูลค่ามากขึ้นใน สหัฐวรรษใหม่จนถึงปัจจุบัน ทำให้ความรู้สึกรู้สึกต่อจีนที่เคยเป็น “ภัยคุกคาม” ในอดีตได้จางหายไป กลายเป็นมหามิตรและได้รับการยกย่องให้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง ระหว่างประเทศของเอเชียในยุคใหม่นี้

การติดต่อกับจีนโดยคน สังคมและวัฒนธรรมเป็นไปเหนือความคาดหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการท่องเที่ยวที่คนเชื้อสายจีนและชนพื้นเมืองต่างนิยมเดินทางไปเยี่ยมชมเมืองจีน เป็นจำนวนมากในแต่ละปี มีการเช่าเครื่องบินเหมาลำนำนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปยังเมืองจีน และนำชาวจีนไปยังเอเชียอาคเนย์ ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ผู้คนได้ไปสัมผัส ดินแดนของกันและกัน อันเป็นการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างกันนอกเหนือไปจากเหตุผลทาง เศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน นักธุรกิจต่างเดินทางไปมาหาสู่กันเป็นจำนวนมากเพื่อทำธุรกรรม ทางการค้าและการลงทุน โดยจีนเปิดมณฑลกลวงสีให้เป็นศูนย์กลางการค้าเชื่อมระหว่างจีนกับ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอนุญาตให้ตั้งศูนย์กลางตลาดสินค้าจากอุษาคเนย์ในเมืองใหญ่ๆ ทั่วประเทศ

ข้อมูลทางสถิติพบว่า นักท่องเที่ยวจาก ASEAN ไปเยือนจีนในปี 2010 จำนวน 4.20 ล้านคน ในขณะที่ชาวจีนราว 4 ล้านคนไปท่องเที่ยวในประเทศ ASEAN ในปี 2009 ⁽¹¹⁾ ส่วนในด้านการศึกษานั้น นักศึกษาจากประเทศอาเซียนเข้าไปเรียนในสถาบันการศึกษาของจีนจำนวนมาก กว่า 30,000 คน ในขณะที่มีนักศึกษาจีนจำนวนถึง 70,000 คนกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ต่างๆ ของประเทศในอาเซียน อีกทั้งจีนได้สร้างสถาบันขงจื้อ (Confucius Institute) ในอาเซียน แล้วรวม 35 แห่ง อนึ่ง สำนักงานเลขาธิการจีน-อาเซียน (China-ASEAN Expo Secretariat) ได้ ประกาศว่า “จะเพิ่มจำนวนนักศึกษาจากอาเซียนสู่จีนขึ้นเป็น 100,000 คนและจากจีนสู่อาเซียน จำนวน 100,000 คนเช่นกันตามโครงการ *The Double 100,000 Students Mobility Program* ในอนาคตอันใกล้” ⁽¹²⁾

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวเข้าสู่ประเทศ ASEAN

(จำนวน 1,000 คน)

จากประเทศ	2007	2008	2009
รวมทั้งสิ้น (ทั่วโลก)	62,272.3	65,605	65,437.6
จีน	3,538.6	4,471.5	3,991.9
ญี่ปุ่น	3,926.3	3,623.8	2,826.2
เกาหลีใต้	3,701.3	2,657.1	1,908.1
ไต้หวัน	1,813.9	1,514.0	1,247.7

ที่มา: ASEAN Tourism Statistics Database, 15 June 2010.

ความเกี่ยวพันทางสังคมวัฒนธรรม รวมทั้งเศรษฐกิจและการเมืองอย่างใกล้ชิดในยุคนี้ ยังผลให้มีการโยกย้ายผู้คนจากจีนไปสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งที่เป็นการอาศัยอยู่แบบชั่วคราว (ไม่เกิน 3 เดือน – 1 ปี) และแบบถาวรทั้งที่เข้าออกประเทศอย่างเป็นทางการและที่แอบหลบหนีเข้าเมือง

In the last 20 years (1980-2000), some 2,300,000 – 2,650,000 Chinese migrants flew into Southeast Asia. They consisted of Business people, students and professionals, technicians, skilled and unskilled laborers. Among them more than one million resided in Myanmar, 350,000-400,000 lived in Thailand, 350,000-380,000 lived in Singapore, while Malaysia, Indonesia, Vietnam, Cambodia and Laos each had 50,000-120,000 such Chinese new migrants.⁽¹³⁾

ในขณะที่ชาวเวียดนามและแรงงานจากประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำนวนนับแสนคนแอบเดินทางเข้าไปทำงานในเมืองอุตสาหกรรมตามชายฝั่งภาคใต้ของจีน ซึ่งมีตำแหน่งว่างกว่า 2 ล้านตำแหน่งตามโรงงานต่างๆ

Two million job vacancies were reported in Southeast coastal region of China in 2005...‘Tens of thousands’ of irregular workers were reportedly smuggled each year from Vietnam and other Southeast Asian countries into southern China...⁽¹⁴⁾

จำนวนคนเวียดนามที่แอบเข้าไปทำงานในจีนมีเป็นจำนวนมากนั้น เป็นเพราะมีพรมแดนติดต่อกัน อย่างไรก็ดีตาม คนจีนมีทัศนคติต่อคนเวียดนามไม่ค่อยดีนักและมักถูกเหยียดหยามคนเวียดนาม ทั้งนี้คงเป็นเพราะจีนเคยครอบงำและปกครองเวียดนามเป็นเวลาหลายร้อยปีในอดีตกาล

ในมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรม หรือเรียกว่า soft power (การทูตเชิงวัฒนธรรม) นั้น รัฐบาลจีนสนับสนุนให้นักวิชาการจีน เข้าร่วมงานทางวิชาการกับนักวิชาการในเอเชียทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประชุมสัมมนา (Academic and unofficial Tract 2 policy conferences) ซึ่งได้ผ่านองค์กรระดับสูงที่เรียกว่า Government-Operated Non-Government Organizations (GONGOS) เพื่อติดต่อกับองค์กรเอกชนของต่างประเทศ อนึ่ง รัฐบาลจีนสนับสนุนให้ก่อตั้งองค์กรเครือข่ายชื่อ Network of East Asian Think-Tanks (NEAT) ในปี 2003 ที่มีชาติสมาชิก 13 ชาติ คือ ASEAN Plus Three

รัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญต่อชาวจีนโพ้นทะเล ที่อาศัยอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อให้เป็น “ห่วงโซ่” คล้องความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ ทำให้ความรู้สึกเกลียดชังและแบ่งแยกชนเชื้อสายจีนในมาเลเซียและอินโดนีเซียลดต่ำลงในสหัสวรรษใหม่ ทั้งนี้เพราะคนเชื้อสายจีนเป็นเสมือนทรัพยากรที่มีคุณค่าใช้เชื่อมโยงกิจกรรมทางการค้าและการลงทุนกับประเทศจีน

ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ จีนยังสนับสนุนให้คนในอุตสาหกรรมตระหนักถึง “ค่านิยมของเอเชีย” (Asian values) ซึ่งจีนใช้ทดแทนคำว่า “ค่านิยมขงจื้อ” (Confucian values) ให้เป็นเสมือนทูตทางวัฒนธรรมเชื่อมระหว่างจีนกับ อาเซียน⁽¹⁵⁾

การใช้อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีผ่านดาวเทียม มีผลให้จีนส่งผ่านวัฒนธรรมไปทั่วโลกได้ง่ายทั้งด้านศิลปะ นักร้อง ภาพยนตร์ นักกีฬา ฯลฯ อันเป็นการเพิ่มความเข้าใจและรับรู้ภาพลักษณ์ของจีนในยุคปัจจุบัน ในขณะที่การเป็นเจ้าภาพกีฬาเอเชียนเกมส์และกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อน ปี 2008 ซึ่งได้มีการฉายภาพของจีนยุคปัจจุบันไปทั่วโลก ผู้คนต่างมองจีนไปในทางที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกัน มีสินค้าและผลิตภัณฑ์ของจีนวางขายในตลาดทั่วโลก รวมทั้งข่าวที่จีนก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับที่สองของโลกในปี 2011 ก็ยิ่งทำให้ภาพพจน์ของจีนเลื่องลือไปไกล

ประการสุดท้าย เมืองใหญ่ๆ ของจีนได้ผูกสัมพันธ์กับเมืองต่างๆ ในอาเซียนให้เป็นที่เมืองพี่เมืองน้อง อันเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ต่อกันในระดับท้องถิ่น ดังเช่น เมืองเฉิงตูของจีนกับ จังหวัดสุพรรณบุรีของไทย เป็นต้น

สถานการณ์ทางสังคมของชาวจีนโพ้นทะเลในยุคปัจจุบัน ได้เปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญในทุกภาคส่วนของสังคม ในยุคนี้ลูกหลานชาวจีนโพ้นทะเลได้กลายเป็นประชากรของประเทศที่พวกเขาอาศัยอยู่ โดยเรียกว่า คนเชื้อสายจีนหรือพลเมืองใหม่ เช่น คนไทยใหม่ คนมาเลย์ใหม่ เป็นต้น คนเหล่านี้ได้ผสมผสานทางวัฒนธรรมและมีความสำนึกว่าเป็นพลเมืองของประเทศนั้นๆ แม้ว่าในบางมิติจะยังคงย่ำถึงความเป็นคนจีนและยึดถือวัฒนธรรมจีนควบคู่ไปด้วย แต่ในกรณีประเทศสิงคโปร์ที่มีประชากรเชื้อสายจีนเป็นชนกลุ่มใหญ่ การแสดงออกทางด้านวัฒนธรรมและความเป็นคนจีนจึงมีอย่างเด่นชัด มีการใช้ภาษาจีนเป็นภาษาราชการ คนสิงคโปร์ใหม่จึงใช้สองภาษา ได้แก่ จีนกลาง (Mandarin) และภาษาอังกฤษในการสื่อสารระหว่างกัน คนสิงคโปร์ใหม่กลุ่มอำนาจทางการเมือง ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี เช่น นาย Lee Kuan-yew นาย Lee Hsien-leong นาย Goh Chok-tong เป็นรัฐมนตรี และเป็นผู้บริหารในส่วนราชการของกระทรวงต่างๆ เช่นเดียวกับการกุมอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยเป็นเจ้าของธุรกิจและผู้บริหารระดับสูงของบริษัทขนาดใหญ่ทุกระดับ รวมทั้งธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็กด้วย ส่วนในทางสังคม ก็เป็นกลุ่มที่มีบทบาททางด้านการศึกษา เช่น เป็นอาจารย์ นักวิจัย และผู้นำทางด้านวัฒนธรรมจีนในสังคมแห่งนี้และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงสามารถสร้างมหาวิทยาลัยให้มีชื่อเสียงในระดับโลกได้

ในกรณีของไทย คนจีนได้มีบทบาททางการเมืองมานานนับตั้งแต่ครั้งพระเจ้าตากสินมหาราช (ครองราชย์ในระหว่าง ค.ศ. 1768-1782) ที่พระองค์มีเชื้อสายจีน (บิดาเป็นคนจีนแต่ใจส่วนมารดาชื่อ นกเอี้ยง) ต่อมาในยุคใหม่นี้ คนไทยใหม่ต่างมีความโดดเด่นทางการเมืองจนสามารถดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำประเทศ เช่น นายบรรหาร ศิลปะอาชา นายทักษิณ ชินวัตร นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ⁽¹⁶⁾ อนึ่ง คนไทยใหม่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการระดับสูงและ

ระดับกลาง ครูอาจารย์ในมหาวิทยาลัย นักธุรกิจ นักบริหาร และเป็นเจ้าของกิจการขนาดใหญ่และขนาดกลางเกือบทุกประเภท รวมทั้งผู้ประกอบการอาชีพแพทย์ วิศวกร สถาปนิก บัญชี ฯลฯ คนไทยใหม่เหล่านี้ส่วนใหญ่พูดภาษาจีนไม่ได้ และไม่มี ความผูกพันกับดินแดนบรรพบุรุษ (ยกเว้นพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยายที่เป็นผู้อพยพและยังคงมีชีวิตอยู่) จึงมีความตระหนักถึงความเป็นพลเมืองของไทย

คนมาเลย์ใหม่ได้พยายามผลักดันตัวเอง เข้าสู่วงการการเมืองจนได้รับความสำเร็จในระดับหนึ่งด้วยการเป็นสมาชิกพรรครัฐบาล (พรรค United Malays National Organization-UMNO) ได้ร่วมมือเป็นพันธมิตรกับ Malayan Chinese Association ในปี 1952 และ Malayan Indian Congress ในปี 1955 เพื่อเรียกร้องเอกราชจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เมื่อได้รับเอกราชแล้ว การแข่งขันระหว่างกลุ่มเชื้อชาติเพื่อครอบครองอำนาจในรัฐสภามาเลเซียได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม กลุ่มสมาคมจีน-มลายันก็ยังคงยืนหยัดอยู่ร่วมกับพรรค UMNO ในสัดส่วนของกรรมการพรรคที่ประกอบด้วยชาวมาเลย์ 7 คน จีน 1 คน อินเดีย 1 คน ในขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นคนจีนเพียงคนเดียวในคณะรัฐบาล ชื่อ นาย Tan Siew Sin ในยุคต้นภายหลังที่ได้รับเอกราช อย่างไรก็ตาม คนมาเลย์ได้ยึดครองอำนาจในรัฐสภาเกือบทั้งหมดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน) ทำให้ความสำเร็จในการแทรกตัวเข้าไปในวงการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกลุ่มแกนกลางของพรรคได้น้อยมาก ทั้งนี้เป็นเพราะคนมาเลย์ล้วนประสงค์ที่จะให้มาเลเซียเป็นไปตามอุดมการณ์: Malay Nationalism, Malay Supremacy, Conservatism and Islamic Democracy จึงให้สิทธิพิเศษแก่ชาวมาเลย์เหนือชนกลุ่มชาติพันธุ์อื่นดังที่ได้กล่าวอย่างละเอียดในบทก่อนหน้านี้ ดังนั้น คนเชื้อสายจีน (และอินเดีย) ต่างผิดหวังที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคมแม้คนมาเลย์ใหม่เหล่านี้จะเกิดและถือสัญชาติมาเลเซียแล้วก็ตาม⁽¹⁷⁾ ในทางตรงกันข้ามชาวมาเลย์ใหม่ (เชื้อสายจีน) ได้รับความสำเร็จในด้านการค้าการลงทุนอย่างเด่นชัดในยุคปัจจุบัน จากมิติทางเศรษฐกิจนี้เองทำให้คนมาเลย์ใหม่ได้รับการยอมรับในสังคมว่าเป็นผู้สร้างสรรคความเจริญทันสมัยให้แก่ประเทศ แม้ว่าทางด้านสังคมและการเมืองถูกกดขี่ให้มีสถานภาพด้อยกว่าคนมาเลย์ก็ตาม อนึ่ง ความด้อยต่ำในสถานภาพนี้เองทำให้ลูกหลานชาวมาเลย์ใหม่บางส่วนอพยพย้ายถิ่นไปอาศัยอยู่ในต่างประเทศเมื่อพวกเขามีโอกาสสถานการณ์คล้ายคลึงกัน แต่มีระดับต่ำกว่าที่ได้เกิดขึ้นกับคนอินโดนีเซียใหม่ที่ชนเชื้อสายจีน ได้รับความสำเร็จทางด้านเศรษฐกิจภายใต้การแบ่งแยกทางด้านเชื้อชาติและศาสนา อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันทั้งรัฐบาลมาเลเซียและอินโดนีเซียต่างมีความสัมพันธ์อันดีกับจีน ทำให้คนเชื้อสายจีนกลายเป็น “ทรัพยากรที่สำคัญ” ต่อการกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จึงส่งผลให้สถานภาพและการยอมรับคนเชื้อสายจีนมากขึ้นเมื่อเทียบกับในอดีตที่ผ่านมา

1.2 ญี่ปุ่น

ดังที่ได้กล่าวในบทก่อนหน้าว่า ญี่ปุ่นได้สร้างความสัมพันธ์อันดีกับอาเซียนมานานนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง และได้ตั้งศูนย์อาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN-Japan Center) ตั้งแต่

ปี ค.ศ. 1981 เพื่อให้เป็นศูนย์ส่งเสริมทางการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว โดยเน้นในด้านการส่งออกสินค้าและนักวิชาการไปยังญี่ปุ่น ในขณะที่เดียวกัน ก็ส่งเสริมการลงทุนและการท่องเที่ยวจากญี่ปุ่นสู่อาเซียน กิจกรรมเหล่านี้ได้ดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ ศูนย์ฯ ได้รวบรวมข้อมูลทางสถิติระหว่างอาเซียน-ญี่ปุ่นในด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว ให้ผู้สนใจเปิดเข้าศึกษาจากเว็บไซต์ของศูนย์ (<http://www.asean.or.jp/en/asean.know/statistics/5.html>) การส่งเสริมความสัมพันธ์ของศูนย์ดังกล่าวยังผลให้มีนักท่องเที่ยวจากญี่ปุ่นเข้าสู่อาเซียนปีละ 3-4 ล้านคน⁽¹⁸⁾

ญี่ปุ่นได้สร้างความร่วมมือกับกลุ่มประเทศลุ่มน้ำโขง เรียกว่า Japan-Mekong Region Partnership Program ในปี 2007 เพื่อสนับสนุน UN Economic and Social Commission for Asia and Pacific (ESCAP) ที่ดำเนินงานโครงการทศวรรษแห่งความร่วมมือของประเทศบริเวณลุ่มน้ำโขง (Decade of Greater Mekong Sub-region Development Cooperation, 2000-2009) โดยญี่ปุ่นได้ให้ความช่วยเหลือเป็นเวลา 3 ปี เพื่อจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนเยาวชน และกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจและการเมืองกับประเทศเขมร ลาว เวียดนาม ไทย และพม่า⁽¹⁹⁾

จากตัวอย่าง 2 กรณีที่เพิ่งกล่าวถึงข้างต้นนี้ ทำให้ญี่ปุ่นสามารถสานสัมพันธ์ความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้ยั่งยืนและยืดยาวจนถึงยุคปัจจุบัน แม้ว่าสภาพเศรษฐกิจของชาวอาทิตย์อุทัยจะเสื่อมถอยลงไปในตอนต้นศตวรรษใหม่นี้ ทั้งนี้ญี่ปุ่นก็ยังครองความเป็นเจ้าเหนือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างเหนียวแน่น และได้พยายามสร้างแรงหนุนด้วยนโยบายและกิจกรรมการแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง

ชาวอุซาคเนย์อาศัยอยู่ในญี่ปุ่นแบบถาวรมีไม่มากนักเพราะสังคมญี่ปุ่นไม่เปิดกว้างรับคนต่างชาติเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมด้วย และยังเป็นคนที่มาจากประเทศยากจนดังเช่นจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก็ยังจะถูกกีดกันไม่ให้อาศัยอยู่ในสังคมที่ตระหนักถึง “ความเป็นเอกพันธ์” ของชาวอาทิตย์อุทัย แต่ในยุคปัจจุบัน ญี่ปุ่นต้องเปิดรับนักท่องเที่ยวที่นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้จ่ายในประเทศเพื่อทดแทนดุลการค้าที่ขาดหายไปในทศวรรษ 2000 ทำให้จำนวนผู้เข้ามาเยือนจากอุซาคเนย์เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ “ผู้ฝึกงาน” (trainee) จากภูมิภาคดังกล่าวได้เข้ามาทำงานชั่วคราวราว 1-3 ปี ในโรงงานอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น จำนวนกว่า 300,000 คน ส่วนใหญ่ไปจากจีน อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย ในทางกลับกัน คนญี่ปุ่นราว 100,000 คนอาศัยอยู่ชั่วคราวเกิน 3 เดือนในประเทศต่างๆ แถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ในไทย 24,746 คน สิงคโปร์ 19,660 คน ในปี ค.ศ. 2002 เพื่อทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และการค้าที่ญี่ปุ่นเข้าไปลงทุน

ตารางที่ 2 จำนวนประชากรจากอาเซียนเข้าสู่ญี่ปุ่น ค.ศ. 2009

(จำนวน: คน)

ประเทศ	รวม	นักท่องเที่ยว	ธุรกิจ	อื่นๆ
อาเซียน	592,793	411,880	97,287	83,626
บรูไน	1,138	826	247	65
กัมพูชา	3,008	1,196	292	1,520
อินโดนีเซีย	63,617	41,471	9,759	12,387
ลาว	2,145	784	139	1,222
มาเลเซีย	89,509	60,356	20,131	9,022
พม่า	4,905	1,682	593	2,630
ฟิลิปปินส์	741,485	38,107	12,840	20,538
สิงคโปร์	145,224	121,493	21,075	2,656
ไทย	177,541	135,903	24,816	16,822
เวียดนาม	34,221	10,062	7,395	16,764

ที่มา: Japan National Tourist Organization

หมายเหตุ: อื่นๆ หมายถึง ผู้ฝึกงาน (trainee) นักเรียน นักศึกษา

ญี่ปุ่นให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน และนักวิจัยให้ไปศึกษาในสถาบันการศึกษาของตนมานานนับตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 และได้ดำเนินการต่อมาจนถึงยุคปัจจุบัน มีข้อมูลระบุว่าสมาคมการศึกษาอาเซียน-ญี่ปุ่น (ASEAN Council of Japan Alumni) มีสมาชิก 80,000 คนที่เคยศึกษาในสถาบันการศึกษาของญี่ปุ่น (เป็นนักเรียนเก่าญี่ปุ่น 26,000 คน นักวิจัย 54,000 คน) จากอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย นอกจากนี้ ยังได้ตั้ง ASEAN-Japan Friendship Association for the 21st Century ในขณะเดียวกัน นักศึกษาญี่ปุ่นก็ได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาของประเทศในอนุภาคหนึ่งเช่นกัน (แม้จะมีไม่มากนักก็ตาม)

ในยุครุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่น วัฒนธรรมของชาวอาทิตย์อุทัยหรือ J-pop ได้เฟื่องฟูทั่วเอเชียอาคเนย์ ไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ เพลง ละคร เกมส์ หนังสือการ์ตูน การแต่งตัว ตลอดจนการจัดดอกไม้ พิธีชงชา การจัดสวนแบบญี่ปุ่น และกีฬายูโด เป็นอาทิ ภาษาญี่ปุ่นก็ได้รับการยกย่องให้ใช้เป็นภาษาที่สองในระดับมัธยม และมีการสอนระดับปริญญาตรีสาขาภาษาญี่ปุ่น และญี่ปุ่นศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ปัจจุบัน วัฒนธรรมเหล่านี้ยังคงมีปรากฏอยู่ทั่วไป (แม้จะถูกสอดแทรกจากวัฒนธรรมเกาหลี) และยังคงมีผู้คนนิยมยกย่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปิดร้านอาหารญี่ปุ่นขึ้นตามเมืองใหญ่ที่มีลูกค้าท้องถิ่นเข้าไปอุดหนุนอย่างคับคั่ง

ความสัมพันธ์กับกลุ่มอาเซียนและญี่ปุ่นได้รับการทำทลายและแข่งขันจากเกาหลีใต้และจีนในสหัฐวรรษใหม่ ทำให้ญี่ปุ่นต้องหันมาให้ความสนใจและเน้นกิจกรรมทางวัฒนธรรม (soft power)

มากยิ่งขึ้น โดยมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมแบบยวดยัติ (two-way exchange) กล่าวคือ จัดนิทรรศการและการแสดงทางวัฒนธรรม จัดมหกรรมอาหารจากอาเซียน ฯลฯ ในญี่ปุ่นรวมทั้งดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในโครงการ The Ship for Southeast Asian Youth Program หรือเรือเยาวชน ซึ่งเริ่มจัดขึ้นตั้งแต่ ปี 1974

อย่างไรก็ตาม คนญี่ปุ่นยังคงตระหนักถึงความสูงเด่นในชาติพันธุ์ของตนว่าเหนือกว่าของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมองว่าเป็นภูมิภาคที่ด้อยความเจริญ (ยกเว้นสิงคโปร์) ที่หวังแต่จะขอความช่วยเหลือจากญี่ปุ่น ในขณะที่ชาวอาเซียนยังคงยอมรับในความเป็นเจ้าและอัจฉริยภาพของชาวอาทิตย์อุทัย ดังที่รัฐบาลมาเลเซียเคยประกาศนโยบาย Look East Policy ที่จะนำชาติให้เจริญรุ่งเรืองตามแบบอย่างการพัฒนาของญี่ปุ่น อนึ่ง สินค้าญี่ปุ่นยังคงได้รับความนิยมและตระหนักว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูง เมื่อเทียบกับสินค้าที่ผลิตขึ้นเองในภูมิภาคส่วนกรณีของไทยนั้น ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่เข้ามาลงทุนมากเป็นอันดับที่หนึ่ง หรือราวร้อยละ 40 ของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมดในปี ค.ศ. 2011

1.3 เกาหลี

เมื่อเทียบกับจีนและญี่ปุ่นแล้ว เกาหลีได้พึ่งตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งไม่มีจุดเชื่อมโยงใดๆ กับภูมิภาคนี้มาก่อน ทำให้รัฐบาลเกาหลีใต้ในยุคของประธานาธิบดีคิม เดจุง (ดำรงตำแหน่งในระหว่าง ค.ศ. 1998-2002) ได้ทุ่มเทความพยายามทุกทางในการสร้างความสัมพันธ์กับดินแดนอุษาคเนย์

เกาหลีใต้เริ่มทำการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ปี ค.ศ. 1962 ได้เลือกใช้แม่แบบ (model) การพัฒนาเพื่อให้สังคมทันสมัย (Modernization Theory) ที่คิดขึ้นโดยนักวิชาการชาวอเมริกัน เป้าหมายของตลาดส่งออกของสินค้าเกาหลีในยุคนั้นก็คือ สหรัฐอเมริกา และยุโรปเป็นหลัก จึงมองข้ามตลาดเล็กๆ ในเอเชียไป ดังนั้น ความสนใจของรัฐบาลและนักธุรกิจอุตสาหกรรมของเกาหลีจึงมุ่งไปยังประเทศที่พัฒนาแล้ว ต่างทำให้นโยบายและความผูกพันเน้นไปในการสร้างความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และยุโรป⁽²²⁾

ภายหลังที่เกาหลีประสบความสำเร็จในการจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ และโอลิมปิกฤดูร้อนในตอนปลายทศวรรษ 1980 ภาพลักษณ์ของดินแดนเมืองโซมของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เปลี่ยนไป จากการมองว่าเป็นประเทศยากจนเพราะตกอยู่ในสภาพปรักหักพังหลังสงครามเกาหลี กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ที่เจริญรุ่งเรืองและมีศักยภาพในทางการพัฒนายิ่ง ทำให้สินค้าเกาหลีค่อยๆ แทรกตัวเข้าไปยังตลาดแถบอุษาคเนย์ ซึ่งกลายเป็นตลาดใหญ่อันดับที่ 3 ของสินค้าเกาหลีไปในตอนปลายของทศวรรษ 1990 รัฐบาลเกาหลีจึงให้ความสนใจเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากยิ่งขึ้น และทุ่มเทสรรพกำลังเพื่อแย่งชิงความได้เปรียบของจีนและญี่ปุ่นต่อบริเวณแถบนี้ของโลกมาเป็นของตนเองบ้าง โดยตระหนักว่า ประเทศของตนเป็นผู้มาที่หลัง อีกทั้งมีจุดเชื่อม (link) กับอุษาคเนย์น้อยมาก

(1) การบรรลุความสำเร็จในการพัฒนา โดยเกาหลีได้รับการยอมรับเข้าเป็นสมาชิกองค์การของกลุ่มประเทศร่ำรวย (OECD) เป็นชาติสมาชิกลำดับที่ 29 ใน ค.ศ. 1996 และในปีนั้นประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ 10,548 เหรียญสหรัฐต่อปี ต่อมา เกาหลีใต้ได้เผชิญกับวิกฤตทางด้านการเงินในปี ค.ศ. 1997 ประธานาธิบดีคิม เดจุงได้พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสด้วยการประกาศโครงการหลากหลายโครงการเพื่อให้เกาหลีใต้เป็นชาติชั้นนำในภูมิภาคและของโลก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก. East Asia Economic and Cultural Hub Project ใน ค.ศ. 2002 ประธานาธิบดีคิม เดจุงได้ประกาศสร้างเมืองใหม่บริเวณแถบเมืองอินซอน(ใกล้กับกรุงโซล) ให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของภูมิภาค โดยเน้นให้เป็นศูนย์กลางการลงทุนทั้งจากภายในและจากต่างประเทศ ที่มีกฎหมายรองรับในเขตอุตสาหกรรมนานาชาติแห่งนี้ว่า บริษัทที่เข้ามาตั้งอยู่สามารถปรับลดและเลิกจ้างคนงานเมื่อใดก็ได้ มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง และเป็นศูนย์กลางการเงินคมนาคม และวัฒนธรรมของภูมิภาคเอเชียตะวันออก

รัฐบาลได้ชี้ให้เห็นว่า เมืองโซล-อินซอนตั้งอยู่ระหว่างศูนย์กลางสำคัญของจีน (ปักกิ่ง – เซี่ยงไฮ้) และของญี่ปุ่น (โอซาก้า – โตเกียว) จึงเป็นบริเวณที่เหมาะสมยิ่งที่จะใช้เป็นศูนย์กลางรวมชาติทั้งสามให้มีความร่วมมืออย่างแน่นแฟ้นต่อกัน

ข. East Asia Vision Group (EAVS) ในปี ค.ศ. 1997 ผู้นำอาเซียน (ASEAN) ได้ร่วมประชุมกันที่เมืองกัวลาลัมเปอร์ประเทศมาเลเซีย โดยได้เชิญชวนผู้นำจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น เข้าร่วมหารือด้วย อันเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ที่เรียกกันว่า ASEAN plus Three และได้มีการประชุมอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยย้ายไปจัดการประชุมตามเมืองหลวงของประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนสลับสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไป

ในการร่วมประชุมเมื่อวันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1998 ณกรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม ประธานาธิบดีคิม เดจุงได้เสนอให้จัดตั้ง “กลุ่มวิสัยทัศน์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก” ขึ้นเพื่อระดมความคิดและแสวงหาวิธีการขยายความร่วมมือในทุกด้าน และทุกระดับเพื่อการพัฒนาประเทศในภูมิภาค โดยให้มีการรวมกลุ่มที่เรียกว่า “กลุ่มศึกษาเอเชียตะวันออก” (East Asia Study Group – EASG) ต่อมา ได้จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือสมาชิกชาติละ 2 คนหลายครั้ง และสรุปผลในปี ค.ศ. 2001 ว่า ควรสถาปนา “ประชาคมเอเชียตะวันออก” (East Asia Community) ขึ้น รัฐบาลเกาหลีใต้พยายามผลักดันให้โครงการนี้บรรลุผลด้วยการทุ่มเททรัพยากรและเงินทุน รวมทั้งเรียกร้องให้ชาติสมาชิกของสมาคมอาเซียน 10 ชาติและของจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นให้ความร่วมมือเพื่อให้โครงการนี้เป็นรูปเป็นร่างขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้น อาจประสงค์ให้เกาหลีใต้เป็นแกนนำในการจัดตั้งกลุ่ม อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ได้รับการเพิกเฉยจากรัฐบาลของจีน ญี่ปุ่นและของประเทศในสมาคมอาเซียนส่วนใหญ่

ค. President Committee on Northeast Asian Cooperative Initiative (NACI) สืบเนื่องจากการประชุม ASEAN plus Three ที่กรุงมะนิลา ค.ศ. 1999 ผู้นำของจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นได้ร่วมประชุมสุดยอดกันขึ้นเป็นครั้งแรก และตกลงกันว่าจะหาทางจัดการประชุมระหว่างผู้นำทั้งสามประเทศขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจแบบพหุภาคีระหว่างกันขึ้นเสมือนเมื่อครั้งจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นได้ก่อตั้ง Greater East Asia Co-prosperity Sphere เมื่อต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 อันเป็นการย้าถึงความรุ่งโรจน์ทางเศรษฐกิจและเอกลักษณ์ของชนชาวเอเชีย (Asianism)

ต่อมา ประธานาธิบดีโรห์ มูเฮียนได้ประกาศในวันเข้ารับตำแหน่งผู้นำประเทศอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2003 ว่า เขาจะส่งเสริมให้เปิดศักราชแห่งสันติภาพและความมั่งคั่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (an era of peace and prosperity in Northeast Asia) ขึ้น ดังนั้น จึงเป็นที่มาของ NACI โดยเน้น 3 เศรษฐกิจที่มีความแข็งแกร่งในเอเชีย คือเกาหลีใต้ จีน และญี่ปุ่น (Korea – China – Japan Trilateral Cooperation and Nationalism) และร่วมมือกับกลุ่มประเทศ ASEAN โดยมีเกาหลีใต้เป็นผู้นำ

อนึ่ง กิจกรรมสำคัญอันหนึ่งของ NACI ก็คือ การสร้างบูรณาการทางการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และการค้า หรือเรียกว่า Northeast Asian Integration อีกทั้งประสงค์ที่จะขยายความสัมพันธ์ไปยังประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค เช่น เกาหลีเหนือ รัสเซีย และมองโกเลีย โดยใช้เส้นทางรถไฟ Trans – Siberian railway และ Trans – Korea railway เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างกัน

จุดยืนของเกาหลีใต้ที่รัฐบาลได้ประกาศและเป็นตัวตั้งตัวตีในการดำเนินการอย่างแข็งขัน พร้อมกับยืนยันอย่างออกนอกหน้ากับรัฐบาลของประเทศที่เกี่ยวข้องว่า ต้องการเป็นผู้นำขององค์กรดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ความพยายามดังกล่าวได้รับการตอบรับอย่างเย็นชาจากจีนและญี่ปุ่นที่แม้ไม่ปฏิเสธความประสงค์ที่จะเป็นผู้นำของเกาหลี แต่ก็ไม่ได้แสดงปฏิกิริยาที่จะให้ความร่วมมือตามความต้องการของรัฐบาลเกาหลี ทั้งนี้ทั้งนั้น ทั้งจีนและญี่ปุ่นต่างก็ต้องการเป็นผู้นำหรือแข่งขันกันเป็นผู้นำ นั่นคือ แต่ละประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกนั้น ไม่มีใครยอมใคร และต่างฉกฉวยผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจในระดับภูมิภาค และของโลกเพื่อชาติของตนเองแทบทั้งสิ้น หรือหากจะยอมทำตามก็เป็นเพราะประเทศของตนจะได้ผลประโยชน์เท่านั้น

ง. โครงการวิจัยร่วมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 3 ประเทศ จากการประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นที่กรุงมะนิลาในช่วงการประชุม ASEAN plus Three ในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1999 ได้มีการบรรลุข้อตกลงคือ การตั้งคณะกรรมการร่วมทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง “การเพิ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี”(Strengthening Economic Cooperation among China, Japan and Korea) ประกอบด้วยองค์การวิจัยของแต่ละชาติเป็นตัวแทน ได้แก่ Development Research Center of

the State Council (DRC) ของจีน National Institute of Research Advancement (NIRA) ของญี่ปุ่น และ Korea Institute for International Economic Policy (KIEP) ของเกาหลีใต้

ในช่วงแรก เป็นการศึกษาในหัวข้อการส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่าง 3 ประเทศ ต่อมา ในปี ค.ศ. 2001 ได้เน้นการศึกษาหัวข้อการอำนวยความสะดวกทางการค้า จากนั้นได้นำผลการวิจัยไปร่างข้อเสนอด้านนโยบายเพื่อให้ผู้นำร่วมพิจารณา คือ นายกรัฐมนตรีจู่ หงจี้ของจีน นายกรัฐมนตรีจุนซิโร โคอิซุมิของญี่ปุ่น และประธานาธิบดีคิม เดจุงของเกาหลีใต้ ที่เข้าร่วมประชุม ASEAN plus Three ที่ประเทศบรูไนในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2001 ผู้นำทั้งสามได้ตกลงตามข้อเสนอดังกล่าว ต่อมา จึงได้จัดให้มีการประชุมร่วมระหว่างรัฐมนตรีทางการค้าและเศรษฐกิจของ 3 ประเทศในเดือนกันยายน ค.ศ. 2002 ที่ประเทศบรูไนเพื่อดำเนินการตามนโยบายที่ได้กำหนดขึ้น (เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศจีน ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ได้ใช้โอกาสของการประชุม ASEAN plus Three โดยได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดนอกรอบระหว่างผู้นำ 3 ประเทศเพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แทนที่จะจัดการประชุมสุดยอดเฉพาะของตนเอง)

จ. สันติภาพบนคาบสมุทรเกาหลี คำปราศรัยเนื่องในวันชาติ (National Liberation Day) ปีที่ 61 เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 2006 ประธานาธิบดีโรห์ มูเฮียนได้กล่าวตอนหนึ่งว่า “เมื่อมหาอำนาจถกเถียงกันในเรื่องอนาคตของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เราอยากจะเรียกร้องให้ทุกฝ่ายเคารพในสิทธิการตัดสินใจด้วยตัวเองเกี่ยวกับอนาคตของเกาหลีทั้งสอง” จากคำกล่าวนี้

ประธานาธิบดีได้เล่าถึงประวัติศาสตร์ที่เกาหลีเป็นฝ่ายถูกระงับจากมหาอำนาจรอบข้างมาโดยตลอด จนกระทั่งต้องแบ่งแยกออกเป็นสองประเทศก็เพราะความแตกต่างในลัทธิการเมืองการปกครองของสหภาพโซเวียตและของสหรัฐอเมริกาในยุคสงครามเย็น และในปัจจุบัน การประชุม 6 ฝ่าย (สหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน ญี่ปุ่น เกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้) แต่ละฝ่ายต่างประสงค์ที่จะจัด “ระเบียบของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อันใหม่” (new order in Northeast Asia) ให้ตรงตามเป้าหมายที่แต่ละประเทศต้องการ ดังเช่น สหรัฐฯ ต้องการให้เกาหลีเหนือล้มเลิกโครงการนิวเคลียร์ทั้งหมด จึงใช้นโยบายแข็งกร้าวต่อประเทศนี้ ญี่ปุ่นต้องการให้เกาหลีเหนือส่งคืนชาวญี่ปุ่นที่ถูกเกาหลีเหนือลักพาตัวไป ในขณะที่จีนต้องการใช้การเจรจาแบบสันติ ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับเกาหลีใต้ที่ใช้นโยบายสันติภาพและการอยู่ร่วมกันกับเกาหลีเหนือ (peace and coexistence) แทนการเผชิญหน้าและข้อขัดแย้ง ส่วนรัสเซียมุ่งหวังให้เกิดสันติภาพขึ้น แต่ได้วางตัวเป็นกลาง

จะเห็นได้ว่า เกาหลีใต้มีนโยบายคล้ายคลึงกับจีนที่ปฏิเสธการใช้กำลังและการตัดเครือข่ายทางการเงินต่อเกาหลีเหนือดังเช่นสหรัฐฯ และญี่ปุ่น ทั้งนี้นับตั้งแต่ยุคของประธานาธิบดีคิม เดจุงที่ยึดถือนโยบายซันชาย (Sunshine policy) ที่โอนอ่อนต่อเกาหลีเหนือจนนำไปสู่การประชุมสุดยอดของผู้นำประเทศใน ค.ศ. 2000 และประธานาธิบดีโรห์ มูเฮียนก็ได้สืบสานนโยบายนั้น ต่อมา ด้วยเหตุนี้ จีน - เกาหลีใต้จึงมีความใกล้ชิดและเห็นอกเห็นใจเกาหลีเหนืออันนำไปสู่การแบ่งขั้วระหว่างสหรัฐฯ และญี่ปุ่นกลุ่มหนึ่ง กับจีน เกาหลีใต้และรัสเซียอีกกลุ่มหนึ่งอย่างเห็นได้ชัด

ความใกล้ชิดระหว่างเกาหลีใต้กับจีน ได้ปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดเมื่อมีการประชุมสุดยอดระหว่างประธานาธิบดีโรห์ มูเฮียนกับประธานาธิบดีหู จินเทาในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2003 ซึ่งได้ตกลงกันในการยกระดับความสัมพันธ์ทวิภาคีเป็น “พันธมิตรความร่วมมือทุกทาง”(comprehensively cooperative partnership) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ จากนั้นก็มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างประเทศทั้งสองในแง่เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมืองเรื่อยมา ดังตัวอย่างเช่น ผู้แทนรัฐสภาของเกาหลีใต้เดินทางไปพบปะกับผู้แทนรัฐสภาของจีนในระหว่างวันที่ 8 – 14 มกราคม ค.ศ. 2006 โดยได้รับการต้อนรับอย่างดียิ่งจากนายหู บังกั๋ว ประธานกรรมการกลางของสภาประชาชนสูงสุดของจีน อีกทั้งต่างฝ่ายต่างยืนยันว่าจะจัดให้มีการเยี่ยมเยียนระหว่างกันตลอดไป

อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ก็ได้มีการกระทบกระทั่งกันระหว่างจีน – เกาหลีใต้เช่นกัน ดังตัวอย่างเช่น กระทรวงการต่างประเทศของจีนไม่ได้แจ้งให้สถานเอกอัครราชทูตเกาหลีใต้ว่า นายคิม จองอิล ประธานคณะกรรมการป้องกันประเทศของเกาหลีเหนือว่าจะมาเยือนจีนในตอนต้นปี ค.ศ. 2006 อีกทั้งยังได้ออกข่าวว่า ข่าวดังกล่าวไม่เป็นความจริง แต่ปรากฏว่านายคิม จองอิลได้เดินทางไปจีนจริงๆ ทำให้เกาหลีใต้แสดงความไม่พอใจที่จีนไม่ได้แสดงความจริงใจต่อเกาหลีใต้ นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์กระทบกระทั่งกันระหว่างเกาหลีใต้-ญี่ปุ่น และญี่ปุ่น-จีนอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ทำให้ความร่วมมือทางการเมืองระหว่างประเทศทั้งสามไม่ราบรื่น เพราะมีเหตุที่ทำให้เกิดข้อโต้แย้ง นำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์กันและกันอย่างรุนแรงเสมอมา อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ทางการค้าและวัฒนธรรมกลับดำเนินไปด้วยดี

ต่อมาเมื่อประธานาธิบดีลี มยองบักขึ้นรับตำแหน่งในวันที่ 25 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2008 เขากลับใช้นโยบายแข็งกร้าวต่อเกาหลีเหนือ ทำให้ความสัมพันธ์ที่ดีก่อนหน้านี้สิ้นสุดหยุดลงกลายเป็นการเผชิญหน้ากันอีกครั้ง โดยเกาหลีเหนือปฏิเสธเข้าร่วมการประชุม 6 ฝ่าย ยกเลิกสัมปทานแหล่งท่องเที่ยว และยิงเรือตรวจการของเกาหลีใต้ รวมทั้งยิงถล่มเกาะยอนเปียง ในวันที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 2010 ส่วนเกาหลีใต้ก็ปฏิเสธให้ความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือใดๆ กับเกาหลีเหนือ

(2) กระแสเกาหลี (Korean wave) คนเกาหลีต่างลึกลงใจที่กระแสวัฒนธรรมเกาหลี เช่น Pop music ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เกมออนไลน์ ฯลฯ ได้ไหลทะลักเข้าไปในจีน ญี่ปุ่น ไต้หวัน และในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจีนที่แฟนละครและวัยรุ่นต่างนิยมชมชอบไปจนถึงคลั่งไคล้กระแสวัฒนธรรมเกาหลีอย่างกว้างขวาง และความภาคภูมิใจที่สุดของเกาหลีใต้ก็คงเป็นเพราะจีนและญี่ปุ่นต่างรับกระแสเกาหลีแทบทุกห้วงแห่งของสังคมต่างๆ ที่ในอดีตเกาหลีเคยตกอยู่ภายใต้การเป็นอาณานิคมทางการเมือง และวัฒนธรรมของประเทศที่ยิ่งใหญ่ทั้งสองมานานนับพันปี

คำว่า “กระแสเกาหลี” เป็นคำศัพท์ในภาษาจีนที่ออกเสียงว่า “ฮันลิว” (hanliu) หรือ “ฮันริว”(hanryuในภาษาเกาหลี) ซึ่งใช้เรียกกระแสวัฒนธรรมเกาหลีที่โหมพัดเข้าไปในจีนและกลายเป็น “กระแสที่แรงจัด” นับตั้งแต่ ค.ศ. 2001 เป็นต้นมา เมื่อวัฒนธรรมร่วมสมัย (pop culture) ของเกาหลีไหลบ่าเข้าไปในจีน คนจีนได้ให้ความสนใจและเรียนรู้เรื่องราวของเกาหลี ตลอดจนลอกเลียนแบบการแต่งกาย การรับประทานอาหาร และเดินทางไปท่องเที่ยวในเมืองโซมอย่างไม่ขาดสาย

จี วูค-ยุน ศาสตราจารย์สาขาวรรณคดีจีนแห่งมหาวิทยาลัยโซกังได้ย้ำว่า กระแสเกาหลีเป็นการยัดเกาหลีเป็นศูนย์กลางภายใต้สมมติฐานที่ว่า วัฒนธรรมเกาหลีสูงส่งกว่าของจีน ก่อให้เกิดการไหลบ่าวัฒนธรรมร่วมสมัยหรือ popular culture ของเกาหลีเข้าไปในจีน โดยถือว่าวัฒนธรรมนี้เป็นสินค้า (economic commodity) ที่มีตราของชาติเกาหลี (brand name) และเป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเอเชียตะวันออก (new cultural code in East Asia) ที่แข่งขันกับวัฒนธรรมร่วมสมัยของชาติตะวันตกและอเมริกา กระแสเกาหลีได้แพร่กระจายเข้าไปยังประเทศต่างๆ ในเอเชีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งญี่ปุ่นและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่คนเกาหลียิ่งกว่าสิ่งใด ทำให้คนเกาหลีแทบทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล อาจารย์มหาวิทยาลัย ข้าราชการ พ่อค้านักธุรกิจ นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ต่างโลดโลดใจที่วัฒนธรรมเกาหลีสร้างความเป็นเจ้าทางวัฒนธรรม (cultural hegemony)เหนือชาติอื่น และใช้เป็นจุดรวมใจของคนในชาติเสมือนเป็นกระแสชาตินิยมประเภทหนึ่ง⁽²³⁾

(3) การลงทุนและการเคลื่อนย้ายคนและวัฒนธรรมเมื่อรัฐบาลของประธานาธิบดีคิม เจจุง ได้ประกาศนโยบายผูกมิตรกับอาเซียน ก่อให้เกิดกระแสของการเร่งรัดออกไปลงทุนในกิจการธุรกิจอุตสาหกรรมในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นจำนวนมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในช่วงตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา ในขณะเดียวกัน คนเกาหลีต่างเดินทางออกไปทำงานในบริษัทร่วมทุน ตั้งบริษัทค้าขายสินค้าเกาหลี ตั้งร้านอาหารเกาหลี และเปิดกิจการการท่องเที่ยวนำนักท่องเที่ยวจากเมืองโซมขาวไปท่องเที่ยวในดินแดนสุวรรณภูมิ (ใช้มัดคฤทศ์ชาวเกาหลี) เป็นต้น ทำให้จำนวนคนเกาหลีเข้าไปอาศัยอยู่แบบชั่วคราวและถาวรในอาเซียนเพิ่มมากขึ้นทุกปี ดังตัวอย่างเช่น ใน ค.ศ. 2009 มีคนเกาหลีอาศัยในประเทศไทยราว 20,200 คน เวียดนาม 84,566 คน อินโดนีเซีย 31,760 คน มาเลเซีย 14,580 คน ฟิลิปปินส์ 115,400 คน สิงคโปร์ 13,509 คน และเขมร 4,732 คน⁽²⁴⁾ เมื่อคนเกาหลีอาศัยอยู่ในประเทศเหล่านี้ ก็ได้นำวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาติตนเข้ามาด้วย อีกทั้งยังเป็นตัวจักรสำคัญที่ทำให้กระแสเกาหลีธำรงความนิยมอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เรื่อยมาจนปัจจุบัน

ตารางที่ 3 การลงทุนของเกาหลีใต้ในประเทศอาเซียน

(จำนวน: พันเหรียญสหรัฐ)

ปี	อินโดนีเซีย	เวียดนาม	สิงคโปร์	ไทย	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย
รวม 1967-2007	2,415,938	2,412,238	1,487,037	887,618	835,254	602,474
1981	1,800	0	974	0	0	1,215
1991	170,328	0	4,597	30,390	48,239	69,664
2001	173,227	55,475	40,918	31,011	57,105	20,394
2006	138,121	587,923	303,852	70,941	60,765	61,033

ที่มา: Korea Export – Import Bank

จำนวนนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีเดินทางมายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งนี้เพราะประเทศ 10 อันดับแรกที่ชาวเกาหลีนิยมไปท่องเที่ยวนั้นมีถึง 4 ประเทศที่อยู่ในอาเซียน ในปี ค.ศ. 2007 ได้แก่ ไทย อันดับที่ 3 จำนวน 948,272 คน ฟิลิปปินส์ อันดับที่ 5 จำนวน 609,265 คน เวียดนาม อันดับที่ 7 จำนวน 350,352 คน และสิงคโปร์ อันดับที่ 8 จำนวน 277,195 คน ต่อมาในปี 2009 ได้มีการตั้งศูนย์อาเซียน-เกาหลี (ASEAN – Korea Center) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ด้วยการนำเสนอข้อมูลเชิงลึกและข้อมูลทางการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกัน นับแต่นั้นมาได้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 4 จำนวนคนต่างชาติอาศัยอยู่ในเกาหลีใต้ ปี 2005

(จำนวน : คน)

ประเทศต้นทาง	ทั้งหมด	อาศัยอยู่ถูกต้องตามกฎหมาย	อาศัยอยู่อย่างผิดกฎหมาย	
			จำนวน	ร้อยละ
ชาวต่างชาติทั้งหมด	693,697	483,746	209,951	27.1
ฟิลิปปินส์	35,945	22,080	13,865	37.9
อินโดนีเซีย	25,311	19,172	6,139	24.1
ไทย	28,498	16,611	11,877	41.2
เวียดนาม	34,376	23,390	10,986	31.8
พม่า	3,378	1,550	1,828	53.9

ที่มา: Ministry of Justice, 2005.

หมายเหตุ: (1) คนส่วนใหญ่เข้ามาทำงานในโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กในเกาหลี ทั้งที่เป็นแรงงานที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายและแรงงานที่หลบหนีเข้าเมือง

(2) ในปี ค.ศ. 2010 มีชาวต่างชาติอาศัยอยู่ในเกาหลีราว 1.2 ล้านคน มากกว่าร้อยละ 50 เป็นคนจีนเชื้อสายเกาหลีที่เข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

นักเรียนนักศึกษาเกาหลีได้เข้าศึกษาในสถานศึกษาของประเทศฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์ เพื่อเรียนภาษาอังกฤษในยุคที่เกาหลีมีกระแสนิยมส่งลูกไปเรียนภาษาอังกฤษ (ค.ศ. 2007-2010) ตั้งแต่วัยเยาว์ ในขณะที่นักศึกษาที่เรียนภาษาต่างประเทศจาก Hankuk University of Foreign Studies และ Pusan University of Foreign Studies ได้เดินทางไปเรียนและสัมผัสภาษาและวัฒนธรรม อีกทั้งบางกลุ่มไปเรียนเพื่อรับปริญญาจากมหาวิทยาลัยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประการสุดท้าย มีการตั้งศูนย์กลางที่คนเกาหลีอาศัยอยู่เป็นกระจุกในเมืองใหญ่ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือที่เรียกว่า Korean Town โดยมีร้านอาหารเกาหลี คาเฟ่ ร้านขายเครื่องอุปโภคบริโภคที่ส่งมาจากเกาหลี รวมทั้งเป็นแหล่งบันเทิงเพื่อให้คนเกาหลีในต่างแดนได้พบปะและชุมนุมสังสรรค์กันในกรณีของไทย “เมืองเกาหลี” อยู่ที่ถนนสุขุมวิท ซอย 12 กรุงเทพมหานคร

ในทางกลับกัน เกาหลีใต้ได้เปิดรับแรงงานต่างชาติเข้าไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมในงานที่ชาวเกาหลีไม่นิยมทำ เช่น งานอันตราย งานสกปรก และงานยากลำบาก/หนัก (3D-dangerous, dirty, and difficult) อีกทั้งค่าจ้างแรงงานก็จ่ายต่ำกว่าแรงงานเกาหลี จากแรงงานเหล่านี้ทั้งหมด มีการแอบลักลอบเข้าไปทำงานแบบผิดกฎหมายเป็นจำนวนมากไม่น้อย

2. อิทธิพลทางเศรษฐกิจ

2.1 จีน

คนจีนต่างล็งโลดใจ เมื่อประเทศสามารถพัฒนาทางเศรษฐกิจได้รวดเร็วเหนือชาติอื่นใดในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา และชนชาติเข้่อมังกรต่างแซ่ซ้องเมื่อสามารถเอาชนะเหนือญี่ปุ่นกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับที่สองของโลกในปี ค.ศ. 2011 ข้อมูลที่น่าเสนาในตารางที่ 7.5 ชี้ให้เห็นถึงอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับสูง หรือราวร้อยละ 9.9 ในช่วงปี 2000-2010 และได้รับดุลการค้าเกินอย่างต่อเนื่องในปีเดียวกัน ในขณะที่ประเทศชั้นนำ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และยุโรปต่างพบกับปัญหาความชะงักงันทางเศรษฐกิจ

จากสถานการณ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่ต่อระบบเศรษฐกิจ (World Economic Order) ที่เกิดกลุ่มประเทศใหญ่ก้าวขึ้นมาเป็นขั้วมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอีกขั้วหนึ่งของโลก นั่นคือ BRIC – บราซิล (Brazil) รัสเซีย (Russia) อินเดีย (India) และจีน (China) เป็นประเทศขนาดใหญ่ มีจำนวนประชากรมาก ค่าแรงต่ำ มีทรัพยากรธรรมชาติเหลือเฟือและมีตลาดภายในขนาดใหญ่ (ปัจจุบันมีการรวมประเทศสหภาพแอฟริกาหรือแอฟริกาได้เข้าไปด้วยกลายเป็น BRICS โดย S หมายถึง South Africa) และบางคนได้รวมประเทศอินโดนีเซีย หรือ I ด้วย

ตารางที่ 5 อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ค.ศ. 2000-2010

(หน่วย : พันล้านเหรียญ)

ปี	ร้อยละ ⁽¹⁾	ส่งออก ⁽²⁾	นำเข้า ⁽²⁾	ดุลการค้า ⁽²⁾
2000	8.4	249.0	255.1	24.1
2001	8.3	266.2	243.6	22.6
2002	9.1	325.6	295.2	30.4
2003	10.0	438.4	412.8	25.6
2004	10.1	593.4	561.4	32.0
2005	10.4	762.0	660.1	101.9
2006	11.6	969.1	791.5	177.6
2007	13.0	1,218.0	955.8	262.2
2008	9.6	1,428.9	1,131.5	297.4
2009	8.7	1,202.0	1,003.9	198.2
2010	10.0	1,578.4	1,393.9	184.5
เฉลี่ย 2000-2010	9.9	-	-	-

ที่มา : (1) International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2010.

(2) Global Trade Atlas.

ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนเป็นผลมาจากหลายปัจจัย นับตั้งแต่การสร้าง
ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจที่ดึงดูดปัจจัยการผลิต (โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ดินทำกิน) มาเป็นของรัฐใน
ยุคต้นของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การรวบอำนาจและการวางแผนจากส่วนกลาง การดึงดูด
เงินทุนจากต่างประเทศผ่านการลงทุนโดยตรง การลดค่าเงินหยวนให้ต่ำ รวมทั้งลดค่าจ้างแรงงาน
ให้อยู่ในระดับต่ำ ทำให้สินค้าที่ผลิตได้มีราคาถูกลงสามารถส่งขายไปยังตลาดทั่วโลกได้ง่าย ดังนั้น
เมื่อนักลงทุนทั่วโลกเร่งรีบไปลงทุนในจีนในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา ทำให้สินค้าจีนที่มี “ราคาถูก
คุณภาพต่ำ” วางขายเกลื่อนกตลาดทั่วโลก โดยมีราคาต่ำกว่าสินค้าที่ส่งมาจากประเทศพัฒนาแล้ว
ถึง 3-4 เท่า จึงไม่น่าแปลกใจที่จีนได้เปรียบดุลการค้ามากมายและเป็นประเทศที่มีเงินทุนสำรอง
ระหว่างประเทศมากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก

ตารางที่ 6 จำนวนนักศึกษาต่างชาติที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทย
ปีการศึกษา 2552

	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนทั้งสิ้น	19,052	100.00
จีน	8,993	47.20
ญี่ปุ่น	402	2.11
เกาหลีใต้	404	2.12
ลาว	1,254	6.58
พม่า	1,205	6.32
เวียดนาม	1,141	5.99
กัมพูชา	1,009	5.30
อินโดนีเซีย	191	1.00
ฟิลิปปินส์	170	.89
มาเลเซีย	129	.68
สิงคโปร์	39	.20
บรูไน	1	.01

ที่มา: สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2553

หมายเหตุ (1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีนักศึกษาต่างชาติศึกษาอยู่ จำนวน 103 แห่ง
(2) ในจำนวนนี้ เป็นสถาบันของรัฐ 64 แห่ง สถาบันของเอกชน 39 แห่ง

จีนได้นำเงินออกไปลงทุนยังต่างประเทศ โดยซื้อพันธบัตรของประเทศสหรัฐอเมริกาและของประเทศต่าง ๆ ในยุโรป และลงทุนทางธุรกิจอุตสาหกรรมในประเทศแถบอาเซียน แอฟริกา และละตินอเมริกา รวมทั้งยุโรปตะวันออก ทำให้จีนเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ที่สุดของสหรัฐฯ และก้าวขึ้นมามีอิทธิพลทางเศรษฐกิจต่อโลกในยุคปัจจุบัน

การดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไปเป็นจำนวนมากนั้น ทำให้ประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอาเซียนได้รับผลกระทบเพราะมีการลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งปริมาณและมูลค่าการลงทุนลดลงอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งจีนได้ใช้ทรัพยากรและพลังงานจากแหล่งผลิตทั่วโลกในปริมาณสูง ก่อให้เกิดปัญหาภาวะโลกร้อน และความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงทรัพยากรโลก รวมทั้งส่งผลให้ราคาวัตถุดิบและน้ำมันสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว สร้างความเดือดร้อนให้กับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย

ประการสุดท้าย จีนมีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจต่ออาเซียน โดยเป็นประเทศแรกที่ลงนามเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement – FTA) ในปี 2000 และมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ.

2005 ⁽²⁷⁾ ทำให้การค้าและการลงทุนระหว่างกันเฟื่องฟูอย่างรวดเร็ว เงินทุนและสินค้าของจีนหลังไหลเข้าไปในเอเชียในทศวรรษ 2000 จีนจึงกลายเป็นประเทศคู่ค้ารายใหญ่ และเหนือกว่าเศรษฐกิจของชาติสมาชิก 10 ประเทศของอาเซียนรวมกัน อาเซียนจึงยอมรับสถานภาพทางเศรษฐกิจของจีนว่าเหนือกว่าในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

2.2 ญี่ปุ่น

ภายหลังที่พ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่สองแก่กองทัพสัมพันธมิตร ชาวญี่ปุ่นได้ยุติความพยายามที่จะเป็นใหญ่ในเอเชียตามอุดมการณ์ลัทธิทหาร โดยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญมาตราที่ 9 ว่า ญี่ปุ่นจะไม่มีกองทัพที่ใช้อำนาจประเทศอื่นใด เพียงแต่จะคงไว้ซึ่งกองกำลังป้องกันตนเอง (self-defense) เท่านั้น (โดยสหรัฐฯ จะทำหน้าที่ในการปกป้องทางทหารต่อประเทศญี่ปุ่นหากถูกประเทศอื่นรุกราน) ดังนั้น ความพยายามทุกภาคส่วนจึงมุ่งไปที่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ถูกทำลายอย่างสิ้นเชิงในช่วงสงครามเพื่อให้ฟื้นกลับคืนมาดังเดิม และให้ก้าวหน้าต่อไปบนเส้นทางสันติภาพ

ญี่ปุ่นสามารถพลิกเศรษฐกิจให้กลับมาอยู่ในสภาพดีดังเช่นช่วงก่อนสงครามภายในเวลาเพียง 10 ปี (ค.ศ. 1945-1955) โดยในปี ค.ศ. 1951 ประเทศญี่ปุ่นได้ลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพที่นครซานฟรานซิสโก (San Francisco Peace Treaty) ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่ทำให้ประเทศอาทิตย์อุทัยกลับมาสู่สังคมนานาชาติในฐานะที่ได้รับการปฏิรูปขึ้นมาใหม่ และกลับคืนสู่สถานะที่มีสิทธิในการดำเนินกิจการระหว่างประเทศซึ่งถูกสั่งห้ามในขณะที่ถูกกองทัพสัมพันธมิตรยึดครองอยู่ในด้านการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจที่ถือเป็นภารกิจเร่งด่วนนั้น ได้รับการสนับสนุนจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ ทำให้ญี่ปุ่นได้รับการยอมรับให้เข้าร่วมกับองค์การระหว่างประเทศหลายองค์กร ซึ่งทำให้ญี่ปุ่นสามารถนำประเทศเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการค้าระหว่างประเทศได้โดยเสรี ในช่วงประมาณกลางทศวรรษ 1960 ญี่ปุ่นก็พัฒนาเศรษฐกิจของตนเองจนเข้มแข็งพอที่จะออกไปแข่งขันกับตลาดเสรีทั่วโลก จนได้รับคัดเลือกให้จัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนขึ้นใน ค.ศ. 1964 อันเป็นสัญลักษณ์ของความมั่นใจใหม่ของประชาชนชาวญี่ปุ่นและการมีบทบาทเพิ่มขึ้นในประชาคมโลก และในปี 1968 ขนาดเศรษฐกิจของญี่ปุ่นก็ก้าวล้ำนำหน้าเยอรมัน และกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับที่ 2 รองจากสหรัฐอเมริกา

นอกเหนือจากความพยายามของคนในชาติที่มีความขยันขันแข็งในการทำงาน ปรับใช้เทคโนโลยีในการผลิต และเร่งรัดการส่งออกอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ญี่ปุ่นยังได้รับประโยชน์มากมายจากสถานการณ์ของโลก ได้แก่ สงครามเกาหลี (ค.ศ. 1950-1953) และสงครามเวียดนาม (ค.ศ. 1955-1975) ที่กองกำลังนานาชาติ นำโดยสหรัฐอเมริกาที่ได้ใช้จ่ายเงินจำนวนมหาศาลเพื่อการรบ โดยญี่ปุ่นผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค อาวุธ เครื่องจักร ยานพาหนะ ฯลฯ ขายให้ นอกจากนี้ บริษัทญี่ปุ่นได้เข้าร่วมทำธุรกิจเกี่ยวกับการทหารในยุคที่มีการสู้รบ การฟื้นฟูบูรณะประเทศเหล่านี้ ภายหลังสงครามยุติลงเป็นเวลาอีกหลายทศวรรษ

บริษัทของญี่ปุ่นเร่งรัดออกไปลงทุนในเกาหลี ภายหลังจากที่มีการฟื้นฟูความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1965 และได้เข้าไปลงทุนในไต้หวัน ฮองกงและสิงคโปร์ ต่อมา เมื่อสงครามเวียดนามสงบลง ญี่ปุ่นได้เพิ่มการลงทุนในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเข้าไปในจีน ภายหลังจากที่เปิดประเทศ และติดตามด้วยการเข้าไปค้าขายกับประเทศที่ยากจน เช่น ลาว เขมร และพม่าในเวลาต่อมา ดังรูปแบบการพัฒนาแบบห่านบิน⁽²⁸⁾ ที่ได้กล่าวอย่างละเอียดแล้วในบทที่ 6

ในห้วงเวลาเดียวกัน ญี่ปุ่นได้รับมอบให้ครอบครองหมู่เกาะโอกินาวา ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่เกาะริวกิวและหมู่เกาะไต้โตะจากการยึดครองของประเทศสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. 1972 และญี่ปุ่นได้ทำการฟื้นฟูสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปีเดียวกัน ต่อมา ได้รับเข้าเป็นสมาชิกของข้อตกลงร่วมทางด้านภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariff and Trade – GATT) และขององค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Cooperation and Development – OECD) และในปี 1975 ก็ได้เข้าเป็นสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมในการประชุมประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุด 7 ชาติ (Economic Summit หรือ G-7)⁽²⁹⁾

ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นตลอดทศวรรษ 1960-1970 เรื่อยมาจนถึงจุดสูงสุดเมื่อค่าเงินเยนสูงขึ้นจาก 308 ต่อหนึ่งเหรียญสหรัฐในตอนต้นทศวรรษ 1970 เป็น 221 เยนในตอนทศวรรษ 1980 และเป็น 123 เยนในตอนต้นทศวรรษ 1990 จนถึงระดับต่ำกว่า 80 เยนในปี 1995 บริษัทญี่ปุ่นจึงขยายการลงทุนและรัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้ความช่วยเหลือประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากยิ่งขึ้นเรื่อยมา อันเป็นการสร้าง “ความมั่งคั่ง” ให้แก่ดินแดนอุษาคเนย์จนองค์การสหประชาชาติประกาศว่า เอเชีย 4 ประเทศ (ไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์) กลายเป็นเสือเศรษฐกิจตัวใหม่ของเอเชียต่อจากประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง สิงคโปร์) ญี่ปุ่นจึงล็งโลดใจที่รูปแบบการพัฒนา (Flying Geese Model) บรรลุผลและคำจูงใจให้ญี่ปุ่นมีความโดดเด่น และมีขนาดเศรษฐกิจเกือบเท่ากับของสหรัฐอเมริกาในช่วงนั้น

อย่างไรก็ตาม รูปแบบการพัฒนาและความเจริญรุ่งเรืองของญี่ปุ่นไม่สามารถคงทนและเป็นอยู่อย่างยั่งยืนเมื่อญี่ปุ่นประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจและฟองสบู่แตก ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1990 ดังที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้น ต่อมา ในปี 1997 ได้เกิดวิกฤตทางการเงินขึ้นในไทย อินโดนีเซีย (ส่วนมาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และสิงคโปร์เกิดปัญหาขึ้นเช่นกันแม้จะอยู่ในระดับไม่มากก็ตาม) และเกาหลีใต้ จนต้องขอกู้เงินฉุกเฉินและเงินฟื้นฟูเป็นจำนวนมาก รัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาปฏิเสธให้ความช่วยเหลือแบบทวิภาคี โดยแนะนำให้ไปกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund – IMF) ดังนั้น รัฐบาลทั้งสามจึงขอกู้เงินจำนวนมหาศาล กล่าวคือ ไทย 17 พันล้านเหรียญ อินโดนีเซีย 23 พันล้านเหรียญ และเกาหลีใต้ 57 พันล้านเหรียญ⁽³⁰⁾ ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลจีนได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อการฟื้นฟูด้วยเงินจำนวนหนึ่ง ส่วนประเทศญี่ปุ่นได้ทุ่มงบประมาณกว่า 100 พันล้านเหรียญให้แก่ประเทศที่ได้รับผลกระทบ

จากวิกฤตทางเศรษฐกิจในโครงการ Miyazawa Plan เพื่อใช้ในการกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นกลับคืนมาโดยเร็ว⁽³¹⁾

จากปัญหาวิกฤตดังกล่าว ASEAN Plus Three จึงมีการเสนอให้จัดตั้งความร่วมมือทางด้านการเงินการคลังระดับภูมิภาคขึ้นในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2000 เรียกว่า ความริเริ่มเชียงใหม่ (Chiang Mai Initiative) โดยให้สมาชิกออกเงินเป็นกองทุน จำนวน 1,000 พันล้านเหรียญเพื่อให้ประเทศสมาชิกกู่หากประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจต่อไปในอนาคต⁽³²⁾

ตารางที่ 7 ความช่วยเหลือเงินกู้ตามโครงการ Miyazawa Plan แก่ประเทศ ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 1997

(หน่วย: พันล้านเหรียญ)

ปี/ประเทศ	1998		1999		2000	
	จำนวนเงิน	%	จำนวนเงิน	%	จำนวนเงิน	%
อินโดนีเซีย	32	16.0	20	6.0	12	2.4
เกาหลีใต้	48	24.0	38	11.5	27	5.5
มาเลเซีย	5	2.5	12	3.5	23	4.5
ฟิลิปปินส์	4	2.0	6	1.8	8	1.6
ไทย	11	5.5	24	7.2	30	6.0
รวมทั้งสิ้น	100	50.0	100	30.0	100	20.0

ที่มา: UNCTAD Secretariat, October 1998.

การให้ความช่วยเหลือตามโครงการเงินกู้ Miyazawa Plan และการเข้าร่วมใน Chiang Mai Initiative ของญี่ปุ่นนั้นเป็นเพราะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็น “ระเบียงเศรษฐกิจ” (economic corridor) ที่ถือได้ว่า ญี่ปุ่นต้องอาศัยอนาคตในเกือบทุกด้าน เช่น เป็นแหล่งวัตถุดิบ แรงงาน ตลาด การลงทุนโรงงานประกอบสินค้า (assembly plants) ตลอดจนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวราคาถูกลง และที่พักพิงแก่ผู้สูงอายุที่ไปใช้ชีวิตบั้นปลายในดินแดนสุวรรณภูมิ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่บวกกับ “ความโง่เขลา” ของชาวอาเซียนที่มักเป็นฝ่ายยอมตาม (passive) และไม่คอยกระตือรือร้นที่จะแข่งขันกับญี่ปุ่นเมื่อเทียบกับคนเกาหลีใต้ จีน และไต้หวัน จึงเป็นปัจจัยที่ญี่ปุ่นต้องยึดภูมิภาคแห่งนี้เพื่อผลประโยชน์ของตัวเองทั้งในระยะสั้นและระยะยาวมากกว่าที่จะส่งเสริมเพิ่มพลังให้อาเซียนเจริญเติบโตเทียบเคียงกับญี่ปุ่น ยกเว้นสิงคโปร์ที่คนจีนโพ้นทะเลครอบครองอยู่ ญี่ปุ่นจึงทำสนธิสัญญาเขตการค้าเสรีตั้งแต่เดือนธันวาคม ค.ศ. 2002 ในฐานะที่เป็นประเทศ “พันธมิตร” คู่ค้า (Partnership) แต่ปฏิเสธการทำสนธิสัญญาแบบเดียวกันกับประเทศอื่นในกลุ่มอาเซียน รวมทั้งจีนและเกาหลีใต้ด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็เพราะสิงคโปร์มีความเจริญรุ่งเรืองและประชากรมีรายได้ต่อหัวเทียบเท่ากับญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ในปี 2006 ญี่ปุ่นได้ทำสนธิสัญญาเขตการค้าเสรีกับมาเลเซียอีกประเทศหนึ่ง เพราะมาเลเซียมักชื่นชม

การพัฒนาของญี่ปุ่น ถึงกับประกาศนโยบาย “Look East Policy” เพื่อนำรูปแบบการพัฒนาของชาวอาทิตย์อุทัยมาใช้ในการพัฒนาประเทศของตน อีกทั้ง ญี่ปุ่นประสงค์ที่จะเปิดเป็นช่องทางเข้าหาอาเซียนอย่างสะดวกโดยผ่านประเทศใดประเทศหนึ่งที่นิยมชมชอบตน

ความชะงักงันทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นเป็นผลมาจากปัจจัยภายในที่ก่อให้เกิดฟองสบู่แตก ดังที่ได้กล่าวแล้วนั้น แท้จริงแล้วยังมีปัจจัยภายนอกที่ถาโถมสั่นคลอนความเป็นเอกของญี่ปุ่น นั่นคือ เกาหลี จีน และได้หันสามารถเข้าถึงความรู้ทางเทคโนโลยีทางการผลิต และสามารถหาตลาดเพื่อขายสินค้าของตนแข่งขันกับสินค้าจากญี่ปุ่นในทุกตลาดทั่วโลก ในช่วงต้น สินค้าของประเทศเกาหลีมีคุณภาพปานกลางที่มีราคาถูกกว่าสินค้าของญี่ปุ่น ซึ่งมีคุณภาพดีแต่ราคาสูง ในขณะที่สินค้าจากจีนมีราคาต่ำสุดและคุณภาพไม่ค่อยดีนัก จึงแย่งตลาดระดับกลางและต่ำไปจากญี่ปุ่น ในช่วงต่อมา ได้มีการพัฒนาคุณภาพของสินค้าขึ้นมาเรื่อยๆ สินค้าของเกาหลีและของจีนจึงค่อยๆ แทรกตัวเข้าไปยังตลาดที่เคยเป็นของญี่ปุ่น ทำให้เศรษฐกิจที่พึ่งพาการส่งออกเป็นหลักของญี่ปุ่นได้รับผลกระทบอย่างหนัก ตัวอย่างของสินค้าเกาหลีที่ได้รับความนิยม ได้แก่ สินค้าประเภทอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และคอมพิวเตอร์ของบริษัทซัมซุง (สามารถครองความเป็นหนึ่งเหนือกว่าบริษัทโซนี่ของญี่ปุ่นในปัจจุบัน) รถยนต์ฮุนได เกีย และเดวู เครื่องสำอาง และอาหารเป็นอาทิ

ส่วนจีนผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคได้ในราคาถูก แม้คุณภาพจะไม่ดีนัก (แต่มองดูสวยงามและมีรูปลักษณ์ภายนอกเหมือนกับสินค้าของญี่ปุ่น) และได้แย่งชิงตลาดล่างไปแทบหมดสิ้นเพราะขายได้ในราคาต่ำกว่าสินค้าประเภทเดียวกันของญี่ปุ่นราว 1-4 เท่า อนึ่ง จีนมีตลาดภายในขนาดใหญ่ที่รองรับสินค้าที่ตนผลิตได้มาก จึงไม่ต้องพึ่งพาการส่งออกเหมือนกับญี่ปุ่นและเกาหลี ดังนั้นเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในสหรัฐฯ ปี 2008 และในยุโรป ปี 2009-2011 จึงไม่ค่อยได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเท่ากับญี่ปุ่นและเกาหลีที่ต้องพึ่งพาตลาดหลัก 2 แห่งนี้ อีกทั้งจีนยังรองรับสินค้าจากญี่ปุ่นและเกาหลีได้ได้เป็นจำนวนมาก และกลายเป็นประเทศคู่ค้าใหญ่ที่สุดกับญี่ปุ่นและเกาหลีแทนที่สหรัฐฯและยุโรปไปในตอนกลางทศวรรษ 2000 สภาพดังนี้ ใ้ให้บทบาทของญี่ปุ่นทางเศรษฐกิจจึงลดต่ำลงเป็นอันมาก และในที่สุดจีนก็ก้าวขึ้นเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของเอเชีย

ญี่ปุ่นก็ยังคงพยายามต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ที่จะกำหวัใจของคนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยการทุ่มเทความช่วยเหลือไปในด้านต่างๆ รวมทั้งด้านการบรรเทาสาธารณภัย รับ “คนฝึกงาน” นักเรียนนักศึกษา และนักท่องเที่ยวเข้าไปในญี่ปุ่น และเพิ่มการลงทุนในสาขาต่างๆ ในอนาคตเนี่ยมากขึ้น อีกทั้งดึงเงินเข้าไปมีส่วนร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่กับแผนการสร้างประชาคมเอเชีย (Asia community plan)⁽³³⁾ อันจักทำให้สายสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของญี่ปุ่นกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แน่นแฟ้นขึ้น ในขณะที่เดียวกัน คนญี่ปุ่นต้องทำงานอย่างหนักเพราะต้องแข่งขันกับชาติต่างๆ ในโลกที่ไม่หยุดนิ่งนี้หากต้องการธำรงความเป็นเอกทางเศรษฐกิจของเอเชียและของโลก

2.3 เกาหลี

แม้ว่าเกาหลีใต้จะเป็นประเทศที่เข้ามายังภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ทีหลัง (late comer) แต่ด้วยความมุ่งมั่นและความพยายามทุ่มเททุกทาง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็เป็นที่น่าพอใจยิ่ง กล่าวคือ เกาหลีใต้เป็นรองทางด้านการค้า (trade) จากญี่ปุ่นและจีนราว 2 เท่า แต่ในด้านการลงทุนโดยตรง (investment) แล้ว เกาหลีเป็นรองเฉพาะญี่ปุ่น แต่อยู่เหนือจีน (ดูข้อมูลในตาราง)

นอกจากความพยายามของภาครัฐที่สนับสนุนให้ภาคธุรกิจออกไปลงทุนในอุตสาหกรรมแล้ว ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมที่เรียกว่า กระแสเกาหลี ก็มีบทบาทสำคัญช่วยผลักดันให้การค้าและการลงทุนของเกาหลีประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว โดยใช้เวลาเพียงหนึ่งทศวรรษเท่านั้น เกาหลีได้ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของอาเซียน เหนือกว่าออสเตรเลีย อินเดีย แคนาดา รัสเซีย นิวซีแลนด์ และปากีสถาน ซึ่งเป็นประเทศที่มีความผูกพันกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาช้านาน อนึ่ง เกาหลีใต้ได้ลงนามในข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับอาเซียน (ยกเว้นไทย) เมื่อเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 2007 และมีผลบังคับใช้แล้ว สำหรับกรณีของไทย ได้มีการลงนามในพิธีสารการเข้าเป็นภาคีของไทยในความตกลงว่าด้วยการค้าเสรีอาเซียน-เกาหลี ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2009⁽³⁴⁾ นั้นหมายความว่า ไทยลงนามล่าช้ากว่าประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ ด้วยเหตุผลที่ว่า ต้องมีการเจรจารายละเอียดในรายการสินค้าที่มีความอ่อนไหว ได้แก่ สินค้าทางการเกษตร ที่เกาหลีได้มีการปกป้องมิให้สินค้าจากต่างประเทศเข้าไปตีตลาดภายในประเทศได้ง่าย อันจะเป็นการทำลายอาชีพภาคเกษตรกรรมของตน

ตารางที่ 8 สถิติการค้าระหว่างอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ปี 2009

(มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ ; สัดส่วนการค้า: %)

มูลค่า ประเทศ	มูลค่า			สัดส่วนการค้าต่อการค้ารวม ของอาเซียน		
	ส่งออก	นำเข้า	มูลค่ารวม	ส่งออก	นำเข้า	รวม
อาเซียน	199,587.3	176,620.1	376,207.3	24.6	24.3	24.5
จีน	81,591.0	96,594.3	178,185.4	10.1	13.3	11.6
ญี่ปุ่น	78,068.6	82,795.1	160,863.7	9.6	11.4	10.5
เกาหลีใต้	34,292.9	40,447.4	74,740.3	4.2	5.6	4.9
รวมการค้า กับทั่วโลก	810,489.2	726,354.1	1,536,843.3	100.0	100.0	100.0

ที่มา: ASEAN Merchandise Trade Statistics Database (จนถึงวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 2010)

ตารางที่ 9 สถิติการลงทุนโดยตรงจากญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และเงินในอาเซียน

(มูลค่า: ล้านเหรียญสหรัฐฯ ; สัดส่วนการลงทุน: %)

มูลค่า ประเทศ	มูลค่า				สัดส่วนการเข้ามาลงทุนจากทั่วโลก			
	2007	2008	2009	2007-2009	2007	2008	2009	2007-2009
ในอาเซียน	9,682.0	10,461.5	4,428.9	24,572.4	13.0	21.1	11.2	15.0
ญี่ปุ่น	8,828.7	4,657.8	5,308.4	18,794.9	11.9	9.4	13.4	11.5
เกาหลีใต้	2,715.5	1,583.5	1,421.8	5,720.8	3.7	3.2	3.6	3.5
จีน	1,684.3	2,109.5	1,509.5	5,303.3	2.3	4.3	3.8	3.2
รวมการ ลงทุนจาก ทั่วโลก	74,395.3	49,499.8	39,623.0	163,518.1	100.0	100.0	100.0	100.0

ที่มา: ASEAN Foreign Direct Investment Statistics Database (จนถึงวันที่ 15 กรกฎาคม ค.ศ. 2010)

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างเกาหลีกับอาเซียนที่เด่นชัดก็คือ เกาหลีจะส่งสินค้าประเภทอุตสาหกรรมไปขาย และเข้าไปลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเป็นหลักในประเทศอาเซียน ในขณะที่รับซื้อสินค้าประเภทวัตถุดิบ (หรือสินค้าขั้นปฐม) เช่น น้ำมันปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ กากน้ำตาล ยางพารา กุ้งแช่แข็ง มันสำปะหลัง ถั่วลิสง และลำไยแห้ง เข้าประเทศ ดังนั้นประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซียซึ่งส่งออกสินค้าประเภทพลังงาน จะได้เปรียบดุลการค้ากับเกาหลี ส่วนประเทศที่ส่งสินค้าเกษตรไปขาย จะขาดดุลการค้าเพราะต้องซื้อสินค้าอุตสาหกรรมในราคาสูงกว่าเข้าประเทศ ดังเช่น ไทย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม เป็นต้น ประเทศกลุ่มหลังนี้จึงทดแทนการขาดดุลด้วยการส่งแรงงานไปทำงานในเมืองโฮม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเกาหลี⁽³⁵⁾ ส่วนการลงทุนนั้น เกาหลีจะลงทุนในประเทศต่างๆ ของกลุ่มอาเซียนในปริมาณและมูลค่ามากกว่าที่อาเซียนจะไปลงทุนในเกาหลี ดังเช่นกรณีของประเทศไทยนั้น เกาหลีได้ลงทุนจำนวน 40 โครงการด้วยเงินทุน 3,505.5 ล้านบาทในปี ค.ศ. 2003 ในขณะที่การลงทุนของไทยในเกาหลีมี 5 โครงการด้วยเงินทุน 35.48 ล้านบาท อุตสาหกรรมที่เกาหลีลงทุนในไทย ได้แก่ สาขาอิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์ โลหะ เครื่องจักร อุปกรณ์ขนส่ง สาขาเคมีภัณฑ์ กระดาษ และพลาสติก ส่วนไทยไปลงทุนในสาขาอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า สาขาการค้าปลีกและค้าส่งในเกาหลี

อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคทางการค้าที่สำคัญ คือ เกาหลียังคงใช้มาตรการต่างๆ ในการปกป้องตลาด แม้ว่าการเข้าเป็นสมาชิกของ WTO และการเข้าเป็นสมาชิกของ OECD จะทำให้เกาหลีต้องเปิดตลาดขึ้นเรื่อยๆ แต่ในความเป็นจริง เกาหลียังคงปกป้องตลาดภายในด้วยมาตรการภาษีและมิใช่ภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดมาตรฐานสุขอนามัยต่อสินค้าเกษตร

ของประเทศอื่น รวมทั้งของไทย ทำให้การส่งสินค้าไปขายยังเกาหลีจะเต็มไปด้วยความยากลำบาก⁽³⁶⁾

3. อิทธิพลทางการเมือง

สถานการณ์ทางการเมืองของดินแดนชายฝั่งมหาสมุทรแปซิฟิก (Pacific Rim) ในยุคนี้ได้เพิ่มความตึงเครียดมากยิ่งขึ้นเมื่อต่างฝ่ายต่างมีการสะสมอาวุธ อันจะนำความไม่มั่นคงมาสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกยิ่งขึ้น

3.1 เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ

ก. การแข่งขันในการสะสมอาวุธ: ป้องกันประเทศหรือเพื่อรุกราน แม้สงครามที่มีการปะทะกันโดยตรงดังเช่นในอัฟกานิสถาน และอิรักที่มีกองกำลังทหารนานาชาติเข้าไปในสมรภูมิรบเต็มรูปแบบจะไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในสหัสวรรษใหม่นี้ นอกจากคำขู่และการทดลองอาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูง (weapons of mass destruction – WMD) เป็นครั้งคราวจากเกาหลีเหนือ แต่เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือก็เป็นภูมิภาคที่มีการสะสมอาวุธร้ายแรงและอาวุธทันสมัยไฮเทคมากที่สุดบริเวณหนึ่งของโลก โดยมีปัจจัยหลักที่ส่งเสริมให้เกิดสถานการณ์ดังนี้ได้แก่ จำนวนประชากร ความเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ ความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นรอยต่อระหว่างลัทธิคอมมิวนิสต์กับลัทธิเสรีประชาธิปไตย จนมีนักวิชาการบางคนระบุว่าบริเวณแถบนี้เป็นแหล่งที่สงครามเย็นหลงเหลือเป็นแห่งสุดท้ายของโลก

ข้อมูลในตารางที่ 10 แสดงถึงจำนวนทหารและอาวุธที่ประเทศจีน เกาหลีใต้ และญี่ปุ่นมีอยู่ในปี ค.ศ. 2009 อีกทั้งได้เปรียบเทียบกับข้อมูลของเกาหลีเหนือ และไต้หวัน ซึ่งเป็นตัวละครสำคัญในภูมิภาคนี้เช่นกัน หากรวมกองกำลังทหารและอาวุธของจีนและเกาหลีเหนือเข้าด้วยกันแล้ว จะมีมากกว่าจำนวนรวมของเกาหลีใต้ ญี่ปุ่นและไต้หวัน อนึ่ง ทั้งจีนและเกาหลีเหนือต่างเป็นประเทศที่ผลิตและครอบครองอาวุธนิวเคลียร์ด้วย ดังนั้น ความสมดุลจึงอยู่ห่างไกลมาก จึงต้องมีกองกำลังทหารสหรัฐฯ มาตั้งฐานทัพที่ประเทศเกาหลีใต้และญี่ปุ่นเพื่อให้เกิดดุลยภาพขึ้นบ้างบางส่วน

ข้อมูลในตารางที่ 11 แสดงถึงงบประมาณที่ใช้ในด้านการทหารและการป้องกันประเทศ จะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมานั้น ญี่ปุ่นได้ตั้งงบประมาณในด้านนี้ไว้สูง กล่าวคือ ใน ค.ศ. 2001 ตั้งงบประมาณราว 40.8 พันล้านเหรียญ หรือมากกว่างบประมาณในส่วนนี้ของจีน เกาหลีใต้ เกาหลีเหนือ และไต้หวันรวมกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 2006 และ ค.ศ. 2007 งบประมาณทางการทหารได้ลดลงบ้างตามลำดับ แต่ก็มิได้มีนัยสำคัญเท่าใดนัก ในทางตรงกันข้ามงบประมาณของจีนได้เพิ่มจาก 17 พันล้านเหรียญใน ค.ศ. 2001 เป็น 61 พันล้านเหรียญใน ค.ศ. 2008 (มีข่าวบางกระแสกล่าวว่า จีนใช้งบประมาณทางทหารล้ำหน้าญี่ปุ่นตั้งแต่ ปี ค.ศ. 2006 และ

มีข่าวบางกระแสว่า จีนได้ใช้เงินจริงๆ ไม่น้อยกว่า 100 พันล้านเหรียญต่อปีในการป้องกันประเทศ)

Dr. Gary Klintworth แห่งมหาวิทยาลัย Australian National University ได้กล่าวว่า ภายหลังจากเกาหลีเหนือได้ทดลองระเบิดนิวเคลียร์เมื่อปี ค.ศ. 2006 เป็นต้นมา การแข่งขันกันสะสมอาวุธในภูมิภาคแถบนี้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น และได้มีการนำระบบเครื่องยิงต่อต้านขีปนาวุธ (Theater Missile Defense System—TMD) มาใช้เพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามที่มีขีปนาวุธ ดังนั้น เมื่อเกาหลีเหนือครอบครองและทดลองยิงขีปนาวุธหลายครั้ง ได้หวั่น ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้มีความรู้สึกไม่มีความปลอดภัยและความมั่นคงของชาติได้รับการท้าทาย จึงแสวงหาอาวุธที่ต่อต้านขีปนาวุธขึ้นด้วยการซื้อ Patriot missile จากสหรัฐฯ และต่างติดตั้งระบบ Missile Defense System ซึ่งถือได้ว่าเป็นการก้าวไปสู่โครงการสงครามอวกาศ (Star War program) ขึ้นแล้ว

ตัวอย่างการเสริมเขี้ยวเล็บทางอาวุธของประเทศญี่ปุ่น ได้แก่ การซื้อเครื่องบิน KC-767 Tanker จำนวน 1 ฟลูงที่นำเข้าประจำการในปลายปี ค.ศ. 2008 และจะซื้อเครื่องบินรบ F-22 ราคาลำละ 200 ล้านดอลลาร์จำนวนราว 100 ลำ เพื่อทดแทนเครื่องบิน F-14 FX ที่เก่าและล้าสมัย หากเครื่องบินฟลูงนี้เข้าประจำการ จะมีสมรรถนะปกป้องประเทศในรัศมี 2,000 ตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังซื้อ Standard Missile-3 interceptors จากสหรัฐฯ โดยติดตั้งบนเรือบรรทุกเครื่องบิน Aegis เพื่อใช้ยิงต่อต้านขีปนาวุธของเกาหลีเหนือ ในขณะที่เรือบรรทุกเครื่องบิน Kongou และ Chokai ก็ได้ทำการติดตั้งเครื่องยิงต่อต้านขีปนาวุธเช่นกัน ได้หวั่นจะซื้อเครื่องบินรบ F-16 จำนวน 60 ลำ ในขณะที่เกาหลีใต้ได้ตั้งงบประมาณราว 665 พันล้านเหรียญ ในโครงการ Defense Reform 2020 Initiative โดยจะใช้ซื้อเครื่องบินรบไฮเทค F-15K เรือบรรทุกเครื่องบิน SM-6 ship-to-air missiles ซึ่งจะสามารถใช้เป็นโล่ป้องกัน low-altitude missile ได้

จีนได้ทุ่มงบประมาณในการผลิตเครื่องบินรบที่มีสมรรถนะสูง เพื่อใช้ในการต่อกรกับเครื่องบินรบ F-22 ภายใต้อายุ Jian-13 และ Jian-14 ที่สามารถติดตั้งเรดาร์ โดยจะสามารถผลิตได้ในปี ค.ศ. 2015 ในขณะที่เดียวกันก็จะต่อเรือดำน้ำพลังนิวเคลียร์ขนาด 93,000 ตัน ให้เสร็จสิ้นใน ค.ศ. 2020

ข. Hard power diplomacy หมายถึงการใช้การทูตทางกำลังทหาร นั่นคือการบีบบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นพ้องด้วยการใช้กองกำลังทหารเข้าโจมตี หรือบีบบังคับด้วยการใช้พลังอำนาจทางอาวุธเข้าไปมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของฝ่ายตรงข้ามแม้ในปัจจุบัน การโจมตีกันด้วยกองกำลังทหารและอาวุธจะไม่เกิดขึ้น แต่การแข่งขันการสะสมอาวุธของประเทศในภูมิภาคนี้ก็กระทำกันอย่างต่อเนื่องและเข้มข้นดังที่กล่าวแล้วในหัวข้อข้างต้น ทุกชาติจะพูดถึงดุลยภาพของอาวุธที่มีไว้ในครอบครอง และสร้างแสนยานุภาพในการปกป้องตนเองหากมีความจำเป็นที่ตนเองถูกรุกราน ทั้งนี้ทั้งนั้น ตัวละครที่สำคัญนอกภูมิภาค คือ สหรัฐอเมริกาที่เน้นความสำคัญในการ

สร้างความสมดุลระหว่างกลุ่มคอมมิวนิสต์ (จีน เกาหลีเหนือ และรัสเซีย) กับกลุ่มเสรีประชาธิปไตย (เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน และสหรัฐฯ)

เกาหลีเหนือเป็นเสมือนตัวการที่สร้างความตึงเครียดและเป็นภัยคุกคามสันติภาพและความมั่นคงให้แก่ภูมิภาคนี้ ดังเป็นที่ประจักษ์ว่าเมืองโซมแดงมีอาวุธนิวเคลียร์และอาวุธที่มีอำนาจการทำลายล้างสูงมากมาย และได้ทำการทดลองอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้ “ปล่อยจรวดเพื่อส่งดาวเทียม” ขึ้นสู่อวกาศ เมื่อวันที่ 5 เมษายน ค.ศ. 2009 เวลา 11.20 น. ซึ่งได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ประเทศในกลุ่มเสรีประชาธิปไตยที่คาดการณ์ว่า เกาหลีเหนือทดลองยิงขีปนาวุธพิสัยไกลเตปโดง 2 ที่ยิงได้ไกลถึงฝั่งตะวันตกของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นจึงได้เตรียมพร้อมด้วยการนำขีปนาวุธต่อต้านมาติดตั้งหากชิ้นส่วนของขีปนาวุธของเกาหลีเหนือตกลงในดินแดนญี่ปุ่นในขณะที่เกาหลีใต้ส่งเตรียมพร้อมทางการทหารเพื่อป้องกันประเทศเช่นกัน อนึ่ง ก่อนหน้านั้นญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสหรัฐฯ รวมทั้งประเทศในยุโรปต่างเรียกร้องให้เกาหลีเหนือยุติการยิงจรวดเพื่อส่งดาวเทียม แต่คำตอบของเกาหลีเหนือก็คือ ปฏิเสธข้อเรียกร้องทั้งหมด และประกาศว่าจะทำสงครามกับประเทศใดๆ ที่ยิงจรวดของตนตก ในที่สุดเกาหลีเหนือก็ดำเนินการตามแผนที่ตั้งไว้

จีนได้ส่งสัญญาณว่า จะไม่กระทำการใดๆ หรือมีมาตรการต่อต้านการกระทำของเกาหลีเหนือ แม้ว่าจะไม่ประกาศสนับสนุนเมืองโซมแดงอย่างเปิดเผย จึงเป็นที่รับรู้กันว่าจีนเห็นด้วยกับเกาหลีเหนือในการยิงจรวดส่งดาวเทียม นายหู จินเทาไม่ได้ตอบรับกับข้อเรียกร้องของญี่ปุ่นที่ให้ช่วยเหลือล้อมเกาหลีเหนือให้ยุติโครงการในการพบกัน ณ ที่ประชุม G-20 ในต้นเดือนเมษายน ค.ศ. 2009 ที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ทำให้นายกรัฐมนตรีอาโซะ แสดงความไม่พอใจต่อปฏิกิริยาของผู้นำจีน

อย่างไรก็ตาม การปล่อยจรวดส่งดาวเทียมของเกาหลีเหนือที่มีจีนสนับสนุนอยู่เบื้องหลังอาจมองได้ว่า กลุ่มคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจีนต้องการ “ทดสอบ” ท้าทายหรือปฏิกิริยาของนายบารัค โอบามา ผู้นำสหรัฐฯ คนใหม่ว่าจะมีนโยบายต่อกลุ่มจีน-เกาหลีเหนืออย่างไร (เมื่อเทียบกับการประกาศนโยบายแข็งกร้าวของอดีตประธานาธิบดีบุชที่มีต่อเกาหลีเหนือ-จีน) ในขณะที่ญี่ปุ่นได้แสดงออกถึงการเตรียมพร้อมในการปกป้องตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งก็เป็นไปตามแผนในการสร้างความชอบธรรมของญี่ปุ่น ที่ต้องการมีกองทัพและการสะสมอาวุธทันสมัยเฉกเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ในอดีต การเคลื่อนไหวใดๆ ของญี่ปุ่นในเรื่องการเสริมสร้างสมรรถนะทางการทหาร (นอกเหนือจากการมีกองกำลังป้องกันตนเองที่มีจำนวนกำลังพลและอาวุธไม่มากนัก) มักจะได้รับการต่อต้านจากจีน และเกาหลีใต้ที่กล่าวหาว่าญี่ปุ่นกำลังก้าวเข้าสู่ลัทธิมหาอำนาจทางการทหารอันจะเป็นภัยร้ายแรงต่อประเทศเพื่อนบ้านดังเช่นในยุคก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง

ดังนั้นสถานการณ์ความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีที่เกิดขึ้นในช่วงหลังทศวรรษ 2000 จึงกลายเป็นผลประโยชน์ต่อญี่ปุ่นมากกว่าโดยได้ใช้เป็นเหตุผลในการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตราที่ 9

ที่เปลี่ยนเป็นนโยบายในการป้องกันประเทศ ได้ยอมรับการมีกองทัพในการป้องกันตนเอง (to acknowledge clearly the existence of a “military for self-defense”) ส่วนเกาหลีเหนือก็ได้รับเครดิตหรือความเชื่อถือว่ามีความสามารถที่ทันสมัย อันจะส่งผลต่อธุรกิจการขายอาวุธให้แก่ประเทศอื่นๆ และกลุ่มติดอาวุธ (ที่ต่อต้านรัฐบาล ผู้ก่อการร้าย โจร ฯลฯ) ในปัจจุบันและอนาคต

การส่งจรวดของเกาหลีเหนือที่ประเทศนี้อ้างว่า ได้รับความสำเร็จโดยดาวเทียมได้ขึ้นไปสู่วงโคจรของโลกแล้วนั้น แต่นักวิทยาศาสตร์ของรัสเซียและสหรัฐฯ กล่าวว่า ไม่พบดาวเทียมใดๆ ของเกาหลีเหนืออยู่ในวงโคจรของโลก ต่อมา รัฐบาลญี่ปุ่นได้ประกาศอย่างเป็นทางการว่า เกาหลีเหนือได้ยิงทดสอบขีปนาวุธพิสัยไกล มิใช่ยิงจรวดเพื่อส่งดาวเทียมดังที่กล่าวอ้าง

ต่อมา เกาหลีเหนือได้ทดลองระเบิดนิวเคลียร์เมื่อวันที่ 9.54 น. ของวันที่ 25 พฤษภาคม ค.ศ. 2009 ก่อให้แรงสั่นสะเทือน 4.7 ริกเตอร์ ภายหลังที่ทำการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ครั้งแรกเมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2006 และได้ยิงขีปนาวุธพิสัยไกลรัศมี 130 กิโลเมตร 1 ลูกในตอนเที่ยงของวันเดียวกัน องค์การสหประชาชาติได้ออกแถลงการณ์ประณามการกระทำของเกาหลีเหนือที่ส่วนผู้นำจากชาติต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสหรัฐอเมริกาที่ได้โทรศัพท์สายตรงเพื่อปรึกษาหารือกันอย่างเคร่งเครียด ในขณะที่ผู้แทนจากจีน รัสเซีย และสหภาพยุโรป แสดงความไม่เห็นด้วยกับการทดลองครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม เกาหลีเหนือไม่ได้ให้ความสนใจต่อการประท้วงของนานาชาติแต่ประการใด ในทางตรงกันข้าม ได้ยิงขีปนาวุธอีก 2 ลูกในวันที่ 26 และอีก 1 ลูกในตอนเช้าของวันที่ 27 พฤษภาคมไปตกในทะเลญี่ปุ่น ทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นประกาศว่าการลงโทษเกาหลีเหนือที่ผ่านมาไม่ได้ ทำให้ประเทศนี้ลดละความพยายามในการกระทำที่ท้าทายต่อความมั่นคงและสันติภาพบนคาบสมุทรเกาหลีได้เลย จึงต้องหามาตรการใหม่ที่รุนแรงขึ้นต่อเกาหลีเหนือ อนึ่ง กลุ่มผู้นำญี่ปุ่นต่างกล่าวถึงสิทธิในการปกป้องตนเองจากภัยคุกคามที่ใกล้ตัวนี้ทุกวิถีทาง นั้นหมายถึง การสะสมอาวุธที่ทันสมัยและร้ายแรงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้น

และเมื่อเร็วๆ นี้ในวันที่ 13 เมษายน ค.ศ. 2012 เกาหลีเหนือได้ยิงจรวด Unha-3 เวลา 07.39 น. โดยอ้างว่า เป็นจรวดติดดาวเทียมขึ้นสู่วงโคจรของโลกเพื่อใช้สำรวจภูมิอากาศและแหล่งทรัพยากรของประเทศ อันเป็นการเฉลิมฉลองในวันครบรอบวันเกิดหนึ่งร้อยปีของนายคิม อิลซุง ผู้ก่อตั้งประเทศเกาหลีเหนือ ก่อนหน้านั้น นานาประเทศ รวมทั้งเลขาธิการอาเซียนได้คัดค้านเพราะต่างคิดว่าเกาหลีเหนือจะทดลองยิงขีปนาวุธพิสัยไกล หรืออาจเป็นจรวดที่จะสามารถติดหัวรบนิวเคลียร์ในอนาคตหากได้รับความสำเร็จในการทดลองครั้งนี้ ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ได้ส่งเตรียมพร้อมและนำขีปนาวุธต้านขีปนาวุธออกมาติดตั้ง พร้อมทั้งจะยิงเพื่อทำลายหากชิ้นส่วนของจรวดเกิดตกลงในน่านฟ้าของตน ในขณะที่สหรัฐฯ ประกาศอย่างชัดเจนว่า จะงดให้ความช่วยเหลือที่เคยตกลงว่าจะส่งอาหารไปให้หากเกาหลีเหนือไม่เชื่อฟัง อย่างไรก็ตาม การยิงจรวดของเกาหลีเหนือประสบความสำเร็จล้มเหลวภายหลังที่ยิงออกไปได้ 81 วินาที จรวดตกลงในทะเล ต่อมา

สหรัฐฯ และเกาหลีใต้ได้ประกาศว่า นั่นเป็นพฤติกรรมที่เกาหลีเหนือต้องการช่วยทำให้เกิดความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีอีกครั้ง และสภาความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติออกแถลงการณ์ประณามการยิงจรวดของเกาหลีเหนือเมื่อวันที่ 16 เมษายน ค.ศ. 2012

ค. พัฒนาการของเหตุการณ์ในปัจจุบันเรื่องอำนาจของเกาหลีใต้ชื่อ Cheonan ได้จมนลพร้อมกับลูกเรือ 46 นายจากจำนวนทั้งสิ้น 104 นาย ในวันที่ 26 มีนาคม ค.ศ. 2010 เกาหลีใต้กล่าวหาว่า เรือพิฆาตของเกาหลีเหนือยิงทอปีโดใส่จรวดออกเป็นสองท่อนในเขตน่านน้ำของตน (Northern Limit Line – NLL) แต่รัฐบาลเกาหลีเหนือปฏิเสธว่ามีได้กระทำการดังกล่าว ในขณะที่นานาชาติจากโลกตะวันตกคาดว่าเป็นผลงานของเกาหลีเหนือ อย่างไรก็ตาม จีนมิได้เห็นพ้องกับข้อกล่าวหาของเกาหลีใต้ แต่กลับยืนยันการสนับสนุนเกาหลีเหนืออย่างสุดตัวทำให้สื่อมวลชนเกาหลีใต้ได้โหมกระพือข่าวว่า จีนไม่ได้ให้ความสนใจต่อพฤติกรรมก้าวร้าวของเกาหลีเหนือ แต่ใช้ความเป็นพวกพ้องในการบดบังการก่อการร้าย

ในวันอังคารที่ 23 พฤศจิกายน 2010 หน่วยปืนใหญ่ของเกาหลีเหนือได้ยิงปืนใหญ่ไปตกใกล้ฐานทัพนาวิกโยธินเกาหลีใต้บนเกาะยอนเปียง นอกชายฝั่งตะวันตกใกล้กับดินแดนพิพาทกับเกาหลีเหนือในทะเลเหลือง ทำให้ทหารเสียชีวิต 2 นายและพลเรือน 2 คน มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 15 ราย ทางเกาหลีใต้ได้ยิงโต้ตอบและรัฐบาลได้สั่งเตรียมพร้อมขั้นสูงสุด ชาติพันธมิตรของเกาหลีใต้ได้ประณามการกระทำของเกาหลีเหนืออย่างรุนแรง แต่เกาหลีเหนือกลับอ้างว่า ถูกเกาหลีใต้เปิดฉากโจมตีก่อน ในขณะที่รัฐบาลจีนได้แสดงการสนับสนุนเกาหลีเหนือดังเช่นทุกครั้งที่ผ่านมา และได้กล่าวเพียงว่า ทั้งสองประเทศควรใช้ความพยายามมากกว่านี้เพื่อสันติภาพบนคาบสมุทรเกาหลีและควรรื้อฟื้นการเจรจา 6 ฝ่าย

ต่อมา เกาหลีเหนือประกาศว่า จะเข้าสู่สงครามเพราะเกาหลีใต้กับสหรัฐฯ ทำการซ้อมรบในบริเวณใกล้กับประเทศของตน ทำให้ทั่วโลกต่างออกสั่นขวัญแขวนและจับจ้องไปยังดินแดนพิพาทแห่งนี้ของโลก⁽³⁷⁾

วันสำคัญทางประวัติศาสตร์ของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี หรือเกาหลีเหนือที่ผู้คนทั่วประเทศและทั่วโลกต้องรับรู้ คือวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 2011 (พ.ศ. 2554) นายคิม จองอิล ผู้นำรัฐคอมมิวนิสต์ได้ถึงแก่อสัญกรรม ในวันนั้นคล้ายคลึงกับเมื่อปี ค.ศ. 1994 ที่นายคิม อิลซุง ผู้ก่อตั้งและเป็นประธานาธิบดีคนแรกของประเทศนี้ได้ลาจากโลกนี้ไปปรากฏการณ์ที่ทั่วโลกได้รับรู้จากเหตุการณ์ทั้งสองก็คือ ชาวเกาหลีเหนือต่างร่ำไห้ปริ่มว่าจะขาดใจแสดงอาการสุดรันทด และความโศกเศร้าต่อหน้าโลงศพของวีรบุรุษของพวกเขาอีกสิ่งหนึ่งที่คล้ายคลึงกันได้แก่การสืบทอดทางการเมืองโดยผ่านทางสายเลือด กล่าวคือ เมื่อนายคิม อิลซุงจากไป นายคิม จองอิลบุตรชายได้รับอำนาจทางการเมืองต่อจากบิดา และเมื่อนายคิม จองอิลถึงแก่อสัญกรรม นายคิม จองอึนบุตรชายได้กลายเป็นผู้นำประเทศแม้ว่าเขาจะมีอายุไม่ถึง 30 ปี (ราว 28-29 ปี) ก็ตาม การเปลี่ยนผ่านการเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยได้รับการสนับสนุน

อย่างดียิ่งจากคณะกรรมการประชาชน พรรคกรรมกรเกาหลี และกองทัพ อันเป็นการยอมรับความเป็นผู้นำให้แก่คนใหม่ ซึ่งเป็นทายาททั้งทางสายโลหิตและทางการเมืองของคนในตระกูลคิม จากรุ่นสู่รุ่นติดต่อกันมา จึงกล่าวได้ว่า เป็น “ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในระบบสังคมนิยม”

การประชุมสุดยอดครั้งที่ 2 ระหว่างนายกรัฐมนตรีจีน นายเหวิน เจียเป่าประธานาธิบดีลี เมียงบัก แห่งเกาหลีใต้ และนายกรัฐมนตรียูโกโอะ ฮาโตยามะ แห่งญี่ปุ่น ที่นครปักกิ่ง เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 2009 ผู้นำทั้งสามประเทศต่างเห็นพ้องที่จะสร้างความเชื่อมั่นระหว่างกัน ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันอย่างจริงจัง และสร้างความมั่นคงและการพัฒนาของเอเชียการประชุมสุดยอดครั้งที่ 3 ได้จัดขึ้นที่เกาะเซจู ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี ในระหว่างวันที่ 29-30 พฤษภาคม ค.ศ. 2010 อันเป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้นระหว่างประเทศทั้งสามมากขึ้น ส่วนการประชุมครั้งที่ 4 จัดขึ้นที่ประเทศญี่ปุ่นในระหว่างวันที่ 21-22 พฤษภาคม ค.ศ. 2011 สรุปว่า จะร่วมมือกันป้องกันและช่วยเหลือวิกฤติการณ์ทางธรรมชาติภายหลังที่ญี่ปุ่นเกิดแผ่นดินไหว 9 ริคเตอร์และคลื่นยักษ์สึนามิ รวมทั้งวิกฤติจากโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2011 และจะร่วมมือกันสร้างเขตการค้าเสรีระหว่างสามประเทศให้เป็นผลสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสามก็มิได้ราบรื่นดังที่หวัง ทั้งนี้เพราะต่างมีความไม่ไว้วางใจกัน และปัญหาจากหนทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงค้างอยู่ นอกจากนี้ เนื่องจากต่างฝ่ายต่างต้องการเป็นใหญ่เหนือเอเชียตะวันออก การแข่งขันระหว่างสามประเทศนี้จึงมีอยู่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนการประชุมสุดยอดครั้งที่ 5 จัดขึ้นที่นครปักกิ่งในวันที่ 14 พฤษภาคม 2012 ที่ประชุมเน้นการกรุยทางนำไปสู่การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศทั้งสาม

3.2 เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ก. ความเข้มแข็งทางการทหาร ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นกลุ่มประเทศที่มีระดับความเข้มแข็งทางการทหารในระดับต้นๆ ของโลกและมีการสะสมอาวุธกันมาก แม้จะอยู่ในระดับต่ำกว่าประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือก็ตาม เว็บไซต์ Globalfirepower.com ได้จัดอันดับให้จีนอยู่ในลำดับที่ 3 เกาหลีใต้ที่ 7 ญี่ปุ่นที่ 9 ใต้วันที่ 14 และเกาหลีเหนือที่ 22 ในขณะที่จัดให้อินโดนีเซียในอันดับที่ 18 ไทยที่ 19 ฟิลิปปินส์ที่ 23 และมาเลเซียที่ 27 ของโลกในปี ค.ศ. 2011

ในกรณีของไทยนั้น รายงานดังกล่าวได้ระบุว่า ในปี 2011 ไทยได้จัดงบประมาณให้กระทรวงกลาโหม 5,200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีกำลังทหารพร้อมรบ 305,860 นาย และกำลังสำรองที่พร้อมรบ 245,000 นาย โดยกองทัพบกมีรถถัง 542 คัน ยานลำเลียงพลหุ้มเกราะ 1,005 คัน ปืนใหญ่ชนิดลากจูง 741 กระบอก ปืนใหญ่อัตตาจร 26 กระบอก ระบบจรวดหลายลำกล้อง 60 ชุด ปืนคอ 1,200 กระบอก อาวุธนำวิถีต่อสู้อากาศยาน 818 ชุด อาวุธต่อสู้อากาศยาน 378 หน่วย และยานยนต์ส่งกำลังบำรุง 4,600 คัน กองทัพอากาศมีเครื่องบินแบบต่างๆ 910 ลำ เฮลิคอปเตอร์ 443 ลำ

และเครื่องบินบริการ 105 ลำ ในขณะที่ราชอาณาจักรไทย มีเรือทั้งสิ้น 164 ลำ แยกเป็นเรือบรรทุก
ระเบิด 7 ลำ เรือฟรีเกต 6 ลำ เรือยามฝั่งและเรือตรวจการ 109 ลำ เรือนำสงครามทุ่นระเบิด 7 ลำ
และเรือสนับสนุนการยกพลขึ้นบก 9 ลำ⁽³⁸⁾

ข. ภัยคุกคามจากจีน อดีตประธานาธิบดี Fidel V. Ramos ของฟิลิปปินส์ได้เขียน
บทความลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ *Japan Times* ว่า ปัจจุบันมีความตึงเครียดที่หมู่เกาะ Spratly ใน
ทะเลจีนใต้ (South China sea) ที่ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และจีนต่างอ้างกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของ
เหนือหมู่เกาะดังกล่าว ข้อขัดแย้งนี้นำไปสู่การเผชิญหน้า และบางครั้งมีการปะทะกัน เช่น ระหว่าง
เรือตรวจการของจีน-ฟิลิปปินส์ในเดือนพฤษภาคม เรือตรวจลาดตระเวนของจีนรุกเข้าไปยังชายฝั่ง
เรคโต ซึ่งตั้งอยู่ห่างจากเกาะปาลาวันไปทางทิศตะวันตกราว 135 กิโลเมตรในเดือนมีนาคม และ
เหตุการณ์ที่รุนแรงก็คือ เรือฟรีเกตของจีนได้ยิงจรวดนำวิถีไปยังเรือประมงของฟิลิปปินส์ที่แล่นอยู่
ใกล้กับเกาะปาลาวันในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2011 ในขณะเดียวกัน มีการเผชิญหน้าทางทหาร
ระหว่างจีนกับเวียดนามขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสมาชิกของสมาคมอาเซียน
ทั้ง 2 ประเทศ (รวมทั้งมีประเทศบรูไนและมาเลเซียที่มีข้อขัดแย้งกับจีนในการอ้างสิทธิ์ในหมู่เกาะ
กลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน) ตกถึงระดับต่ำสุด ประชาชนฟิลิปปินส์ราว 5,000 คนได้เดินขบวนประท้วง
หน้าสถานเอกอัครราชทูตจีนในกรุงมนิลา และมีเหตุการณ์ประท้วงจีนได้เกิดขึ้นในเวียดนาม
เช่นกัน⁽³⁹⁾

จีนถือว่าข้อพิพาทนี้ควรถือเป็นเรื่องของจีนกับประเทศคู่กรณีแต่ละประเทศ ในขณะที่
ฟิลิปปินส์และเวียดนามต่างถือว่า จีนคุกคามความมั่นคงของประเทศอาเซียนเพราะการเจรจาแบบ
ทวิภาคีนั้นไม่อาจนำความสำเร็จมาให้ได้ ทั้งนี้เพราะจีนเป็นประเทศใหญ่และมีอำนาจเหนือกว่าทั้ง
ทางเศรษฐกิจ การทหาร และสังคมวัฒนธรรม นอกจากนี้ ได้มีความพยายามในการนำ
สหรัฐอเมริกา อินเดีย และประเทศอื่นๆ ได้แก่ ญี่ปุ่น ยุโรป และออสเตรเลียเข้ามามีส่วนร่วมในข้อ
พิพาทนี้ด้วย โดยนำประเด็นเรื่องสิทธิในการใช้เส้นทางเดินเรือผ่านทะเลจีนใต้ ซึ่งจีนมักอ้างสิทธิ์
ว่าเป็นน่านน้ำของตน ปัญหาในเรื่องนี้ยังไม่มีข้อสรุปใดๆ และอาจเพิ่มความรุนแรงขึ้นได้เสมอใน
อนาคตอันใกล้

ค. จีน พม่าและเกาหลีเหนือ ความตึงเครียดบนคาบสมุทรเกาหลีก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
ประเทศไทยโดยตรง นั่นคือ การลี้ภัยของชาวเกาหลีเหนือเข้าสู่ราชอาณาจักรไทย และ
ความสัมพันธ์ระหว่างพม่ากับเกาหลีเหนือ ดังนี้

(1) ไทยกับผู้ลี้ภัยเกาหลีเหนือ ประเทศไทยได้กลายเป็นสวรรค์ของผู้ลี้ภัยชาวเกาหลี
เหนือที่ลี้ภัยเข้ามา ในขณะที่เจ้าหน้าที่ทางการของพม่า ลาว และเวียดนามต่างพยายาม
ผลักดันด้วยวิธีการที่เข้มงวด เช่น ไล่ยิง ริบทรัพย์สิน รวมไปถึงข่มขืนทารุณกรรมต่างๆ นานา
ตลอดจนส่งตัวผู้ลี้ภัยกลับไปยังเกาหลีเหนือ ก่อให้เกิดเป็นภาพที่สยดสยองน่ากลัว ไม่ค่อยมี

ใครกล้าล่วงล้ำเขตแดนเข้าไปขอลี้ภัยในดินแดนเหล่านี้ ยกเว้นขอเพียงผ่านทางไปยังดินแดนที่เป็นมิตรด้วยการให้สินบนเจ้าหน้าที่เป็นระยะๆ

คนส่วนใหญ่มักจะอ้างถึงความทุกข์ยาก และการขาดแคลนอาหารที่เกาหลีเหนือประสบในช่วงทศวรรษ 1990 ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนหลบหนีออกนอกประเทศด้วยการลักลอบข้ามแม่น้ำยาหลูและแม่น้ำทูเมนไปยังดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของจีน ซึ่งเป็นอาณาเขตติดต่อกับเกาหลีเหนืออย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม อาจมีปัจจัยอีกหลากหลายที่ผลักดันให้คนโสมแดงเสี่ยงตายออกไปยังต่างประเทศ ปัจจัยเหล่านี้อาจได้แก่ การแสวงหาที่อยู่ใหม่เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การหนีคดีที่ได้กระทำในประเทศของตน การกระทำผิดกฎหมายความมั่นคงและไม่จงรักภักดีต่อพรรคและต่อผู้นำ ฯลฯ เส้นทางการเดินทางของผู้ลี้ภัยเหล่านี้เริ่มจากการลักลอบเข้าสู่ประเทศจีน แล้วเดินทางไปยังเมืองเซียงรุ่ง สิบสองปันนาของมณฑลยูนนานเพื่อลักลอบออกจากรประเทศจีนผ่านทางเมืองต้าหม่งล่าง (เมืองชายแดนจีน-พม่า) ก่อนที่จะเข้าสู่เขตอิทธิพลของว้า (เขตปกครองพิเศษที่ 4 ชนชาติว้าแห่งสหภาพพม่า) และเดินทางผ่านเนิน 240 (เขตว้า) จากนั้นก็จะไปลงเรือบริเวณแม่น้ำโขงที่ท่าสบหลวย (ฝั่งพม่า) เพื่อเดินทางมาพักรอเข้าสู่ไทยที่เมืองมอมแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว (ตรงข้ามเมืองปง ประเทศพม่า อยู่เหนือสามเหลี่ยมทองคำขึ้นไปราว 10 กิโลเมตร) ซึ่งบริเวณเมืองมอมนี้จะมีกลุ่มนายหน้าคอยจัดหาที่พักให้เพื่อรอประสานงานกับนายหน้าค้าคน (ค้ำมนุษย์) ในจังหวัดเชียงราย รอจังหวะที่จะเดินทางเข้าประเทศไทยทางด้านอำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย หรือช่องทางที่เหมาะสมต่อไป ขณะที่ในฝั่งไทยนั้น รายงานระบุว่า มีกลุ่มนายหน้าค้าคนที่คอยทำหน้าที่ประสานงานและลำเลียงชาวเกาหลีเหนือจากสามเหลี่ยมทองคำ เข้าสู่ชายแดนไทยที่จังหวัดเชียงราย ซึ่งนายหน้าเหล่านี้เป็นชาวเกาหลีใต้ทั้งหมด โดยเปิดร้านอาหารเป็นธุรกิจบังหน้าตั้งอยู่ใจกลางเมืองเชียงราย

เป็นการยากที่จะนับจำนวนชาวเกาหลีเหนือที่ลักลอบเข้าเมือง เพราะมีคนลักลอบเข้าประเทศไทยประจุกองทัพมดอย่างต่อเนื่องและตลอดมา ดังตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. 2003 มีการจับกุมชาวเกาหลีเหนือเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหลายครั้ง ครั้งละ 5 คนเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 20 กันยายนและ 21 กันยายน และจำนวน 12 คนในวันที่ 18 พฤศจิกายนของปีเดียวกัน ในขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจับผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายที่บ้านหลังหนึ่งในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 2003 จำนวนถึง 175 คนซึ่งเข้าบ้านอยู่รวมกันในกรุงเทพฯ แยกเป็นหญิง 125 คน ชาย 37 คน และเด็ก 10 คน หนึ่งในรอบปี ค.ศ. 2008 เจ้าหน้าที่สามารถจับกุมได้มากกว่า 1,500 คน และทราบข่าวว่ามีชาวเกาหลีเหนือที่พำนักอยู่ที่ประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อรอการหลบหนีเข้าไทยผ่านอำเภอเชียงแสนอีกไม่น้อยกว่า 1,000 คน ปัจจุบัน มีผู้หลบหนีเข้าเมืองจากเกาหลีเหนือในจีนที่รอลักลอบเดินทางต่อไปอยู่ในประเทศที่สามราว 10,000-40,000 คน⁽⁴⁰⁾

(2) พม่ากับเกาหลีเหนือ พม่ากับเกาหลีเหนือได้กำหนดแนวทางความสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม ค.ศ. 2007 โดยเน้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การร่วมมือทางทะเล

เศรษฐกิจ และสนับสนุนให้บริษัทของเกาหลีเหนือเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการการก่อสร้างในพม่า ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ทางการทูตกันขึ้นเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. 2007

โดยแท้จริงแล้ว ประเทศทั้งสองต่างพยายามหาทางสร้างความปรองดองกันขึ้นมานานนับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1990 แล้ว โดยทางการของเกาหลีเหนือและพม่าได้พบปะพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ (แบบลับๆ) เพื่อขอตัวนักโทษที่เป็นสายลับเกาหลีเหนือที่อยู่เบื้องหลังการวางระเบิดสังหารกลุ่มผู้นำของรัฐบาลเกาหลีใต้ที่เป็นแขกรับเชิญของรัฐบาลพม่าเมื่อปี ค.ศ. 1983 กลับประเทศเกาหลีเหนือ ซึ่งในครั้งนั้น ประธานาธิบดีชุน ดุฮวานแห่งเกาหลีใต้พร้อมคณะลูกอมสังหารขณะที่พำนักอยู่ในนครย่างกุ้ง ยังผลให้รัฐมนตรีจำนวน 4 คนและประชาชน 21 คนเสียชีวิต ส่วนประธานาธิบดีชุนไม่ได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด เมื่อทางการพม่าได้จับตัวสายลับของเกาหลีเหนือจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นผู้กระทำการที่โหดเหี้ยม จึงได้จำขังไว้และตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

นายเบอร์ทิล ลินท์เนอร์ ผู้สื่อข่าวชาวสวีเดนประจำกรุงเทพฯ กล่าวว่า จากการพูดคุยกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของทั้งสองประเทศในช่วงต้นของทศวรรษที่ 1990 นั้นมีความเป็นไปได้ที่ทั้งสองฝ่ายจะแสวงหาจุดร่วมกันในหลายประการ ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศทั้งสองต่างมีระบอบการปกครองที่คล้ายคลึงกัน มีรัฐบาลที่ไม่ให้ความสนใจต่อกฎระเบียบของโลกที่ตั้งขึ้นโดยชาติตะวันตก ประเทศทั้งสองถูกคุกคามจากโลกตะวันตกคล้ายๆ กัน มีทรัพยากรธรรมชาติ มากแต่มีเงินตราต่างประเทศน้อย ฯลฯ จุดร่วมเหล่านี้ส่งผลให้ประเทศทั้งสองหันหน้าเข้าหากันและนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นเรื่อยมาจนกระทั่งสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตขึ้นมาใหม่ ต่อมาในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2008 รัฐมนตรีต่างประเทศของพม่าได้เดินทางไปเยือนเกาหลีเหนือ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในรอบ 25 ปีที่ผู้บริหารระดับสูงของพม่าเดินทางไปยังประเทศโสมแดงนี้

จุดร่วมที่น่าสนใจยิ่งประการหนึ่งก็คือ การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ กล่าวคือ พม่าต้องการอาวุธเพื่อใช้ทำสงครามกับชนกลุ่มน้อย ในขณะที่เกาหลีเหนือต้องการอาหารและสินค้าทางการเกษตรโดยที่พม่ามีอยู่อย่างพร้อมเพียง ไม่ว่าจะเป็นข้าว ยางพารา แร่ธาตุ ก๊าซธรรมชาติ ฯลฯ ดังนั้น การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการในลักษณะของการแลกเปลี่ยนของต่อสิ่งของ (barter trade) ดังกล่าวจึงเกิดขึ้น

ความสำคัญของการแลกเปลี่ยนสินค้า คือ การที่พม่าได้รับอาวุธร้ายแรงมาจากเกาหลีเหนืออันเป็นการขัดต่อมติขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งห้ามเกาหลีเหนือแพร่กระจายอาวุธที่มีอานุภาพการทำลายล้างสูง และห้ามพม่าครอบครองอาวุธที่จะนำไปสู่การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชนกลุ่มน้อยและใช้ในการกดขี่ข่มเหงประชาชนของตน โดยสหรัฐอเมริกาและประเทศต่างๆ ในยุโรปต่างจับจ้องและหาทางป้องกันมิให้มีการซื้อขายอาวุธของทั้งสองประเทศตลอดระยะเวลาครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ดังนั้น ความสัมพันธ์ของพม่ากับเกาหลีเหนือในด้านการแลกเปลี่ยนสินค้าต่อกันนั้น จึงถูกมองไปว่า เกาหลีเหนืออาจส่งขีปนาวุธ หรือขายอาวุธนิวเคลียร์ไปให้แก่พม่าก็ได้ ดังคำกล่าวของ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ในการแถลงข่าวที่ภูเก็ตเมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม ค.ศ. 2009

อย่างไรก็ตาม อาจมีการตั้งคำถามว่า พม่าจะมีอาวุธร้ายแรงเหล่านี้ไว้เพื่อต่อสู้กับประเทศที่เป็นศัตรูคู่อาฆาต ซึ่งคงไม่ใช่ประเทศในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์แน่นอน ทั้งนี้เพราะพม่าก็เป็นสมาชิกของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนอยู่ หรือพม่าอาจต้องการครอบครองอาวุธเหล่านี้เพื่อใช้ต่อรบกับชาติมหาอำนาจอื่นๆ ที่มุ่งกล่าวร้ายและข่มขู่รัฐบาลทหารของพม่าที่ใช้อำนาจเผด็จการปกครองประเทศ โดยลิดรอนสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของประชาชนและผู้นำ/สมาชิกพรรคฝ่ายค้าน

อนึ่ง สถานีวิทยุเอเซียเสรีของสหรัฐฯ ได้เสนอข่าวว่า พม่าเริ่มขุดเจาะภูเขาเพื่อก่อสร้างอุโมงค์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1996 มาแล้ว ในขณะที่สื่อต่างๆ ได้เสนอภาพถ่ายทางเข้าอุโมงค์ที่รัฐฉานและทางเข้าอุโมงค์ตองจี โดยทางการพม่าอ้างว่า การขุดอุโมงค์เป็นส่วนหนึ่งของโครงการติดตั้งเครือข่ายเส้นใยนำแสง (fiber optic cable installation project) แต่เมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้วพบว่า ขนาดของอุโมงค์ใหญ่พอสำหรับรถบรรทุกเข้า-ออกได้ ภายในมีที่เก็บอาหาร น้ำ อาวุธ และแยกห้องออกเป็นส่วนๆ ซึ่งอาจบรรจุคนได้ถึง 600 คนนานหลายเดือน

ต่อมามีภาพถ่ายอุโมงค์ที่บิยิมมะนาร์ (หรือเปียนมะนา - เมืองหลวงแห่งใหม่) ที่แสดงให้เห็นภาพของที่ปรึกษาชาวเกาหลีเหนือร่วมช่วยก่อสร้าง อีกทั้งมีรายงานว่า เกาหลีเหนือและผู้เชี่ยวชาญต่างชาติหลายชุดให้คำแนะนำพม่าในการก่อสร้างเครือข่ายอุโมงค์ใต้ดินทั่วประเทศราว 800 แห่ง นอกจากนี้ มีเอกสารลับซึ่งระบุว่า แผนการขั้นต่อไปคือ การติดตั้งจรวดขนาดใหญ่และการสื่อสารผ่านดาวเทียมจากภายในอุโมงค์ รวมทั้งสร้างเป็น war room หรือศูนย์บัญชาการรบหรืออาจใช้เป็นที่หลบภัยกรณีมีการประท้วง หรือถูกต่างชาติโจมตี

การสร้างอุโมงค์ (ใช้รหัสลับว่า “กระดองเต่า”) ที่ต่อเนื่องยาวนานกว่า 14 ปี อาจมีมูลค่านับพันล้านดอลลาร์ โดยเงินจำนวนมากมายนี้พม่าได้รับการขายน้ำมันเชื้อเพลิง และก๊าซธรรมชาติให้แก่จีน นอกเหนือจากนี้ พม่ากำลังขุดแร่ยูเรเนียมเพื่อส่งออก และใช้ในการเตรียมแร่สร้างโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ แต่ข่าวบางกระแสกล่าวว่า พม่าอาจประสงค์ที่จะสร้างอาวุธนิวเคลียร์โดยความช่วยเหลือทางเทคโนโลยีจากเกาหลีเหนือก็เป็นได้

กล่าวโดยสรุป ข้อมูลที่กล่าวถึงความร่วมมือระหว่างเกาหลีเหนือกับพมานั้นได้รับการยืนยันจากแหล่งข่าวหลายแหล่งว่า เกิดขึ้นจริง และอาจนำไปสู่ภัยอันตรายต่อบริเวณภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ในอนาคต⁽⁴¹⁾

ง. เหตุการณ์ปัจจุบัน นับจนถึงทุกวันนี้ เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ ของอุษาคเนย์นั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ซึ่งได้เคยเกิดขึ้นและยังคงมีปรากฏอยู่จนถึงปัจจุบัน ส่วนเหตุการณ์อีกประเภทหนึ่งเกิดขึ้นเพราะ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ที่โลกกำลังเผชิญการทำลายอยู่ขณะนี้

(1) ปัญหาสืบเนื่องมาจากอดีต อาจแยกเป็น ปัญหาในระดับระหว่างประเทศ ได้แก่ ปัญหา การอ้างสิทธิ์เหนือดินแดนไทย-เขมร ในขณะที่ปัญหาภายในของแต่ละประเทศ ได้แก่ ปัญหา ชายแดนภาคใต้ของไทย ปัญหาชนกลุ่มน้อยในพม่า ปัญหาจังหวัดอาเจะห์ในอินโดนีเซีย ปัญหา ชาวมุสลิมในฟิลิปปินส์ รวมทั้งปัญหาทางเชื้อชาติในมาเลเซียและอินโดนีเซีย⁽⁴²⁾

(2) ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ ได้แก่ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมการเมือง ปัญหาแรงงานข้ามชาติระหว่างไทย-ประเทศเพื่อนบ้าน สิงคโปร์-ประเทศเพื่อนบ้าน และมาเลเซีย-อินโดนีเซีย ปัญหามลพิษอันเกิดจากหมอกควันจากเกาะสุมาตราที่ปกคลุมไปยังสิงคโปร์ มาเลเซีย และภาคใต้ของไทย ปัญหาการสร้างเขื่อน 8 แห่งในแม่น้ำโขงของจีนทำให้เกิดภาวะน้ำแห้งในฤดู ร้อน ปัญหาทางด้านการค้า ปัญหาการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศในเอเชีย ตะวันออกเฉียงเหนือกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหาการแย่งชิงมิตรประเทศระหว่างจีน เกาหลี และญี่ปุ่นกับอุซเบกิสถาน ปัญหาการแข่งขันแย่งชิงความเป็นใหญ่ทางเศรษฐกิจและการเมืองของจีน และญี่ปุ่น⁽⁴³⁾

ตอนที่ 3

จากข้อมูลที่น่าเสนอในตอนที่ 2 จะเห็นได้ว่า การค้าและการลงทุนของจีน เกาหลีใต้ และ ญี่ปุ่นต่ออาเซียนมีลักษณะเป็นแบบพหุภาคี ที่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือต่างแข่งขัน แย่งชิงตลาดอาเซียนอย่างเข้มข้นด้วยการนำนโยบายเชิงรุก เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดแก่ ประเทศของตน ในทางกลับกัน อาเซียนต่างมีความเป็นอิสระและเปิดทางให้ (หรือยอมที่จะถูก ผนวกเข้ากับ) เศรษฐกิจที่แข็งแกร่งกว่าเข้าครอบงำ ก่อให้เกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ขึ้น ดังตัวอย่างเช่น ญี่ปุ่นลงทุนในไทยมากกว่าร้อยละ 40 ของการลงทุนจากต่างประเทศทั้งหมด ทำให้ญี่ปุ่นเข้าครอบงำเศรษฐกิจของไทย และเป็นผลให้เกาหลีใต้หันไปลงทุนในเวียดนามและ อินโดนีเซียที่ญี่ปุ่นมีอิทธิพลน้อยกว่าและเป็นประเทศที่มีแรงงานราคาถูกกว่าแม้จะมีปัจจัยพื้นฐาน ด้อยกว่าก็ตาม ส่วนจีนสร้างความสัมพันธ์กับคนเชื้อสายจีนในทุกประเทศของอาเซียนใช้เป็น สายใยเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและพาณิชย์กรรมกับอาเซียน อนึ่ง ญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ต่างใช้ มาตรการทั้งทางภาษีและมีใช้ภาษีอากร ในการปกป้องตลาดภายในของตนกีดกันสินค้าทาง การเกษตรจากประเทศอื่น รวมทั้งไทย ทำให้การส่งสินค้าไปขายยังเกาหลีเต็มไปด้วยความ ยากลำบาก

ที่ผ่านมา การรวมตัวของอาเซียนเป็นไปแบบหลวมๆ และร่วมมือกันทางเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมและการเมืองที่ไม่กระชับนัก โดยสมาชิกแต่ละประเทศมีอิสระในการดำเนินกิจการ ภายในเป็นของตนเองปราศจากข้อผูกมัดและแทรกแซงจากประเทศสมาชิกอื่น ในขณะที่เดียวกันแต่ ละประเทศ (ยกเว้นสิงคโปร์) ต่างสร้างความผูกพันกับประเทศที่มีเศรษฐกิจที่เหนือกว่า

ปรากฏการณ์ดังนี้ทำให้เกิดความได้เปรียบของฝ่ายหลัง ที่จะเลือกแสวงหาผลประโยชน์จากอาเซียนแต่ละประเทศ เช่น ญี่ปุ่นลงทุนผลิตสินค้าในไทยแล้วส่งไปขายยังลาว เขมร เวียดนามและมาเลเซีย ในทางตรงกันข้าม ญี่ปุ่นจะเลือกซื้อสินค้าเกษตรจากแต่ละประเทศในราคาที่ญี่ปุ่นกำหนดขึ้น แต่สิ่งที่ยังไม่ปรากฏขึ้น ก็คือ ไทย (หรือสมาชิกอาเซียน) มุ่งส่งสินค้าไปขายยังเกาหลีใต้ เพื่อจะกระจายต่อไปยังจีนและญี่ปุ่น

ดังนั้น การศึกษาในเรื่องของจีน เกาหลี และญี่ปุ่นอย่างลึกซึ้ง ทั้งภาษา เศรษฐกิจ และการลงทุน อีกทั้งเรื่องราวของประเทศในกลุ่มอาเซียน ซึ่งกำลังผลักดันเป็นประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ. 2015 นี้ นั้น จะทำให้เรารอบรู้และก่อให้เกิดเป็นพลังของกลุ่มผลักดันในอาเซียนดำเนินนโยบายเชิงรุก อีกทั้งร่วมกันปกป้องผลประโยชน์ของชาติสมาชิกได้เป็นอย่างดี

บทบาทของไทยนั้น ควรต้องสร้างพื้นที่เพื่อที่จะมีที่ยืนอย่างมั่นคง โดยใช้ประโยชน์จากกรอบอาเซียน อาเซียนบวกสาม และอาเซียนบวกหกเพื่อผลประโยชน์ของชาติ ด้วยการเน้นการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพเป็นเลิศเพื่อส่งพวกเขาเข้าสู่โลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันสูง

เชิงอรรถ

1. “Hamburger Crisis ฝรั่งเศสม้อยา (เพ็ง) ข้าม,” <http://mbamagazine.net/home/index.php/blog/43-bizandfinance/161-hamburger-crisis> (เปิดอ่านวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2554); “Subprime Mortgage Crisis,” Wikipedia; “Financial Crisis (2008-2010),” Wikipedia.
2. ดูการปฏิรูปทางการเมืองและการบริหารได้เขียนสรุปไว้ใน ดำรงค์ ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมจีน. (รหัสหนังสือ AN 354) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2547, หน้า 90-101; ดำรงค์ ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมจีน เรื่องเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ: ความสัมพันธ์ระหว่างจีน เกาหลี และญี่ปุ่น – จากยุคโบราณจนถึงปัจจุบัน. รหัสหนังสือ AN 354 (S) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552, หน้า 417-433.
3. หนังสือพิมพ์ China Daily ฉบับวันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ. 2011 ได้นำเรื่องราวของผู้นำ 4 รุ่น มาเสนอไว้ในงานวันครบรอบ 90 ปีของการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีน ดู “90th Anniversary of Communist Party of China 1921-2011,” China Daily. July 7, 2011.
4. “จีนแซงญี่ปุ่นซึ่งที่ 2 มหาอำนาจทางเศรษฐกิจโลก...แชมป์โลกเห็นๆ...” Sanook News. June 5, 2011. ข้อมูลระบุว่า นับจนถึงเดือนเมษายน ค.ศ. 2011 เศรษฐกิจใหญ่ของโลก (ตัวเลข GDP หน่วย: พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) 10 อันดับแรกของโลก คือ สหรัฐฯ (14,799) จีน (5,364) ญี่ปุ่น (5,272) เยอรมัน (3,332) ฝรั่งเศส (2,668) อังกฤษ (2,222) อิตาลี (2,121) บราซิล (1,910) แคนาดา (1,556) และรัสเซีย (1,567).
5. ผู้เขียนได้รวบรวมและวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ในยุคนี้ไว้ใน ดำรงค์ ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมจีน เรื่อง เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ, อ้างแล้ว. หน้า 457-492, และหน้า 606-618.
6. ข้อมูลในช่วงนี้ ผู้เขียนได้นำการวิเคราะห์ของเศรษฐสยามมาอธิบายสภาพเศรษฐกิจของญี่ปุ่นในยุคนี้ ผู้สนใจควรอ่านจากต้นฉบับจะทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ดู เศรษฐสยาม, สหรัฐอเมริกา : ยุทธศาสตร์ครองความเป็นเจ้า: ชุกภูมิปัญญา ลำดับที่ 8. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2541 ที่เขียนถึง “ญี่ปุ่น

: เสือล่าปากแห่งเอเชีย,” หน้า 179-184; ตำรงค์ ฐานดี, เฟิ่งอ๋าง, หน้า 509-526 และหน้า 622.สรุปความจากหนังสือพิมพ์ Japan Times, Asahi Shimbun, Mainichi Shimbun ระหว่างเดือนกันยายน 2001-มกราคม 2002.

7. “แผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิในโทโฮะกุ พ.ศ. 2554,” วิกิพีเดีย.
8. “ประเทศสิงคโปร์,” วิกิพีเดีย.
9. “Singapore,” Wikipedia; “Economy of Singapore,” Wikipedia; “Recent Economic Developments in Singapore,” Monetary Authority of Singapore. June 2, 2011. (เปิดอ่านวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2554).
10. Sheldon W. Simon, “ASEAN and the New Regional Multilateralism: The Long and Bumpy Road to Community,” International Relations of Asia. Edited by David Shambaugh and Michael Yahuda. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2008, pp. 195-214.
11. Zhang Mingai, “Sunny Prospects for China-ASEAN Economy Ties,” China org.cn, July 1, 2011. (เปิดอ่านวันที่ 28 กรกฎาคม 2011).
12. “ASEAN Students Studying in China Exceeds 30,000” People’s Daily Online. March 31, 2011.
13. ZhuangGuotu and Wang Wangbo, “Migration and Trade: The Role of Oversea Chinese in Economic Relations between China and Southeast Asia”, International Journal of Chinese Studies. Vol. 1 No. 1, January 2010, p.174.
14. Ronald Skedon, “China: An Emerging Destination for Economic Migration,” Migration Policy Institute. <http://www.migrationinformation.org/USfocus/display.cfm?ID=838>. (เปิดอ่านวันที่ 29 กรกฎาคม 2011).
15. Phillip C. Saunders, “China’s Role in Asia,” ใน International Relations of Asia. อ๋างแล้ว; Cheng Guangjin, “Think Tank in China, ASEAN to Deepen Ties.” China Daily. March 3, 2010.
16. “Oversea Chinese,” Wikipedia. ได้ระบุชื่อบุคคลชั้นนำที่มีเชื้อสายจีนในประเทศต่างๆ แถบอุษาคเนย์.
17. Helen Ting, “The Politics of National Identity in West Malaysia: Continued Mutation or Critical Transition?” Southeast Asian Studies. Vol. 40 No.1. July 2009.
18. “ASEAN-Japan Center,” <http://www.asean.or.jp/en/ajc> (เปิดอ่านวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2554).
19. “Mekong-Japan Exchange Year 2009,” <http://www.mofa.go.jp/region/asia-paci/mekong/exchange.html>. (เปิดอ่านวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2554).
20. HisokoMotoyama, “Refugees and ‘Trainees’ in Japan Unfree International Migration and Systematic Discrimination,” Women’s Asia 21. Voice of Japan No. 20 Winter 2008; Hiroshi Matsubara, “Training Scheme Exploits Foreigners,” Japan Times. April 7, 2000. บทความนี้กล่าวว่า จากจำนวนผู้ฝึกงานในโรงงานอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นได้เพิ่มจำนวนจาก 49,757 คนในปี 1998 เป็น 300,000 คนใน ค.ศ. 2000 ส่วนใหญ่มาจาก จีน อินโดนีเซีย ไทย และฟิลิปปินส์ เข้าทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม 55 ประเภท รวมทั้งเกษตรกรรมและการประมง; Ditulis Oleh Lusiana Prabandari, “Recruitment Network of Trainers to Japan in Indonesia for Industrial Training and Technical Internship Program,” Inovasi Online, Majalah Inovasi, PPI Jeporg (เปิดอ่านวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2554).
21. Yamamoto Tadashi and Carolina Hernandez, “Social and Cultural Dimensions in East Asian Community Building,” ASEAN-Japan Cooperation: A Foundation for East Asian Community. Tokyo: Japan Center for International Exchange, 2003, pp. 171-188.

22. ตำรงค์ ฐานดี, เกาหลีใต้: บทบาทของรัฐในการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530; Lee Myung-bak, The Uncharted Path: An Autobiography. Naperville, Illinois: Sourcebooks, 2011.
23. ตำรงค์ ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมจีน เรื่อง เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ. อ้างแล้ว. หน้า 496-503 และ 494-495. (กระแสเกาหลี) ; Cho Hae-joang, "Reading the 'Korean Wave' as a Sign of Global Shift," Korea Journal. Winter 2005, pp. 147-182. บทความนี้กล่าวถึงต้นกำเนิดของกระแสเกาหลีที่เริ่มตั้งแต่ปี 2001 และมีการศึกษาอีกมากมายที่นักวิชาการเกาหลีออกไปศึกษาปรากฏการณ์ของกระแสเกาหลีในเกือบทุกประเทศของทวีปเอเชีย เพื่อวิเคราะห์ถึงการก่อกำเนิด ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการแพร่หลาย ความนิยม และผลต่อภาพพจน์และการขายสินค้าส่งออกของเกาหลี นอกจากนี้ ยังวิเคราะห์ถึงทัศนคติของผู้ชม รสนิยมและปัจจัยที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนในความนิยมกระแสเกาหลี เพื่อนำไปให้ผู้ประกอบการและศิลปินรับรู้และปรับปรุงงานของตนเอง ดังนั้น จากจุดเริ่มต้นปี ค.ศ. 2001 ที่ก่อกำเนิดกระแสเกาหลีมาจนถึงปี ค.ศ. 2011 ประชาชนในต่างประเทศต่างให้ความนิยมอย่างไม่เสื่อมคลาย อีกทั้ง กระแสเกาหลีได้ขยายความนิยมไปยังผู้ชมในทวีปยุโรป อเมริกา อเมริกาใต้ อีกด้วย.
24. "Koreans," Wikipedia.
25. ตำรงค์ ฐานดี, เกาหลีปี 2553: วันที่ที่เปลี่ยนไป. เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 24 ศูนย์เกาหลีศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554, หน้า 14-19; Dela Cruz and Jayce Ann Ocampo, "Overseas Filipino Workers in South Korea: Issues and Challenges under the Employment Permit System," The Update on ASEAN and Korean Studies: 2008. Edited by IngonTrebuil. ASEAN University Network (AUN) and Korean Association of Southeast Asian Studies (KASEAS), 2008; "[Cambodian] Workers to Korea Triple," Phnom Penh Post. May 5, 2011.
26. "South Korea: Watchdog Monitors Anti-Migrant Web Posts," Korea Herald. February 2, 2010; "Studies Exposes Prejudice against Illegal Immigrants," KoreaHerald. August 22, 2010.
27. NithiNuangjamrong, "Korean Regionalism: Characteristics and Implications for East Asian Economic Integration," The Update on ASEAN and Korean Studies:2008. อ้างแล้ว. หน้า 244-246.
28. "Flying Geese Paradigm," Wikipedia; SabroOkita, "The Flying Geese Pattern of Development," Paper presented at the 4th Pacific Economic Cooperation Council Conference at Seoul, 1985. <http://www.grips.ac.jp/module/prsp/FGeese.htm>. (เปิดอ่านวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2554).
29. สำนักข่าวสารญี่ปุ่น, จากญี่ปุ่น. ปีที่ 39 ฉบับที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2534; ตำรงค์ ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น. (รหัสหนังสือ AN 355) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2549.
30. "1997 Asian Financial Crisis," Wikipedia.
31. "The Potential Contribution of Japan to Asian Recovery External Aid and Domestic Fiscal Stimuli," Third World Network (TWN). A Paper prepared by the UNCTAD Secretariat in October 1998. (เปิดอ่านวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2554); "Debt-crisis Companies May Gain from New Miyazawa Plan," ICIS.com August 23, 1999. (เปิดอ่านวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2554).
32. "Chiang Mai Initiative," Wikipedia; กรมอาเซียน กองอาเซียน 3, "ความร่วมมือด้านการเงินการคลัง (Financial Cooperation)," มิถุนายน 2548 (เปิดอ่านวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2554).
33. "Hatoyama Asia Community Plan Places China, Japan at the Core," Japan Times. April 14, 2010; "Impact of Hatoyama's Reforms," China Daily. May 7, 2010; "Japan, East Asian Nations Closer to Pact on Emergency Rice Reserve," Japan Times. May 8, 2010.

34. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, “เขตการค้าเสรีอาเซียน-สาธารณรัฐเกาหลี (ASEAN Free Trade Agreement),” <http://www.thaifta.com/thaifta/Home/FTAbyCountry/tabid/53/detail/id/37/mid/480/usema> (เปิดอ่านวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2554).
35. HooiHooi Lean, “Toward a Comparative Partnership: Integration of Malaysia-Korea Financial Market,” *The Update on ASEAN and Korean Studies: 2008*. อ้างแล้ว. หน้า 148-149; สิริก อุบลบาล, “ทิศทางและสถานการณ์ปัจจุบันด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศไทยกับเกาหลีใต้,” ข้อมูลนำเสนอต่อโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกาหลีศึกษา ระหว่างวันที่ 8-10 สิงหาคม พ.ศ. 2554 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น, กรุงเทพมหานคร จัดโดย แผนกวิชาภาษาเกาหลี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
36. กระทรวงการต่างประเทศ, “สาธารณรัฐเกาหลี” Country Profile, <http://www.mfa.go.th/web/848.php?id=145>. (เปิดอ่านวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2554).
37. ดำรงค์ ฐานดี, สังคมและวัฒนธรรมจีน เรื่อง เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ. อ้างแล้ว. หน้า 622-626; ดำรงค์ ฐานดี, เกาหลีใต้ ปี 2553: วันที่ที่เปลี่ยนไป. อ้างแล้ว. หน้า 60-64. ผู้เขียนได้สรุปความสถานการณ์ทางการเมืองและความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือในยุคนี้เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวดังกล่าวพอสังเขป และสามารถนำมาใช้ในการทำความเข้าใจระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ-เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ดียิ่งขึ้น; “East Asia’s Military Buildup Sparks Concern,” *Korea Times*. January 13, 2011; “J-20 Makes Rumors Fly High,” *China Daily*. January 15, 2011; “Seoul Frustrated with China’s Foreign Policy,” *Korea Times*. January 13, 2011; Harsh V. Pant, “Tale of Two Defense Policies,” *Japan Times*. March 16, 2011.
38. “ผลการจัดอันดับความเข้มแข็งทางการทหาร กองทัพไทยขยับอันดับ 19...” *มติชน*. 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2554.
39. Fidel V. Ramos, “Constructing a Pax Asia-Pacific,” *Japan Times*. July 19, 2011.
40. “รายงาน: ทางผ่านลี้ภัย เกาหลีเหนือทะลักเชิงชาย,” *ประชาไท*. หนังสือพิมพ์ออนไลน์ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2552; “เกาหลี in ชายแดน,” *บางกอกทูเดย์*. 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2552; Ron Corben, “Thailand Discovers 175 North Korean Refugees Hiding in Bangkok,” *Voice of America*. August 23, 2006. <http://www.voamnews.com/english/archive/2006-08/2006-08-23-voa9.cfm?CFI...>; “ตำรวจเชียงใหม่จับชาวเกาหลีเหนือ 8 คนลักลอบเข้าเมืองที่อำเภอเชียงแสน,” 23 ตุลาคม 2008. <http://www.chiangraifocus.com/newsdetail.php?news=1372>; “อธิบดีกรมสารนิเทศให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนกรณีคนเกาหลีเหนือหลบหนีเข้าไทยโดยผิดกฎหมาย,” 24 สิงหาคม 2006. <http://www.ryta.com/s/ryt9m/58020/>; “Yanbian Korean Autonomous Prefecture,” *Wikipedia*; “North Koreans Enter Japanese School in China Seeking Asylum,” *AP Worldstream*. February 18, 2003... *มีการวิ่งเข้าไปขอลี้ภัยในสถานทูตสเปนและญี่ปุ่นด้วยเพื่อสร้างข่าวให้กองทัพทั่วโลก*; “เส้นทางการลี้ภัยชาวเกาหลีเหนือไทยถูกตั้งเป็นเครื่องมือสู่ประเทศที่สาม,” *แนวหน้า*. 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2552; “จับตาวิกฤตโสมแดงเข้าไทยใหม่-พบเกาหลีเหนือสวมบัตรไทย,” 6 สิงหาคม พ.ศ. 2551. <http://www.boydream.com/manager-news-content.php?newid=84007>; “ผู้ลี้ภัยโสมแดงในประเทศไทย,” *เดลินิวส์*. 24 มิถุนายน พ.ศ. 2551; Kosum Saichan, “Transmigration in East Asia and Phenomenon of North Koreans Migrating via Maekong River,” *Proceedings of Bangkok International Conference: The Present and Future of the Korea-Thailand Relationship*. August 7-8, 2008 at Radison Hotel, Bangkok.

41. “อีลลารีแกลงสหรัฐฯ พร้อมลงนามความร่วมมืออาเซียน,”คมชัดลึก. 23 กรกฎาคม 2552 (อ้างถึง: การถ่ายโอนเทคโนโลยีนิวเคลียร์ของเกาหลีเหนือไปยังพม่า); “อีลลารีห้วงประเด็นเกาหลีเหนือและพม่า,”คมชัดลึก. 24 กรกฎาคม 2552; “คาดเรือเกาหลีเหนือขนอาวุธเตรียมส่งพม่าใช้โจมตีท้าว.” 24 มิถุนายน ค.ศ. 2009. <http://www.meeboard.com/view.asp?user=shanmusic&groupid=6&rid=210&...>; “รมต.พม่าเยือนเกาหลีเหนือครั้งแรกในรอบ 25 ปี,”สารวิโนโพสต์. October 28, 2008 (ดู ...อย่างไรก็ตาม ในขณะที่รัฐบาลพม่าถูกสหรัฐอเมริกาและประเทศในยุโรปคว่ำบาตรการสนับสนุนในด้านอาวุธยุทธโศปกรณ์ มีรายงานว่า รัฐบาลทหารพม่า นั้นได้ซื้ออาวุธมาจากรัฐบาลเกาหลีเหนือ); “พม่ากระชับมิตรโซมแดงเสริมสร้างศักยภาพกองทัพ,”<http://www.thaingo.org//board/2/view.php?id=447>; ภูมิรัตน์ ทักษะพงษ์, “อุโมงค์ลับในพม่า,”โลกวันนี้. 3 กรกฎาคม ค.ศ. 2009; “พม่ากับโรงไฟฟ้านิวเคลียร์” http://www.thethainews.com/analyzed/inter/in010148_18.htm; “China-Myanmar Ties Conforms to Mutual Interest,” China Daily. April 4, 2011.
42. “Contemporary Southeast Asia,” Journal of International and Strategic Affairs. Vol.28, No. 1, April 2006; Linell E. Cady and Sheldon W. Simon (ed.), Religion and Conflict in South and Southeast Asia. London: Routledge, 2007; Aurel Croissant and Christoph Trinn, “Culture, Identity and Conflict in Asia and Southeast Asia,” Asien 110. January 2009, pp. 13-43.
43. International Institute for Sustainable Development, Regional Integration, Trade and Conflict in Southeast Asia. Singapore Institute of International Affairs, January 2007; Eugene Kheng-Boon Tan, Dynamics in Pacific Asia: Conflict, Competition and Cooperation. New York: Kegan Paul International, 1998; “China and Future of Asian Security Order,” August 2, 2011. <http://newsdown.blogspot.com/>. (เปิดอ่านวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2554)

เอกสารผลงานทางวิชาการของศูนย์เกาหลีศึกษา

- อันดับที่ 1 เกาหลีใต้ : บทบาทของรัฐในการพัฒนาประเทศ.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- อันดับที่ 2 สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536.
- อันดับที่ 3 การบริหารงานแบบเกาหลี.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536.
- อันดับที่ 4 ปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้).รายงานการวิจัย ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.
- อันดับที่ 5 Asian Trade Information: South Korea.Data Bank Project.Presented to Department of Businesses Economics, Ministry of Commerce.Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University, 1988.

- อันดับที่ 6 Correcting of Thai Publications on Korean Studies. Research report, Center for Korean Studies, Ramkhamhaeng University, 1996.
- อันดับที่ 7 สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น.เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.
- อันดับที่ 8 สังคมและวัฒนธรรมจีน.เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.
- อันดับที่ 9 เกาหลีเหนือ: สังคมและวัฒนธรรม.รายงานการวิจัย ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2541.
- อันดับที่ 10 เกาหลีใต้วันนี้.เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- อันดับที่ 11 จีนวันนี้.เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- อันดับที่ 12 ญี่ปุ่นวันนี้. เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- อันดับที่ 13 โฉมหน้าญี่ปุ่น ปี 2000.เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- อันดับที่ 14 โฉมหน้าจีน ปี 2000.เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- อันดับที่ 15 โฉมหน้าเกาหลี ปี 2000. เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543.
- อันดับที่ 16 สังคมและวัฒนธรรมเกาหลี. (แก้ไขปรับปรุงใหม่ทั้งเล่ม) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- อันดับที่ 17 สังคมและวัฒนธรรมจีน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- อันดับที่ 18 สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- อันดับที่ 19 การเมืองเกาหลี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.
- อันดับที่ 20 “การเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีและสาธารณรัฐเกาหลี,” การเมืองการปกครองของประเทศในเอเชีย. (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1) เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 3 #82321 สาขาวิชารัฐศาสตร์ กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548. หน้า 3-1 - 3-106; และ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาของสาธารณรัฐเกาหลี,” กระบวนการพัฒนาและทางเลือกสาธารณะ. หน่วยที่ 9 ตอนที่ 9.1 #83705 บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548. หน้า 9-4 – 9-23.
- อันดับที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่าง จีน-เกาหลีใต้-ญี่ปุ่น: ตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 - ปัจจุบัน.รายงานการวิจัย ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2550.
- อันดับที่ 22 เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ: ความสัมพันธ์ระหว่างจีนเกาหลี และ ญี่ปุ่น - ตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19. เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551.

- อันดับที่ 23 เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ: ความสัมพันธ์ระหว่างจีน เกาหลี และญี่ปุ่น - จากยุคโบราณจนถึงปี ค.ศ. 2009. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553. และพิมพ์เป็นหนังสืออ่านประกอบวิชา สังคมและวัฒนธรรมจีน (AN 354 (S)) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อันดับที่ 24 เกาหลีปี 2553: วันที่เปลี่ยนแปลง. เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.
- อันดับที่ 25 เอเชียตะวันออก: พัฒนาการความสัมพันธ์ของคน สังคมและวัฒนธรรม ระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. รายงานการวิจัย ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555 และพิมพ์เป็นหนังสืออ่านประกอบวิชา สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น (AN 355 (S)). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อันดับที่ 26 พัฒนาการทางการเมืองการปกครองของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้). เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.
- อันดับที่ 27 อาเซียนบวกสาม: ความสัมพันธ์ระหว่างกันในปัจจุบัน. เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.
- อันดับที่ 28 คนเกาหลี : มุมมองจากคนภายใน (Koreans: "Emic" View on Korean Stereotype). เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.
- อันดับที่ 29 สาธารณรัฐเกาหลีและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลีกับความมั่นคงแห่งชาติของประเทศไทย. เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.
- อันดับที่ 30 ไทย – เกาหลีใต้ – อาเซียนบวกสาม. เอกสารทางวิชาการ ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.

ศูนย์เกาหลีศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
<www.ru.ac.th/korea>